

gymnazijní, -í, -í гимназиален: **~í studia** гимназиално обучение; **~í profesor** гимназиален учител

gymnazist|a, -у м. гимназист

gymnazistk|a, -у ж. гимназистка

gymnázium, -a ср. гимназия (учебно заведение и сграда): **klasické ~um** класическа гимназия; **reálné ~um** реална гимназия; **studovat na ~u** уча в гимназия

gynecolog, -a м. гинеколог

gynecologick|ý, -á, -é гинекологичен, гинекологически: **~é vyšetření** гинекологически преглед

gynecologi|e, -e ж. мед. гинекология

gynecoložk|a, -у ж. гинеколожка

gyps, -u м. разг. гипс: **mít nohu v ~u** кракът ми е гипсиран

gypsov|ý

т'п, глупав човък; дървена глава

gyros, -u м. донер, донер-кебап

H

h, **H** **1.** чешкият гърлен съгласен звук [h] и буквата **h**, която го обозначава **2.** [há] и há нескл. ср. название на съгласния звук [h] и буквата **h**: **vyslovit h** произнеса h; **napsat malé h, velké H** напиша малко h, главно H **3.** муз. сй: **stupnice H dur** гама сй мажор; **tónina h moll** тоналност сй минор **4.** съкр. от **haléř** халер (название на чешка монета)

ha I междум. **1.** а; ха; ах (за учудване, изненада, радост) **2.** хи; ха-ха; хо-хо (за презрение, присмех)

ha II мат. и под. ха (съкр. от хектар)

habaděj нар. разг. изобилно, много, бъл, сума, маца: **je tu místa** ~ тук има много място

habán I, -a м. разг. експр. върлина, дълг'ч, дан-галак

habán II, -a м. хъбан (моравски и словашки сектант-необанист)

habešsk|ý, -á, -é абисински, етиопски

habeštin|a, -у ж. абисински език

habilitace, -e ж. хабилитация, хабилитиране

habilitační, -í, -í хабилитационен: **~í práce** хабилитационен труд; **~í řízení** хабилитационна процедура

habilitovat, -uji/разг. -uju св. и неств. хабилитирам

habilitovat se, -uji se/разг. -uju se неств. и св. хабилитирам се

hábit, -u м. **1.** расо **2.** мантия, одѣжда **3.** експр. официални дрѣхи, официално облекло

habr, -u м. бот. габър (Carpinus)

habrov|í, **habř|í**, -í ср. събир. габърова гора

habrov|ý, -á, -é габъров

habří вж. **habroví**

habřin|a, -у ж. габърова гора

hač|at, -ám неств. дет. седя, сѣдам, ч'чам

háček I, -ka м. одуш. водач на лодка, прѣден гребѣц, кърмчия

háček II, -ku м. неодуш. **1.** к'ка, к'кичка: **zavřít na ~ek** затв'ря с к'ка (врата и под.) **2.** к'ка (за плетене, ловене на бримки и под.) **3.** м'жко тѣлено к'пче **4.** риб. жарг. к'кичка за в'дица **5.** език. „х'чек“; к'кичка, 'гълче (диакритичен знак от чешката азбука) **6.** разг. тр'дност: в съчет. **je v tom ~ek** там има тр'дност; **ta věc má ~ek** в работата има една тр'дност, сп'нка, препятствие

háčkovac|í, -í, -í който се отнася до плетене на една к'ка

háčkován|í, -í ср. **1.** плетене на една к'ка **2.** рь-кодѣлие, плетено на една к'ка; плетиво на една к'ка

háčkovat, -uji/разг. -uju неств. **1.** плет' с една к'ка **2.** к'рмя (вадя с кука черва на пернати животни и под.)

hač|nout si, -nu si св. дет. сѣдна, ч'чна

had I, -a одуш. **1.** змия: **uštíkl ho** ~ змия го ухапа

♦ **hád|it** неств. дет. **hád|it si ~a na prsou** храня змия в пазвата си **2.** гад, гадина (ругателство): **ty ~e!** гад! гад такъв! гадина! гадина такава!

had II, -u м. неодуш. техн. тр'бна серпентина **hadač**, **hádač**, -e м. **1.** гадател, прорицател, врач, гледач **2.** който отг'тва (гатанки)

hadačk|a, **hádačk|a**, -у ж. **1.** гадателка, прорицателка, врачка, гледачка **2.** която отг'тва (гатанки) **3.** експр. караница, препирня, св'да, кавга, разправия

hadačsk|ý, **hádačsk|ý**, -á, -é гадателски, прорицателски

hadačstv|í, **hádačstv|í**, -í ср. врач'ване, гад'ене, гледане

hádán|í, -í *ср.* **1.** врачуване, гадаене, гледане (*на кафе, на ръка и под.*) **2.** кáраница, свáда, рáз-пра, препирня, пререкáние, спор **3.** *остар.* диспýт

hádanic|e, -e *ж. експр.* кáраница, кавгá, свáда, препирня, разправя

hádank|a, -y *ж.* **1.** гáтанка: **luštit, řešit** ~у отгáтвам гáтанки **2.** загáдка: **to je mi ~ou** товá за мéне е загáдка; **mluvit v ~ách** говóри със загáдки

hádankář, -e *м.* съставител и любител на гáтанки

hádankovit|ý, -á, -é загáдъчен, енигматичен

hád|at, -ám **1.** (-; *со; на коho со; кому со*) смятам, мýсля, предпóлагам, досéщам се, познáвам, отгáтвам (*нещо; нещо за някого*): **~ej, со mám** отгатни, познáй каквó ймам; **~ali mu padesát let** дáвахá му петдесét години **2.** (*со*) отгáтвам, решáвам гáтанки **3.** (*со; -*) гáдáя, врачувам, глédам (*на ръка и под.*): **dát si ~at z ruky** помóля да ми глédат на ръкá

hád|at se, -ám se *несв.* **1.** (*оč s kýт*) кáрам се, спóря, препирам се, разпáрявам се (*с някого звио*)

hád|at si, -ám si *несв.* **1.** (*оč s kýт*) кáрам се, спóря, препирам се, разпáрявам се (*с някого звио*)

hád|átk|o, -a *ср.* **1.** *умал. експр.* змийчé и *прен.* **2.** **~o řepné** *зоол.* цвёклова гýсёница (Heterodera)

hádavost, -i *ж.* свадливост, заядливост

hádav|ý, -á, -é свадлив, заядлив; кóйто обичá да спóри, да се кáра, да се препира: **~á ženská** кавгаджийка

hádě, -tě *ср.* **1.** змийчé **2.** *експр.* **а)** пýргáва, гýв-кава, чеврýста девóйка **б)** лукáв, лýстив човёк

hád|ek, -ka *м. умал.* змийчé; мáлка, дрёбна змия

hád|í, -í, -í змийски: **~í kůže** змийска кóжа; **~í jed** змийска отрóва; **~í uštknutí** ухáпване от змá (*прен.* **~í uštknutí** *прен.* акробатка); **~í plemeno** *прен.* гáдно, дóлно плéме

hadic|e, -e *ж. техн.* маркýч, тръбá, червó (*за поливане*): **hasičská** ~е пожарникáрски маркýч

hadičk|a, -y *ж.* тръбичка (*гумена*)

hád|k|a, -y *ж.* **1.** кáраница, кавгá, свáда, раз-правя, спор, препирня: **~a o peníze** кавгá за пари; **vyvolat ~u** предизвикам кавгá, спóр **2.** *остар.* диспýт

hadovit|ý, -á, -é змиеобрáзен, змиевиден, лъ-катýшен

hadr, -u *м.* **1.** парцáл, пачáвра (*за миене, за прах и под.*): **~ na podlahu** парцáл, пачáвра за миене на пóд; **~ na tabuli** парцáл за бърсане на чёрна дýскá **2.** парцáл, дрипа: **sběr starých ~ů** събýране на стáри дрёхи за вторични суровини; **chodí v ~ech** *експр.* хóди облéчен в дри

hadr|ák, -u *разг.* парцáлена тóпка

hadrárn|a, -y *ж.* **1.** магазин, склáд за парцáли **2.** *разг. пейор.* вехтошáрница; нёщо мáлко, убóго, мизёрно

hadrář, -e *м.* **1.** вехтошáр **2.** *разг. пейор.* дрип-льо, парцáливкó **3.** *разг. пейор.* неудáчник

hadrovin|a, -y *ж.* **1.** плáт за парцáли (*за чистене*) **2.** *техн.* хартýена кáша (*от парцáли*) **3.** *пейор.* долнокáчествен, долнопрóбен плáт

hadrovit|ý, -á, -é парцáлив, дрипав

hadrov|ý, -á, -é парцáлен; кóйто се отнáся до парцáл(и): **~ý míč** парцáлена тóпка; **~é svaly** *прен.* слáби, мёки, отпýснати мýскули

hadřík, -u, hadřič|ek, -ku *м. умал.* **1.** парцáлче **2.** *разг. пейор.* некáчествен плáт **3.** *обикн. мн.*

hadřičk|y, -ů *разг. експр.* вёхти лёки дрёшки; парцáлки

haf *междум.* бау; джаф (*за куче*)

hafan, -a *м. експр.* голямо кúче, пес

haf|at, -ám *несв.* **1.** джафкам, баукам, лáя (*за куче*) **2.** *пейор.* джафкам, лáя (*за човек*)

háj, -e **1.** горà, горйца, горйчка (*обикновено широколистна*): **březový** ~ брёзова горйчка

háj|ák, -u *м.* дяволите, мýтните да те взéмат! **2.** *в съчет.* **urnový** ~ колумбáрий

haj|at, -ám *несв. дет.* спýнкам, нáнкам

hajdaláck|ý, -á, -é *разг. експр.* немарлив, небрёжен, лентяйски: **~á práce** немарлива, небрёжна рáбота

hajdalák, -a *м. разг. експр.* бездёлник, хай-лáзин, лентяй

hajdy *междум.* хáйде; хáйде бé! хáйде дé!

háj|ek, -ku *м.* горйчка

hájemstv|í, -í *ср.* горски учáстък

ham *междум. дет. ам*

halv I, -a *м. одуш. спорт. жарг. полузащитник, халф*

halv II, -u *м. неодоуш. спорт. жарг. полузащита: hrát v ~u* играя полузащита

ham|at, -ám *несв. дет. амкам, папкам*

hambal|ek, -ku *м. 1. хоризонтална гредà, която свързва други греди 2. прът, върлина за сурьма рѐжа следването*

hamburg|er [-gr], -u *м. хамбургер*

hamižnik, -a *м. скъперник, циция, пинтия; алчен човек*

hamižnost, -i *ж. алчност, скъперничество*

hamižn|ý, -á, -é *алчен, скъпернически*

hamon|it, -ím *несв. (-; со на кот) ламтя за богатство, за пари; трупам богатство, пари; скъперник съм*

hampejz, -u *м. 1. грубо публичен дом; бардак 2. пейор. кръчма, механа*

hamr, -u *м. 1. остар. железарница, ковачница, самоков 2. техн. тежък чу̀к*

han|a, -y *ж. 1. позор, срам: rytíř bez bázně a ~y a* Дон Кихот б) *прен. безстрашен и безу̀корен рыцар 2. ху̀ла, порицание: kydat na někoho ~u* ху̀ля някого

hanáck|ý, -á, -é *ханáчки (от областта Хана в централна Моравия)*

hanáčtin|a, -y *ж. ханáчки говор, ханáчки диалект (от областта Хана в централна Моравия)*

hanb|a I, -y *ж. 1. позор, срам, срамотà: to je ~a!* срам и позор; *to není žádná ~a* в това няма нищо срамно; *znamení ~y* клеймò на позора; *odejít s ~ou* отида си опозорен, посрамен; *být na ~ě учил.* стоя в ѝгъла (за наказание) **ѝм** м̀я от срам; *mohl ~ou shořet* целият пла̀мна от срам

hanba II *нар. 1. срамно, позорно: (je) ~ o tom mluvit* срамно е, срамотà е да се говори за това! *že ti není ~!* как не те е срам **2. експр.** ужасно, мнòго, безобразно: *až ~* до немай къде, безкрайно мнòго; *je nepořádný až ~* той е ужасно разхвърлян

hanba III *междум. пф̀у; позор! (изразява отвращение и негодувание)*

hanb|it se, -ím se *несв. (za koho, za co před kým) срам̀увам се (заради някого, заради нещо от някого): za ta slova by se mohl ~it* би трябвало да се срам̀ува от тези д̀уми; *přede mnou se nemusíš ~it* от мене не тря̀бва да се срам̀уваш

handicap [hendyker], **hendyker, -u** *м. 1. спорт. хандика̀п 2. прен. неизгòдно положение, неблагоприятна, ло̀ша позиция*

handl, -u/-e *м. разг. остар. търговия, геш̀ефт, ал̀шш-верйш*

handlíř, -e *м. разг. 1. търгòвец на добйт̀к, прекупвач 2. пейор. търгàш, шм̀екер*

handl|ovat, -uji/разг. -uju *несв. разг. 1. остар. (s čím/čím; v čem) търг̀увам (с нещо) 2. остар. (s kým o co) пазаря се (с някого за нещо) 3. (s kým) срам̀увам (някого) **ѝ***

bych s tebou ne~oval *не бй̀х й̀скал да съм на тво̀е място*

handrk|ovat se, -uji/разг. -uju *несв. разг. (s kým o co) 1. пазаря се (с някого за нещо) 2. кàрам се, препй̀рам се (с някого за нещо)*

hanebnice, -e *ж. безсра̀мница, мр̀сница*

hanebnik, -a *м. безсра̀мник, мр̀сник*

hanebnost, -i *ж. 1. безсра̀мие, подлост, м̀ерзост, низост 2. сра̀мна, позорна пост̀пка; сра̀мно, позорно повед̀ние*

hanebn|ý, -á, -é *1. безсра̀мен, сра̀мен, позорен, безч̀естен, м̀ерз̀к, нй̀з̀к, безс̀вестен, гн̀усен: ~ý zradce* м̀ерз̀к, мр̀сен предàтел; *~ý čin* подла, нй̀зка, гн̀усна пост̀пка **2. експр.** гн̀усен, отвратителен, ужàсен, грòзен: *~á zima* протй̀вен ст̀уд; *~é počasí* отвратително вр̀еме; *~ý rukopis* ужàсен, грòзен, отвратителен подч̀ерк

han|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í, han|it, -ím *несв. (koho) коря̀, ху̀ля, пориц̀вам, оскверня̀вам, упр̀к̀вам, укоря̀вам, руг̀ая, злослòвя: ~ět vedoucío* ху̀ля ръководителя, ш̀ефа; злослòвя по адрес на ръководителя, ш̀ефа; *~ět jídlo* ху̀ля яденето; намирам недостàтъци, кус̀ури на яденето, обй̀ждам яденето

hangár, -u *м. хангàр*

hanitel, -e *м. книж. ху̀лител, пориц̀ател, оскърбител, злослòвец*

hanliv|ý, -á, -é *1. ху̀лен, руг̀ателен, обй̀ден, оскърбителен, сра̀мен, позорен: ~ý spis* памфл̀ет, пасквил; *~é slovo* руг̀ателна д̀ума; *~é jméno* прòзвище, пря̀кор **2. език.** пейоратй̀вен, пре-небрежителен: *~ý význam slova* пейоратй̀вно знач̀ение на д̀ума

hanobitel, -e *м. книж. ху̀лител, оскърбител, руг̀ател, злослòвец*

hanob|it, -ím *несв. 1. злослòвя, ху̀ля; руг̀ая, коря̀, пориц̀вам, оскверня̀вам; упр̀к̀вам, укоря̀вам: ~it národ* ху̀ля нарòда си **2. униж̀вам, оскърб̀явам**

hanopis, -u *м. памфл̀ет, пасквил*

hantýrk|a, -у ж. 1. жаргѝн: **studentská ~a** студѝнски, ученически жаргѝн 2. аргѝ
hap|at, -ám св. дет. падна: **pozor ať ne~áš!** внимавай да не паднеш!
happy end [hepy-end], -u м. хѝпи ѝнд, щастлив краї, благополўчна разврўзка
hap|ovat, обикн. само третол. -uje не св. разг. не върви, кўца: **jejich manželství ~uje** бракът им кўца, не върви
haraburd|í, -í ср. събир. разг. векторїи, партакѝши, партушїни
harakiri нескл. ср. харакїри
harampád|í, **harampát|í**, -í ср. събир. векторїи, партакѝши, партушїни
harant, -a м. 1. разг. експр. хлапѝ, детѝ: **starat se o kopu ~ů** грїжа се за цял кўп дечурлїга, хлапѝта 2. експр. ўличник, паваник, немїрник
haras, -u м. груба вълнена прѝжда и плът от нея
haraš|ít, -ím не св. 1. шумоля, шумя, хрущя, скрипя: **suché listí ~í ve větích** сўхите листа шумолят по клѝните; **písek mu ~il pod nohama** пясъкът му скърцаше, скрипѝше под краката 2. (сїт) тракам, трѝпам, трополя, дрўнкам, произвѝждам някакъв шум (с нещѝ): **~it klїčem v zámku** тракам с клўч в брѝва
harašiv|ý, -á, -é 1. кѝйто шумї, шумоли; шумящ, шумолящ 2. кѝйто хрипї; хрипѝщ, хриплив: **~ý dech nemocného** хрипливо дїшане на болѝн 3. трѝпаш, тракаш; дрўнкаш; грѝхотен, грїмящ
hár|at, -ám не св. книж. пламтѝ, горя, бушўвам и прен.: **vášeň ~á v srdci** страст горї, пламтї, бушўва в сърцѝто
harc|ovat, -uji/разг. -uju не св. 1. (proti komu, proti čemu) истор. атакувам, нападам (някого, нещѝ) 2. (proti komu, s kým) книж. експр. бия се, воювам, сражавам се (с някого, срещу някого) 3. експр. препўскам, галопїрам 4. и **harc|ovat se** експр. скїтам се, скитѝсвам, мѝстят се: **~ovat se z místa na místo** мѝстят се от място на място; **~ovat se ve vlaku, vlakem** пътувам неудобно (и дълго) във влак; лашкам се, блѝскам се във влак
harém, -u м. харѝм
harend|a, -у ж. диал. кръчма
harf|a, -у ж. муз. арфа
harfenic|e, -e ж. арфїстка
harfeník, -a м. арфїст
harfenist|a [-пу-], -у м. арфїст
harfenistk|a [-пу-], -у ж. арфїстка
harlekýn, -a м. арлекин, палячо

harmonick|ý [-пу-], -á, -é хармонїчен
harmonik|e [-пу-], -e ж. хармонїя
harmonik|a [-пу-], -у ж. 1. акордѝн: **tahací ~a** акордѝн; **chromatická ~a** полутѝнов акордѝн 2. хармонїка: **foukací ~a** (ўстна) хармонїка, мўндхармонїка 3. хармонїка (всяко набрано нещѝ)
harmonikář [-пу-], -e м. 1. акордеонїст 2. хармонїст
harmonisovat вж. **harmonizovat**
hamonijum [-mony-/móny-], -a ср. муз. хармонїум
harmoniz|ovat [-пу-], -uji/разг. -uju не св. и св. 1. (со) муз. хармонизїрам 2. (со) книж. привѝждам/привѝда в хармонїя, в унисѝн (нещѝ с нещѝ) 3. само не св. (с сїт) книж. хармонїрам (с нещѝ)
harmonogram, -u м. икон. графїк
harmon|ovat, -uji/разг. -uju не св. (с сїт) хармонїрам; в хармонїя, в тѝн сѝм с нещѝ
harpun|a, -у ж. харпўн
hartus|ít, -ím не св. експр. 1. (-; на коho, на со) гнѝвно настоявам (пред някого за нещѝ); вдїгам патардїя: **~it na dlužníka, aby zaplatil** на висѝк глѝс настоявам пред длѝжник да платї 2. (на коho, на со) ругая, гълча (някого, нещѝ); вїкам (по някого, по нещѝ): **~it na děti** ругая децѝ, вїкам по децѝ, крещя на децѝ
hasák, -u м. техн. клўч за затягане на трѝбї:
řetězový ~ верїжен клўч
hasic|í, -í, -í пожарогасїтелен, огнегасїтелен: **~í přístroj** пожарогасїтел
hasič, -e м. пожарникар, огнеборец
hasičsk|ý, -á, -é пожарникарски, огнеборски: **~ý sbor** пожарна команда
has|ít, -ím не св. 1. гася, угасявам: **~it požár** гася пожар
пъхай гѝгата, къдетѝ не тї е работа 2. гася (вар): **~it vápno** гася вар 3. утолявам (жажда и под.)
has|ít si, -ím si не св. разг. експр. бързам, препўскам: **~it si to domů** бързаше, тїчаше, препўскаше към кўщи; **auto si to ~í stovkou** колата лети сѝс стѝ километра в час
has|nout, -nu не св. 1. гасна, угасвам, загасвам: **světla ~nou** светлїните загасват 2. книж. умирам, свършвам, гасна: **naděje ~nou** надеждата; край по въпрѝса
hastroš, -e м. 1. (бостанско) плашїло, чўчело:

polní ~ бостанско плашйло; **chodí jako** ~ ходи окъсан (като циганин) **2.** *прен.* бостанско плашйло (*грозно облечен човек, без вкус*)

haš|é *нескл. ср., haš|e, -e ж. разг. готв.* ястие от мляно или кълцано варено месо

hašen|ý, -á, -é *гасен:* ~**é vápno** гасена вар

hašiš, -e *м.* хашиш

hašteř|it se, -ím se *несв. (s kým o co/pro co)* кàрам, се, джафкам се, заяждам се, дърпам се (*с някого за нещо*): ~**it se o maličkosti** заяждам се за дреболии

hašteřiv|ý, -á, -é *свадлив, заядлив*

hař|t, -ti/-tě *ж. 1. техн.* пръчки, съчки, плет (*като преграда срещу свличане*) **2.** пътека през тресавище (*от наслагани пръчки, съчки и дърва*)

hař|it, -ím *несв. (co)* развалям, разстройвам, разрушавам, осуetyвам, затруднявам, спъвам (*нещо*); прèча (*на нещо, на някого в нещо*): ~**it někomu plány, ~it něčí plány** разтърям, развалям, провалям, осуetyвам нечий планове

hař|it se, -ím se *несв.* развалям се, осуetyвам се, не вървя, провалям се, пропадам: **plány se mu ~ily** плановете му се осуetyваха, се проваляха; **počasí se ~í** времето се разваля; **všechno se mi ~í** нищо не ми върви

hatlanin|a, -u *ж. пейор. 1.* неразбория, бъркотия, каша **2.** неразбираем език, патагонщина **3.** буламач

hatmatilk|a, -u *ж. пейор.* неразбираем език, патагонщина

haur, -a *м. остар.* миньор

hausmajstr, hausmistr, -a *м. разг. остар.* портнер, вратар

hausnumer|o, -a *ср. разг. експр. 1.* номер на къща **2.** произволно, измислено, неточно число: **statistická ~a** *урон.* стъкмистика; статистически данни, цифри

háv, -u *м. книж.* одèжда, одèяние, мантия, наметало: **příroda v bílém ~u** природата в бяла одèжда, премяна

havana *нескл. ср.* хаванска пура

haváři|e, -e *ж. 1.* авария, катастрофа: **utrpět ~i** претърпя авария **2.** причинена от авария щета, вреда

havarijn|í, -í, -í *аварийен, който се отнася до катастрофа:* ~**í pojištění** застраховка срещу авария

havárk|a, -u *ж. жарг. 1.* авария, катастрофа **2.** колà на пътна помощ; паяк

havarovat, -uji/разг. -uju *несв. и св.* катастрофирам; прàвя/напрàвя авария, катастрофа

Hav|el, -la *м. одуш.* Хàвел (*собствено мъжко иф*)
да е; Ивàн, Драгàн, всё едно

hav|el, -la *м. неодуш. жарг.* вид мъжка причèска (*с дълга и равно подстригана отзад коса*): **nosit ~la** нòся причèска с дълга и равно подстригана косà (*за мъж*)

havě|ť, -ťi *ж. 1.* пилци; домашни птици: **sypat ~ti** хвèрлям (зърнà) на домашни птици **2.** гадинки; множество от дребни животинки, дребосък, насекоми: **dětská ~ť** *прен.* дечурлига, дребосък, пепелчък **3.** паразити **4.** паплач, пàсмина, сбйрщина: **bídná lidská ~ť** гàдно(то) човèшко плèме

havíř, -e *м.* миньор, рудничàр, рудокопàч

havířin|a, -y *ж. разг.* миньорство, рудничàрство, миньорски занаят

havířsk|ý, -á, -é *миньорски, рудничàрски*

havířstv|í, -í *ср.* миньорство, рудничàрство

havran, -a *м. зоол.* гàрван (Corvus): **vlasý černé jako** ~ гàрванови коси

havran|í, -í, -í *гàрванов:* ~**í vlasý** гàрванови, гàрвановочèрни коси; ~**í stříbro** чèрна боя за пèчка

hazard, -u *м. 1.* хазàрт, комàр **2.** риск, опàсност

hazardér, -a *м. 1.* комарджия **2.** човèк, който лесно рискúва, който отива на риск; човèк на риска; авантюрист: **politický ~** политически авантюрист, жонглèр, вьжеигрàч

hazardérstv|í, -í *ср.* риск, рискúване, авантюризъм

hazardně *нар.* рискòвано

hazardn|í, -í, -í **1.** хазàртен, комарджийски: ~**í hra** хазàртна игра **2.** рискòван, смел: ~**í kousek** рискòвана, смèла постъпка

hazard|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (s čím/čím)* рискúвам (*нещо, с нещо*), залàгам на една кàр-та (*нещо*): ~**ovat se zdravím** игрàя си сьс здравето си, рискúвам здравето си

házen|á, -é *ж. спорт.* хàндбал

házenkář, -e *м. спорт.* хàндбаллист

házenkářk|a, -y *ж. спорт.* хàндбаллистка

ház|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв. 1. (co, čím)* хвèрлям, мьтам: ~**et míč, míčem** хвèрлям тòпка; ~**et oštěpem, diskem** *спорт.* хвèрлям, мьтам кòпие, диск; ~**et dopisy do schránky** пускам ~~пòпòция~~ ~~тèж~~ **koho**) стовàрвам, прехвèрлям винà (*вèрху някого*); ~**et flintu do žita** вдигам рьце, свàлям оръжие, предàвам се; ~**et všechno do jednoho pytle** хвèрлям, слàгам всьчко в еднн кòп; ~**et do starého železa (někoho)** изхвèрлям на

hek|at, **-ám** *несв.* **1.** оплаквам се, охам, пшкам, стѣна **2.** *експр.* пухтя, пуфтя (за локомотив и под.)

hekatomb|a, **-y** *жс.* хекатомба

hektar, **-u** *жс.* хектар

hektarov|ý, **-á**, **-é** хектаров: **~ý výnos** добив от хектар

hektolitř, **-u** *м.* хектолитър

hektolitřov|ý, **-á**, **-é** хектолитров

hele, **heled'** *междум.* (приема лични окончания)

1. *л. мн.* **heleme**, **helemese**, **heled'me**, **helejme**;

2. *л. мн. и при учтива форма heled'te* я; ёто; вижте; глѣдай; глей; хей, виж ти; вижте; глѣдайте; глѣйте (за обръщане на внимание):

hele, **on už jde!** ёто го, йдва! **hele ho**,

chytráka! я го глѣдай, я го виж хитреца! виж

го ти хитреца! **heled'te, co jsem vám přinesl**

я вижте каквò съм ви донѣсъл!

helekat, **helekavý** *вжс.* **halekat**, **halekavý**

helénist|a [-пу-], **-y** *м.* елинист

helénizac|e [-пу-], **-e** *жс.* елинизация, елинизирание, погръчване

helénizmus, **helénism|us** [-nyzmus], **-u** *м.* **1.** елинизъм; ёлинска култура **2.** *език.* елинизъм

heléniz|ovat [-пу-], **-uji/разг.** **-uju** *несв. и св.* елинизирам; погръчвам/погръча

helénsk|ý, **-á**, **-é** ёлински, старогрѣцки

helikón, **heligón**, **-u** *м.* муз. хеликòн (духов музикален инструмент с мундицук); туба

helikoptér|a, **-y** *жс.* хеликòптер, въртолёт

heliocentřik|ý, **-á**, **-é** хелиоцентричен

heliocentřizmus, **heliocentřism|us** [-izmus], **-u** *м.* хелиоцентризъм

helijum [héh-], **-a** *ср.* хим. хелий (He)

helm|a, **-u** *жс.* шлем, каска: **tropická ~a** тропическа шлём; тропическа каска; **kadeřnická, holičská ~a** фризьòрска каска (за сушене на коса)

helmice, **-e** *жс.* шлем, каска

hélót, **-a**, **hélot|a**, **-u** *м.* *истор.* илòт

helvet, **helvít**, **-a** *м.* калвинист

drží jak ~á víra *многò* здраво е залепòно

hematolog|e, **-e** *жс.* хематология

hemisfér|a, **-y** *жс.* хемисфèра, полукълбò

hemoglobin [-bi-/bì-], **-u** *м.* биол. хемоглобин

hemoroid|y [-roi-], **-ů** *м. мн.* хеморойди, маясъл

hemžen|í, **-í** *ср.* гмеж, гъмжило, гъмжèне, пъкане

hemžít se, **-ím se** *несв.* **1.** гъмжà, пъкам: **lidé se**

~í jako mravenci хòрата пъкат катò мравки

2. (*čít*) гъмжà (*от нецо*): **diktát se ~í chybami**

диктòвката гъмжи от грѣшки

hen|a, **-y** *жс.* кьна

henleinov|ec [-laj-], **-ce** *м.* *истор.* хенлайновец

hepat|itis [-tytys], **hepat|itida** [-tytýda], **-tidy** *жс.* мед. хепатит

hepčí, **hepšik**, **hepšík** *междум.* апчиху (за звук при кихане)

heraklit, **-u** *м.* *строит.* хераклит

heraklitov|ý, **-á**, **-é** хераклитов

heraldick|ý, **-á**, **-é** [-dy-] хералдичен, хералдически

heraldik|a [-dy-], **-y** *жс.* хералдика (*наука за гербовете*)

herbář, **-e** *м.* **1.** хербàрий **2.** справòчник по билколечèние

herbicide, **-u** *м.* хербицид

herd|a, **-y** *жс.* *разг. експр.* ўдар в гърба (с юмрук)

herdek *междум.* *грубо* по дяволите! дявол да го вземе!

her|ec, **-ce** *м.* актòр, артист: **divadelní ~ec** театрален, драматичен артист; **filmový ~ec** киноартист

hereck|ý, **-á**, **-é** актòрски: **~ý výkon** актòрско изпълнение; **~é nadání** актòрски талант, актòрска дàрба

herectv|í, **-í** *ср.* **1.** актòрство; актòрско изкуство **2.** актòрство; актòрска профèсия

herečk|a, **-y** *жс.* актриса, артистка: **filmová ~a** киноартистка

herk|a, **-y** *жс.* *разг.* крàнта, мърша (за кон и прен.)

herkul|es, **-a** *м.* сйлен човèк: **já nejsem žádný ~es** àз не съм Хèркулес

herkulovsk|ý, **herkulesk|ý**, **-á**, **-é** хèркулесовски, исполнски

hermafrodit [-dyt-], **-a** *биол.* хермафродит

hermelín, **-u** *м.* хермелин

hermelínov|ý, **-á**, **-é** хермелинов

hermeticky [-ty-] *нар.* херметически

hermetick|ý [-ty-], **-á**, **-é** херметичен, херметически: **~ý uzávěr** херметическо затваряне;

~ý obal херметична обвивка

hern|a, **-y** *жс.* **1.** игрàлен дòм, игрàлен салòн; казино **2.** стая за игра (в детски заведения)

hern|í, **-í**, **-í** игрàлен; кòйто се отнàса до игра

desoval ~a от турчин бѣше по-лòш; бетèр

турчин бѣше

heroick|ý, **-á**, **-é** геройчен, героийски

heroin [-in/-ín], **-u** *м.* хероин

heroin|a [-oin/-ína], **-y** *жс.* **1.** *книж.* героиня **2.**

театр. героиня

heroizmus, **heroism|us** [-izm-], **-u** *м.* *книж.*

героизъм, героичност, героийство

heroj, -e м. книж. герой

herold, -a м. истор. херолд, глашатая

hertz [herc], -u м. физ. херц

heryn|k, **heryn|ek**, -ka м. разг. солена херинга

♦ **hmatná|plocha** **hmatná|plocha** **hmatná|plocha**

тук като сардели; **roztrhnu tě jako ~a** ще те направа на пух и прах, на кайма

heřmán|ek, -ku м. бот. лайка, лайкучка (Matricaria); **~ek pravý** лайка (Matricaria chamomilla)

heřmánkov|ý, -á, -é лайков, лайкучков; който се отнася до лайка, до лайкучка

hes нескл. ср. муз. сй-бемол

heslář, -e м. словник

heslo, -a ср. 1. парола, пропуск и воен. 2. шифър: **vkładní knížka na ~o** спестовна книжка с шифър 3. лозунг, девиз: **volební ~a** предизборни лозунги; **razit ~o** издигам лозунг 4. заглавна дума (в речник), речникова статия

heslovit|ě нар. сбито, стегнато, кратко, лаконично, конспективно

heslovit|ý, -á, -é сбит, стегнат, кратък, лаконичен, конспективен

heslov|ý, -á, -é 1. който се отнася до лозунг 2. който се отнася до парола 3. който се отнася до шифър: **~á knížka** спестовна книжка с шифър 4. който се отнася до заглавна дума в речник, до речникова статия 5. в съчет. **~ý katalog** предметен, систематичен каталог; **~ý odstavec** (v slovníku) речникова статия

heterogenn|í, -í, -í хетерогенен, разнороден

hethitštin|a [chety-], **chetitštin|a** [-ty-], -y ж. хетски, хетитски език

heuréka междуум. еврика

heuristik|a [-ty-], -y ж. евристика

hever, -u м. разг. лост, ръчка, дръжка, крик

♦ **hřepka** **hřepka** **hřepka**

експр. изваждам, изтръгвам, измъквам с кука, с ченгел (от някого нещо); **jít s ~em (na něco)** права както трябва, солидно, енергично (нещо), залавям се (с нещо) здравата, яката

hexamet, -u м. лит. хекзаметър

heydrichiád|a [haj-], -y ж. истор. хайдрихиада

hezky нар. 1. хубаво, красиво: **dnes je ~** днес времето е хубаво; **~ se jim šlo** пътят им беше хубав, удобен; вървяха удобно; **měj se ~!** останй си със здраве! всичко (най-)хубаво! 2. в съчет. за експресивност: **~ sed!** седи мирно (за дете); **jen zůstaň ~ doma!** никъде няма да ходиш! седи си у дома! **~ to zaplať** я си плати! **je už ~ pozdě** вече е твърде късно

hezky|ý, -á, -é 1. хубав, красив: **~é děvče** хубаво момиче; **~é počasí** хубаво време; **to je od vás**

~é много мило от ваша страна 2. експр. порядъчен, значителен, голям: **to je ještě ~ý kus cesty** има още доста път (дотам); **přijde si na ~é peníze** добре печели; печели хубави пари **hezoučk|ý**, **hezounek|ý**, -á, -é експр. хубавичък, красивичък

hezoun, -a м. експр. красавец, хубавец, сладур и ирон.

hi, **hihi**, **hihihi** междуум. хи-хи (за смях, хихикане, кикотене)

hiát, -u м. език. хиатус, зев

hic, -u м. разг. голяма жегла, адски пек

hierarchick|ý, -á, -é йерархичен, йерархически: **~á stupnice** йерархичен ред

hierarchi|e, -e ж. йерархия

hierarchiz|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. привеждам/приведа в йерархичен ред

hieroglyf, -u м. йероглиф и прен. експр.

hieroglyfick|ý, -á, -é йероглифен: **~ý nápis** йероглифен надпис

hihň|at se, -ám se неск. експр. хихикам; кикотя се

hij, **hija**, **hije**, **hijo** междуум. дий! (за подканяне на врегнато животно)

himálajsk|ý, -á, -é хималайски

himl, **himlhergot**, **himllaudon**, **himsakra** междуум. грубо по дяволите! дявол да го вземе!

hin, **hín** прил. и нар. разг. експр. обикн. в съчет.

♦ **už aniž** **už aniž** **už aniž**

това съвсем ме довърши; **byl strachy celý** ~ от страх загуби ума и дума; **je ~ na nohu** не го държат краката; краката му са болни; **byl do ní celý** ~той се беше побъркал по нея; беше лудо влюбен в нея

hind, -a м. индус

hindsk|ý, -á, -é индуски

hindštin|a, -y ж. език. хинди

hinduizm|us, **hinduism|us** [-izm-], -u м. индуизъм

hindustánštin|a, -y ж. индустански език

hip междуум. хайде; давай; хоп; хип-хип, ура! (за подканване на спортисти, състезатели)

hipodrom, -u м. хиподром

hippie [hipi], -iho м. хипи

his нескл. ср. муз. сй-диез

hispanist|a [-ny-], -y м. испанист (студент или специалист по испански език и литература)

hispanistik|a [-nysty-], -y ж. 1. испанистика

2. испанска филология

histologick|ý, -á, -é хистоложки, хистологичен, хистологически

histologi|e, -e ж. хистология

hladov|ý, -á, -é 1. гладен: **jít spat s ~ým žaludkem** жълудък **jí**

jako vlci гладни са като вълци; **sytý ~ému nevěří** *пословица* сит на гладен не вярва 2. гладен; който се отнася до глад: **~á smrt** гладна смърт; **~á léčba** гладолечение 3. *експр.* слаб, недостатъчен, нищожен, мизерен, оскъден: **~é mzdy** мизерни заплати; **~ý oběd** оскъден обяд; **~é řemeslo** нискодъходен занаят 4. (*pro čem; čeho*) *експр.* жаден, алчен (за нещо): **~ý lásky** жаден за любов; **~ý po penězích** алчен за пари; **ty hladověe hladová!** *експр.* скъпернико неден!

hlahol, -u м. 1. глътка: **dětský** ~ дѐтска глътка 2. (камбанен) звън, кънтѐж, ек, ехтѐне, звънѐне, звук: **~ zvonů** камбанен звън; **~ veselé písně** звүци на весела пѐсен

hlaholic|e, -e ж. глаголица; глаголическа азбука **hlahol|it, -ím** *несв.* 1. звѣнтѣ, кѣнтѣ, ехтѣ, ечѣ: **síň ~ila zpěvem** зѣлата кѣнтѣше от пѣсни 2. говорѣя на висок глас, говорѣя грѣмко

hlaholn|ý, hlaholiv|ý, -á, -é грѣмък, грѣмогласен, кѣнтѣщ, ехтѣщ

hlaholsk|ý, -á, -é глаголически: **~é písmo** глаголическа азбука

hlas, -u м. 1. глас (*човешки, животински*); звук: **zastřený** ~ приглушен глас; **ptačí** ~у птичи глас

jícího na poušti *библ.* глас в пустѣния; **bůh psího ~u neslyší; psí ~ do nebe nedojde** *поговорка* күчето си лѣе, кервѣнт си вѣрвѣ 2. *прен.* глас: **~ lidu** глас народен; **~ svědomí** гласѣт на съвесттѣ; **~ krve** гласѣт на кръвтѣ 3. *муз.* глас: **první, druhý** ~ пѣрви, втѣри глас 4. глас (*при избори, съвещания*): **volební** ~ вѣт, избирѣтелен глас; **schváleno většinou ~ů** приѣто с мнозинствѣ (*от гласове*); **mít jen poradní** ~ имам самѣ съвещѣтелен глас

hlás|at, -ám *несв. (со)* 1. известѣвам, съобщѣвам, възвестѣвам, разгласѣвам: **~at novinu** съобщѣвам, разгласѣвам новинѣ; **nápis ~á, že ...** надписѣт съобщѣва, че ... 2. *експр.* проповѣдвам, прокламѣрам, пропагандѣрам: **~at nové myšlenky** проповѣдвам нѣви идѣи; **~at křížovou výpravu** призовѣвам към кръстонѣсен пѣход

hlasatel, -e м. 1. *остар.* глашатѣй, вѣститѣл 2. проповѣдник (*на идеи*); пропагандѣтор 3. говорѣитѣл (*по радио, телевизия*), спѣкер, дѣктор

hlasatelk|a, -y ж. 1. вѣститѣлка 2. проповѣдница (*на идеи*); пропагандѣторка 3. говорѣитѣлка (*по радио, телевизия*), спѣкерка, дѣкторка

hlás|ek, -ku м. *умал. експр.* гласчѣ, гласѣц

hlás|it, -ím *несв.* обявѣвам, съобщѣвам, докладвам, рапортүвам, долѣгам: **~it výsledky voleb** обявѣвам резултѣти от избори; **~it změnu bydliště** съобщѣвам за промяна на местожитѣлството; **~it ztrátu (něčeho)** заявѣвам, съобщѣвам за зѣгуба (на нѣщо); **být hlášen jako nemocný** вѣдя се като бѣлен (*в службата*); **poslušně ~ím** *воен. остар.* разрешѣте да долѣжа

hlás|it se, -ím se *несв.* 1. (*jak; čím; u koho; kde*) явѣвам се, предстѣвам се, обѣждам се, регистрирам се (*като някакѣв, някѣде, пред някого*): **~it se osobně** явѣвам се лично; **~it se na úřadě** записвам се, регистрирам се в учреждение; **~it se u vedoucího** явѣвам се при началник; **~it se podle rozkazu** явѣвам се по заповѣд; **~it se telefonicky** обѣждам се по телефонѣ; **nikdo se ne~í** никой не сѣ обѣжда, никой не отговѣря; **~it se jako nemocný** съобщѣвам, че съм бѣлен; пиша се бѣлен; **~í se jaro** пролеттѣ вѣче идва; **stárí se ~í náhle** старосттѣ идва изведнѣж 2. (*k čemu; na co; kam*) записвам се (*за нещо, за някѣде*): **~it se na brigádu** записвам се за бригада; **~it se ke zkoušce** записвам се за изпит 3. (*o co; k čemu; za co*) изявѣвам желѣние (*за нещо*): **~it se o svá práva** ѣскам, тѣрся, предявѣвам правѣта си; **~it se o slovo/ke slovu** ѣскам дүмата 4. (*ke komu, k čemu, kam*) заговѣрям (*някого*), обѣждам се (*на някого*): **~it se ke známým (na ulici)** обѣждам се на познѣти (на ѣлицата); **~it se k svému národu** проявѣвам се кѣтѣ патриѣт 5. (*ke komu, k čemu*) обявѣвам се за привѣрженик (*на някого, на нещо*) 6. *само отриц.* **nehlásit se (k někomu)** отричам се, откѣзвам се (*от някого*); не дѣржѣ (*на някого*); правѣ се, че не познѣвам (*някого*): **nehlas se ke mně!** не мѣ тѣрси! не идвай при мѣне!

hlasitě *нар.* гласно, грѣмко, силно, висѣко, на висѣк глас

hlasit|ý, -á, -é гласен, висѣк, грѣмък, силен; на висѣк глас: **~ý hovor** говорѣне на висѣк глас; **~á radost** грѣмка, шүмна радост

hlasivka *вж.* hlasivky

hlasivkov|ý, -á, -é гласѣлков: **~é vazy anat.** гласни врѣзки, гласни стрүни; **~é souhlásky** *език.* гѣрлени, гутурѣлни, ларингални съгласни

hlasi|vky, -vek ж. *мн.* гласѣлки, гласни стрүни, гласни врѣзки

hlásk|a 1, -y ж. *език.* звүк: **artikulovat, článkovat** ~у артикулирам, учленѣвам звүкове

hlásk|a II, -y ж. 1. *истор.* наблюдателна кѹла; наблюдателница 2. *воен.* наблюдателен пѹнкт
hláskoslov|í, -í *ср.* *език* фонетика, звукословие
hláskoslovn|ý, -á, -é *език* фонетичен, звукословен

hlásk|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* произнасям дѹми по отделни звѹкове

hláskov|ý, -á, -é *език*. звѹков, фонетичен, фонетически

hlásnic|e, -e ж. 1. *истор.* наблюдателница 2. рѹпор
hlásn|ý I, -á, -é *вестителски*: ~á *trouba* рѹпор и *прен.*; ~á *věž* наблюдателна кѹла; наблюдателница

hlásn|ý II, -ého *м. истор.* крепостен пазáч

hlasovac|í, -í, -í *избирателен*: ~í *lístek* избирателна бюлетина; ~í *právo* избирателно право, право на гласѹване

hlasován|í, -í *ср.* гласѹване, гласоподаване: *tajné* ~í тайно гласѹване; *zdržet se* ~í въздържá се от гласѹване

hlas|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* (-; *o čem, o kom; pro koho, pro co; proti komu, proti čemu*) гласѹвам (*за някого, за нещо; против някого, против нещо*); гласоподавам: ~ovat *o návrhu* гласѹвам за предложѣние; ~ovat *pro mír a proti válce* гласѹвам за мир и против войнáта

hlasově *нар.* що се отнáся до гласá; в гласово отношѣние: ~ *skvělý výkon pěvce* отлйчно в гласово отношѣние изпълнѣние на певец

hlasov|ý, -á, -é *гласов*: ~é *zabarvení* гласов тембър; тембър на гласá; ~é *rozpětí* гласов диапазон; диапазон на гласá; ~é *cvičení* вокално упражнѣние, упражнѣние на гласá; ~é *ústrojí anat.* гласови органи, гласов апарат

hlášen|í, -í *ср.* свѣдение, съобщѣние, свѣдка, отчет, рапорт, донесѣние, обява: *služební* ~í служебно съобщѣние; ~í *bydliště* записване, регистриране на местожителство; *rozhlasové* ~í радиосъобщѣние; съобщѣние по радио; *telefonní* ~í съобщѣние по телефон; *meteorologické* ~í метеорологически бюлетин; ~í *o příjezdu, o odjezdu vlaku* информация за пристигане, за заминаване на влак; *dostat* ~í получа свѣдение, отчет, доклад, рапорт; *podat* ~í подáм отчет, рапорт; рапортувам

hlav|a, -y ж. 1. глава: *lidská* ~a човѣшка глава; ~a *psa* кѹчешка глава; *umrlčí* ~a мъртвѣшка глава; чѣреп; *bolí mě* ~a боли ме глава, ймам главобѣлие; *má bílou* ~u косáта му е побеляла; *skočit do vody po* ~ě скáчам във водáта с главáта напред; *bouřka je nad* ~ou бѹрята е

k r o u t i t a, дѹшитѣта, **l p a o t ř á s a t** ~ o u (n a d

něčím) вѹргя, клáтя, поклáщам главá в знак на несъгласие (с нещо); на учѹдване (от нещо); **stavět se na** ~u **a**) прáвя стѹйка **б**) *прен.* упорито отказвам; упорствам, инатя се; **chytat se za** ~u *прен.* хвáщам се за главáта; **věšet** ~u овѣсвам нѹс, стáвам малодѹшен; пáдам дѹхом; **mít** ~u **jako věrtel, jako škopek** главáта ми тежй; като замáян(а) съм; главáта ми е като шинйк; **vrhnout se do něčeho po** ~ě впѹскам се в нещо презглава; **jít** ~ou **proti zdi** йскам да разбйя стенá с главáта си; ~ou **zed' neprorazíš!** не мѹжеш да разбйеш стенá с главáта си! **neví, kde mu** ~a **stojí** главáта му е пламнала от грижи; ~a **mu z toho jde kolem** свят му се завй от товá; главáта му се замáя от товá; **mám toho nad** ~u дойде ми до гѹша; мнѹго ми дойдѣ; **přerostlo mi to přes** ~u не мѹга да се справя, опрáвя с товá; **z toho mě** ~a **nebolí, z toho si** ~u **nedělám** товá не мѣ засяга; не мѣ трѹгва, не мѣ вълнѹва; от товá не мй пѹка; товá ми е всѣ едно; **už ho** ~a **nebolí** вѣче е умрýл; вѣче е мъртѹв; **úspěch mi stoupl do** ~u главозамáях се; **víno mu stoupl do** ~u винѹто го хвáна; тѹй се напй; **má v** ~ě **nařídil** е главáта, на градус е; **nemá střechu nad** ~ou нýма пѹкрив над главáта; **nemá, kam by** ~u **složil** нýма кдѣ да се подслонй, да се приютй; нýма пѹкрив над главáта; **hlídat, opatrovat, střežit něco jako oko v** ~ě пáзя нещо като зеницата на окѹто си; **má máslo na** ~ě не мѹ е мнѹго чйста работата; **schovávat** ~u **do písku (jako pštros)** крия си главáта в пясъка (като шрáус); **bít někoho** ~a **nehlava** бйя, ўдрям някого, кдѣто свáря, кдѣто свърна; **prohlížet si někoho od** ~y **k patě** разглѣждам някого от главáта до петйте; **ani vlas na** ~ě **mu nikdo nezkríví, nikdo mu** ~u **neutrhne** нýма да му падне кѹсѣм от главáта, нйкой нйщо нýма да му направи; ~u **vzhůru!** гѹре главáта! **lidí tam bylo** ~a **na** ~ě хѹрата бйха тѹлкова мнѹго, че яйцѣ да хвърлиш, нýма кдѣ да падне; **nemá to ani** ~u, **ani patu** товá е мйш-мáш, объркано, неподредѣно; **svalovat něco na něčí** ~u **prexvřřlam** винáта на дрѹгйго; **nemá to v** ~ě **v pořádku; přeskočilo mu v** ~ě тѹй нещо е откачыл; **nejsem přečte na** ~u **padlý!** да не мй е изпйла чáвка акъла; не съм за двá дни порáснал! **porazit na** ~u разбйя на пѹх и прах; **má tvrdou** ~u тѹй е голям инат; твѣрдоглав е; **má svou** ~u своенравен е; знáе си своѣто; **postavit si** ~u заинатя се; **mít dobrou, bystrou** ~u **сечѣ**

ми пипето; ўмен съм; **nemít nic v ~ě; mít v ~ě piliny, slámu** глупав съм; празна ми е главата; ймам брѣмбари в главата; **mít děravou ~u** забраван(а) съм; всичко забравям; нищо не помня; **mít horkou ~u** избухлив съм; **nosím to stále v ~ě; to mi leží v ~ě; to mi nejde z ~y; to mi vrtá ~ou** това не ми излиза от главата; **to mi nejde do ~y** не ми го побѣра умѣт, главата; не мога да го разбера, да го схвана; **má ~u plnou starostí** има много грижи на главата; **pusťt něco z ~y** престана да мисля за нещо; **pusťt to z ~y!** избий си го от главата; **vyhnat, vytlouci někomu něco z ~y** избѣя нещо от главата на някого; **vykouřilo se mi to z ~y** това ми излетѣ от главата; това ми се изпари от главата; **vtloukat do ~y (někomu něco)** набивам в главата (някому нещо); **vzít si do ~y (něco)** наумѣ си (нещо); **napravit ~u (někomu)** вразумѣ (някого); **ztratit ~u a)** загубя си умѣ; на зная каквѣ върша б) отчѣйвам се; **neztrácet ~u** не сѣ предавам; справям се с положѣнието; не сѣ отчѣйвам; **lámat si ~u (nad něčím, s něčím)** блѣскам си главата (над нещо, за нещо); **dělat si těžkou ~u (z něčeho)** взѣмам прѣсърце (нещо); **plést děvčeti ~u** взѣмам умѣ, обѣрквам главата на момиче; **kam jsi dal ~u?** къде ти бѣше умѣт? къде ти е умѣт? **to nemá ze své ~y** той (тѣ) не го е измислил(а) това; **dát ~y dohromady** обмислим заедно (нещо); **počítat z ~y** смѣтам наум; **co není v ~ě, musí být v nohou/v nohách** поговорка който няма ум, има крака **2.** човѣк, лице, глава; **roční spotřeba na ~u** годишно потребление на глава от населѣнието; **výroba na ~u** производство на глава от населѣнието **3.** глава, ръководител, вожд, водач; пръв човѣк в общност, колектив; **~a státu** ръководител на държава, държавен глава; **~a rodiny** глава на семейство; **~a povstání** вожд на вѣстание **4.** глава, живѣт; **přijít o ~u** загубя си главата, живѣта; **stálo ho to ~u** платѣ за това с главата си; **jde mu o ~u** касѣе се за живѣта му, живѣтът му е в опасност; **ručit za něco ~ou** залагам главата си за нещо; **položít ~u za něco** залажа главата си за нещо; дам, пожѣртвам живѣта си за нещо; **vsadím na to svou ~u, že ...** залагам си главата, че ...; **na jeho ~u je vypsána cena** определѣна е награда за главата му **5.** глава, кочан (предмет, който прилича на глава): **~a houby** шапка на гѣба; **~a zelí** зѣлка; **klobouk s malou ~ou** шапка с малко дѣно; **~a svalu** анат. глава на мускул; **~a šroubu** глава

на винт; **upínací ~a** пристегателна глава; **kočičí ~y** неравен калдѣрѣм **6.** книж. глава (в книга) **7.** обикн. мн. **hlav[y, hlav]** възглаве: **stát v ~ách postele nemocného** стоѣ до възглавето на болен

hlaváček, -ku м. бот. адонис, гороцвѣт, горичвѣт, сплетѣ-косѣ (Adonis)

hlavatka, -y ж. зоол. дѣнавска съомга; лакѣрда (Hucho)

hlavat[ý, -á, -é] **1.** глѣвест; с голяма глава: **~á konopě, ~é konopí** земед. жѣнски конѣп (за семе) **2.** експр. дебелоглав, твѣрдоглав, инѣт, упорѣт

hlav[ěň, -ně] ж. цѣв (на огнестрѣлно оръжие): **~ň pušky** цѣв на пушка; **dělová ~eň** цѣв на оръдие, на топ

hlavice, -e ж. **1.** глава, пѣ-дебѣл край (на предмет): **~e hřebu** главичка на гвѣздеј; **~e kloubu, kloubní ~e** анат. глава на стѣва **2.** стропт. арх. капител: **~e sloupu** капител на колѣна

hlavička, -y ж. **1.** умал. експр. главичка, главица; **ten má ~u! to je ~a!** ўмен е! сечѣ му пипето!

2. глава, главичка (на предмет): **špendlíková ~a** главичка на карфица, на топлийка; **notová**

na ~u намѣря му цѣката **3.** заглавие; заглавна част; оформлѣние (на печатно произведение, на бланка и под.): **~a novin** заглавие на вѣстник **4.** спорт. удар на топка с глава

hlávk[a, -y] ж. глава, кочан: **~a zelí** зѣлка; **~a salátu** зелѣна салѣта; **~a chmelu** бот. съцвѣтие на хмѣл (женско)

hlávkov[ý, -á, -é] който е на главѣ, на кочани: **~é zelí** зѣлка, зѣлки; **~ý salát** зелѣна салѣта

hlavně нар. глѣвно, предѣмно, преимѣствено

hlavn[í, -í, -í] глѣвен, оснѣвен, същѣствен, найважен, центрѣлен: **~í vchod** глѣвен, официѣлен вход; **~í trať** магистрѣла; **~í město** стѣлица; **~í pošta** центрѣлна пѣща; **~í nádraží** центрѣлна гѣра; **~í jídlo** оснѣвно, вѣтро ястие; **~í úloha a)** глѣвна задѣча б) глѣвна рѣля; **~í příčina** оснѣвна причина; **~í výhra** голямата печѣлба; **~í stan** воен. глѣвна квартѣра; **věta ~í** език. глѣвно изрѣчение; **~í přízvuk slovní** език. оснѣвно ударѣние в дѣма; в **~ích rysech** в ѣбци чертѣ; **mít ~í slovo** ймам решѣвацѣта дѣма

hlavnička, -y ж. разг. остар. тиф, тѣфус

hlavolam, -u м. главоблѣсканица, рѣбус

hlavonožci, -ů м. мн. зоол. главоноги (Cephalopoda)

hlazen|ý, -á, -é шлифован, лѣснат, излѣскан, полиран, гланциран: **~ý papír** гланцирана хартия; **~ý kámen** шлифован камък; **~é dřevo** полирано дърво

hle *междум.* ето, виж, я: **~, už jdou!** ето, идват вече!

hledací, -í, -í търсещ, за търсене: **~í světlo** *техн.* оптически фототърсач, визър

hledáč, -e м. *одуш.* търсач: **~ min** минотърсач; **~i pokladů** иманяри

hledáček, -ku м. *техн.* оптически фототърсач, визър

hledan|ý, -á, -é 1. търсен, дѣрен, желан, предпочитан, популярен: **~ý časopis** популярно списание **2.** изискан; грижливо подбран: **~á elegance** изисканост; **~ý výraz** грижливо подбрана дума **3.** неестествен, позьорски, изкуствен: **~á veselost** неестествена веселост

hled|at, -ám нескв. 1. (*koho, co*) търся, дѣря: **~at klíče** търся ключове; **~at nocleh** дѣря подслон, квартира; **~at pomoc** търся помощ; **~at práci, zaměstnání** търся работа; **~á ho policie** търси

търсиш, какво ѝскаш, какво прѣвиш тѣка? **~at včerejší den** шлѣя се; **kdo ~á, ten najde** *пословица* който търси, намира; **vrána k vráně sedá, rovný rovného si ~á** *пословица* краставите магѣрета отдалече се подѣшват; търкѣлило се гърнѣто, намѣрило си похлупѣка; намирам си еша **2.** (*co v kot, v čem*) търся, виждам (*нещо в някого, в нещо*): **nikdo by v něm nebyl ~al hrdinu** никой не очѣкаваше, че той ще стѣне герой

hled|at se, -ám se нескв. (s čím) упорито търся (*нещо*); ровѣя се (*в нещо*): **ne~ej se s těmi papíry** не търси, не сѣ ровѣя в тѣзи книжа

hled|ět, -ím нескв. 1. (*na koho, na co; kam; -*) глѣдам (*някого, нещо, към нещо, някъде*), наблюдавам (*някого, нещо, за някого, за нещо*): **~ět do země** глѣдам в земята; **~ět za někým** глѣдам, наблюдавам, следѣя с поглед (*някого*); **~ět do prázdna** глѣдам отсѣстващо; зѣпам; **vpravo, vlevo, přímo hled!** *физкулт. воен.* глави

на зuby nehled!
na zuby nehled! *пословица* на харизан кон зѣбите не сѣ глѣдат **2.** *в съчет. с aby ...; с инф.* глѣдам, старѣя се: **~ět přijít včas** глѣдам, старѣя се да дѣйда наврѣме; **~ět, aby bylo všechno včas hotovo** глѣдам, старѣя се всичко да е готово наврѣме; **hled' zmizet** изчѣзвай! изпарѣвай се! **3.** (*k čemu; pač*) взѣмам предвид (*нещо*); обрѣщам внимѣние (*на нещо*); взѣ-

мам под внимѣние (*нещо*); интересѣвам се (*от нещо*): **ne~ě, ne~íc k chybám, je to dobrá práce** въпреки грѣшките работата е хѣбава; **on ~í jen na peníze** стѣснат е; интересѣват го сѣмо парѣте; **ne~í na krejcar** не е стѣснат(а); лѣрж е, не дѣржи на стотѣнката **4. u hled|ět si (koho, čeho)** грижа се, полѣгам грижи (*за някого, за нещо*); следѣя (*за нещо*): **musíš si jí ~ět!** ти трѣбва да се грижиш за нѣя! **hled' si svého, své práce!** глѣдай си работата, занимавай се сѣс свѣята работа!; **~í na čistotu a pořádek** следѣя за чистотѣта и редѣ **5. hled' hled'me! hled'te!** (*за учудване, изненада*) я глѣдай! я виж! я глѣдайте! я вижете!

hled|í, -í ср. 1. *истор.* прѣдна подвижна част на **otevřeným ~ím** дѣржѣ се прѣмо, ѝскрено **2. воен.** част от мѣрник на огнестрѣлно оръжие

hledík, -u м. *бот.* лѣвска устѣ; кѣченце (*Antirrhidum*)

hledisk|o, -a ср. глѣдище, глѣдна тѣчка, станѣвище: **dívat se na něco, posuzovat něco z různých hledisek** разглѣждам нѣщо от различни глѣдни тѣчки

hlediš|t|ě, -e ср. 1. зрѣтелна зѣла (*в теѣтр*); киносалон **2. прен.** зрѣтели

hledít|k|o, -a ср. техн. 1. визѣор на далекоглед **2.** шпионка **3.** отвор, прозорче за глѣдане в затворено помещѣние

hled|ět jako ~d' *влѣча се, пѣлзѣя като ѡхлов*; **stáhnout se do sebe jako ~d' do ulity** затворѣ се в сѣбе си

hlemýžď|í, -í, -í ѡхловен; който се отнѣся до ѡхлов: **~í farma** фѣрма за отглѣждане на бѣвно, като ѡхлов

hlen, -u м. 1. слуз, секрет, лѣга **2.** хрѣчка **3.** сопѣл **hles, -u м.** слѣб глѣс, стон; звук; гѣк: **klesnout k zemi bez jediného ~u** пѣдна на земята без стон, без звѣк

hles|nout, -nu св. издѣм звѣк, глѣс; отронѣя стѣн; гѣкна: **ani ne~l** той дѣрѣ не гѣкна

hlezen|ní, -í, -í анат. *в съчет.* **~í kloub** глѣзенна стѣва

hlídac|í, -í, -í пѣзещ; който слѣужи за пѣзене: **~í pes** кѣче-пѣзѣч; **~í bouda** караѣлна бѣдка

hlídač, -e м. пѣзѣч, страж: **noční ~** нѣщен пѣзѣч; **~ na trati** кантонѣр

hlídač|ka, -y ж. пѣзѣчка

hlíd|at, -ám нескв. 1. (*koho, co*) пѣзѣя, надзѣрѣвам,

охранявам, вярдя (*някого, нещо*): **~at dům** пазя къща ♦ **~at jako oko v hlavě (něco)** пазя като зеницата на окото си (нещо) **2.** (*koho, co*) следя, шпионирам; не изпускам от поглед: **~ají každý jeho krok** следят всяка негова стъпка, крачка; следят го на всяка крачка; **byl ~án policií** той беше под полицейски надзор **3.** (*koho, co*) гледам (*някого, нещо*); грижа се (*за някого, за нещо*): **~at nemocného** грижа се за болен; **~at něčí dítě** гледам нечие дете, грижа се за нечие дете

hlídk|a, -u жс. 1. стража, охрана, караул, пост, часови, патрул: **pohraniční ~a** граничен патрул; **stát na hlídce** стоя на пост, на стража; **stávková ~a** стачен пост; **protipožární ~a** противопожарна охрана **2.** обзор, преглед, рубрика, колонка (*във вестник, списание*): **kulturní ~a** културен преглед

hlídk|ovat, -uji/разг. -uju нескв. патрулирам, карауля

hlídkov|ý, -á, -é патрулен, караулен: **~ý letoun** патрулен самолет

hlín|a, -u жс. 1. глина, прѣст: **cihlářská ~a** тухларска прѣст; **hrnčářská ~a** грънчарска глина, прѣст; **kamenářská ~a** глина за пѣчка; **slévárenská ~a** леярска прѣст; **pálená ~a** теракота **2.** земя, прѣст: **pisčítá ~a** песчлива почва; **už je v ~ě** вече е в земята, в гроба

hlině|ný, -á, -é 1. глинен, прѣстен: **~á podlaha** глинен под; **~á nádoba** глинен съд ♦ **kolos na ~ých nohách** колос на глинени крака **2.** *порядко* землест, землист; който е с цвят на глина, на прѣст

hliník, -u м. хим. алуминий (Al)

hlinikov|ý, -á, -é алуминиев

hlinit|ý I, -á, -é глинест: **~á půda** глинеста почва

hlinit|ý II, -á, -é хим. алуминиев, двуалуминиев: **kysličník ~ý** двуалуминиев тридоксид; **octan ~ý** алуминиев ацетат

hlink|a, -u жс. 1. каолин **2.** хума **3.** червена глина **4.** глина, прѣст: **bělicí ~a** белилна прѣст

hlinkov|ý, -á, -é 1. глинен, прѣстен; който се отнася до глина, хума, прѣст **2.** каолинов

hlíst, -a м., hlíst|a, -u жс. зоол. глист; *обикн. мн.* **hlísty** глисти (Entozoa, Helminthes)

hlíz|a, -u жс. 1. *бот.* клубен, грудка **2.** *малко остар.* буба, тумор, абсцес: **morová ~a** чумна буба

hlíznat|ý, -á, -é 1. клубеновиден, грудковиден **2.** клубенов, грудков

hlízov|ý, -á, -é 1. клубенов, грудков **2.** клубеновиден, грудковиден

hlod|at, -ám нескв. 1. глождя, гложгам, гриза, разяждам: **pes ~á kost** кучето гложга, гложди къл **zhlámal ~a** разяждел следите си върху всичко **2. книж.** разяждам, разрушавам, глождя, гложгам: **~á v něm závist** завистта го гложди; **~á v něm svědomí** съвестта го гризе

hlodav|ec, -ce м. зоол. гризач (Rodentis)

hlodav|ý, -á, -é 1. *зоол.* гризящ; за гризане: **~ý tvor** гризач; **~é zuby** резци (*на гризач*) **2. прен.** глождещ, разяждащ, гризящ: **~á bolest** разяждаща болка

hloh, -u м. бот. глог (Crataegus)

hlohov|ý, -á, -é глогов; който се отнася до глог

hlohyn|ě, -ě, hložink|a, -u жс. глогинка (плод)

hlomoz жс. lomoz

hlomozit жс. lomozit

hlomoziv|ý жс. lomozivý

hlomozný жс. lomozný

hloub I жс. hluboko

hloub II, -i жс. поет. дълбина, дълбочина: **jít do ~i** навлизам в дълбочина; **z ~i lesa** от дън гора; **být do ~i duše uražen** обиден съм до дъното на душата си

hloubal, -a, hloubav|ec, -ce м. мислител, мечтател; дървен философ

hloub|at, -ám нескв. (o čem; nad čím; -) мисля задълбочено (*върху нещо*); мъдрювам, философствам (*върху, за нещо*)

hloubavec жс. hloubal

hloubavost, -i жс. склонност към мъдрюване, философстване; мечтателност, любознателност

hloubav|ý, -á, -é склонен към мъдрюване, философстване; мечтателен, любознателен

hloub|it, -ím нескв. дълбая, рия (на)дълбоко: **~it studnu** дълбая кладенец

hloubk|a, -u жс. дълбочина, дълбина, глъбина: **~a jezera** дълбочина на езеро; **z ~y lesa** от дълбината на гората; от дън гората; **jít do ~y (něčeho)** основно изследвам (нещо); задълбавам (в нещо); навлизам в дълбочина (на нещо); **~a tónu** дълбочина на тон, на звук

hloubkoměr, -u м. техн. батиметър, дълбокомър, дълбиномър, лот

hloubkov|ý, -á, -é дълбок, дълбинен, дълбочинен; който се отнася до дълбочина: **~ý rozdíl** разлика в дълбочината; **~é potrubí** подземен тръбопровод; **~é vrtání** пробиване, пробиване, сондиране надълбоко; **~ý let воен.** брѣснец полет; **~ý útok воен.** атака в дълбочина

hlouč|ek, -ku м. групичка; малка група; шѣпа, малко (*хора, животни и под.*): **~ek dětí** групичка

- пичка, орляк деца; **seskupovat se, srážet se v ~ky** тълпя се, стълпявам се; събирам се на малки групички
- hloupě** нар. глупаво
- hloup|nout, -nu** несл. 1. оглупявам: **stáří** ~ne от старост оглупява 2. *експр.* върша глупости; правя глупости, шуротии: **ne~ni!** не прави глупости!
- hloupost, -i** ж. глупост, тъпотà, слабоумие: **smát se něčí ~i** присмивам се на нечия глупост, тъпотà; **udělat něco z ~i** направя нещо от глупост; **lidská ~** хърска глупост 2. глупост, шуротии: **mluvit ~i** говоря глупости, врели-некипели; **udělat, vyvést, provést nějakou ~** направя, извърша някаква глупост, шуротии 3. глупост, дреболия, дребна работа: **koupit nějakou ~ pro děti** купя нещо дребно, някаква дреболия за децата; **~i, tomu nerozumíš!** ти въобще не го разбираш това!
- hloup|ý, -á, -é** 1. глупав, тъп, щур, щурв: **~ý člověk** глупав, тъп, ограничен човек; **být ~ý (z něčeho)** не мога да разбера, да схвана (нещо); объркан съм (от нещо); смутен съм (от нещо); **~ý vtíp** глупава шега; **vést ~é řeči** говоря глупости, приказвам врели-некипели, дрънкам безсмислицы 2. глупав; без значение; пуст: **kvůli své ~é kopané se neučí** той не учи заради пустия му футбол 3. *експр.* глупав, досаден, неприятен, противен, нелеп: **to je ~á situace!** това е неприятно, нелёпо положение; **~á nemoc** неприятна, глупава, досадна болест
- hlo|ž|í, -í** ср. *сбир.* глогови хрæсти, шубраци
- hložinka** жж. **hlohyně**
- hlt, -u** м. глътка: **vypít sklenici jedním ~em, na jeden ~** изпия чаша на един дъх; **posilnit se ~em kořalky** подкрепя се с една глътка ракия
- hltan, -u** м. *анат.* глътка; глътателно гърло; фаринкс
- hlt|at, -ám** несл. гълтам, нагъвам, лоча: **~at vodu ze džbánu** лоча, гълтам вода от стомна; **~at chleba** нагъвам хляб; **~at očima** изпиявам, поглъщам с очи; **~at každé slovo** *прен.* жадно поглъщам всяка дума; **~at kilometry** *прен.* гълтам километри
- hltav|ec, -ce** м. *експр.* 1. лакомо, ненаситен човек; гладник, ненаситник 2. алчен, ненаситен човек
- hltavě** нар. 1. лакомо, ненаситно 2. алчно, ненаситно
- hltav|ý, -á, -é** 1. лакомо, ненаситен; който ядè или пие лакомо 2. алчен, ненаситен
- hltoun, -a** м. *експр.* 1. лакомо, ненаситен човек; гладник, ненаситник 2. алчен, ненаситен човек
- hlubič, -e** м. 1. копач на кладенци 2. *минно* проходник, тунелджия
- hlubin|a, -y** ж. дълбочина, дълбина, глъбина: **mořské ~y** морски дълбини, глъбини; **v ~ách země** в недрата на земята; **rozechvěný do ~duše** развълнуван до дъното на душата си
- hlubinn|ý, -á, -é** 1. *техн.* дълбочинен, сондажен: **~ý vrt** сондаж, сондиране (*в земята*); **~é čerpadlo** сондажна помпа 2. *мин.* дълбок; който се намира под земята: **~ý důl** рудник
- hluboce** нар. 1. дълбоко 2. силно, много, дълбоко: **~ vděčný** много благодарен; **být ~ dojat** дълбоко съм трогнат; **~ ranit (někoho)** силно засегна (някого)
- hluboko** нар. дълбоко, ниско: **~ pod zemí** дълбоко под земята; **teplota klesla ~ pod nulu** температурата падна ниско под нулата; **prodat zboží ~ pod cenu, pod cenou** продам стока на безценница; **znalosti žáků jsou ~ pod úrovní** знанията на учениците са значително по-ниско от нивото
- džbánu** обичам да си попиям; **mít ~ do kapsy a)** стиснат, циция, пинтия съм б) имам малко пари; парите не ми стигат; **sáhnout ~ do kapsy** бръкна се по-дълбоко; трябва да дам доста пари; **vrýt si ~ do paměti** запечатам трайно в паметта си
- hlubokomysln|ý, -á, -é** *книж.* 1. дълбокомислен 2. остроумен, находчив, досетлив, прозорлив, изобретателен, съобразителен
- hlubok|ý, -á, -é** 1. дълбок: **~á řeka** дълбока река; **~á orba** *земед.* дълбока оран 2. дълбок, голям, значителен: **~ý výstřih** дълбоко изрязано деколтè; **~á skříň** дълбок шкаф, долап; **~ý spánek** дълбок сън; **~ý les** гъста и голяма гора; **~á tma** дълбока тъмнина, тъма; голяма тъмница; пълен мрак; **~á víra** силна, дълбока, непоклатима вяра; **~é rozpory** коренни, дълбоки противорèчия; **~ý smutek** голяма мъка, дълбока скръб; **nosit ~ý smutek; chodit v ~ém smutku** нося пълен траур; **vyslovit ~ou soustrast** изкажа, поднеса искрени съболезнования 3. дълбок, плътен, нисък: **~ý hlas** нисък, плътен глас
- hlubotisk, -u** м. *печат.* дълбок печат
- hluč|et, -ím** несл. шумя, буча; вдигам глътка: **ve třídě to ~elo jako v úle** класът шумеше като кошер
- hlučně** нар. шумно, гръмогласно, висок, гръмко: **~ mluvit, se bavit** говоря, разговарям високо, на висок глас; **~ se smát** смeya се гръмогласно, гръмко; **~ zavřít dveře** шумно, силно

hmot|a, -y ж. 1. матèрия, вещество: **mrtvá ~a** мъртва матèрия; **živá ~a** жива матèрия; **princip zachování ~y** закон за запазване на матèрията; **šedá ~a anat.** сиво вещество 2. *физ.* *рядко* маса, тегло: **gravitační ~a** гравитационно тегло; **atomová ~a** атомно тегло 3. матèрия, маса, материал: **umělá ~a** пластмаса; **pohonné ~y** горива; **stavební ~y** строителни материали; **izolační ~y** изолационни материали; **plastická ~a** пластична матèрия; пластмаса

hmotně нар. 1. физически, телесно: **hynout ~ i duševně** загивам физически и духовно 2. материално: **~ zabezpečit, zajistit** обезпечà, осигуря материално

hmotnost, -i ж. 1. материалност, вещественост 2. *физ. техн.* тегло: **atomová ~** атомно тегло; **molekulová ~** *физ.* молекулно тегло; **celková ~ vozidla техн.** общо тегло на превозно средство

hmotn|ý, -á, -é 1. материален, веществен: **~á podstata světa** материална основа, същност на светà 2. материален, паричен: **~é statky** материални блага; **~ý blahobyт** материално благосъстояние; **~é zabezpečení** материално осигуряване; **~é poměry** материално положение; **~á škoda** материална щетà, вредà; **~á odpovědnost** материална отговорност

hmožd|íř, možd|íř, -e м. 1. хаван: **mosazný, železný** ~месингов, железен хаван 2. *воен. остар.* мортира

hmožd|ít se, -ím se неск. (*s čím/čím; -*) мъча се, трепя се, блъскам се, бълхтя се (*с нещо, над нещо*): **~it se s kufrem** мъча се с кúфар, мъча се да мъкна кúфар

hmyz, -u м. *зоол.* 1. *рядко* насекомо 2. *обикн.* събир. насекоми (Insecta): **blanokřídlý ~** ципокрили насекоми; **lidský ~** *прен.* човешка, хòрска папlach

hmyzožrav|ec, -ce м. *зоол.* насокомоядно (Insectivora)

hmyzožrav|ý, -á, -é насекомояден: **~é rostliny** *бот.* хищни растения

hnac|í, -í, -í движещ, двигателен, задвижващ: **~í kolo** движещо, задвижващо колело; **~í ústrojí** двигателен механизъм; **~í síla** двигателна, движеща сила *и прен.*; **~í hřidel** задвижващ, движещ вал; **~í řemen** предавателен ремък, задвижващ ремък; трансмисия

hnát I, -u м. 1. дълга кост (*на долен или горен крайник*) 2. *грубо* крак, крачище, мотвила, ръка, ръчище: **zpřerážet někomu ~y** счупя на

някого кòкалите; изпочупя на някого кракàта и ръцете; пребия, напердàша някого; **polámat si ~y** счупя си, стрòшà си кракàта (*по-рядко и ръцете*); счупя си, стрòшà си кòкалите; потрошà се

hnát II, ženu неск. 1. (*koho, co*) кàрам, подкàрвам, гòня (*някого, нещо*): **~ před sebou stádo** кàрам пред сèбе си стàдо; **vítr žene mraky** вятърът гòни òблаците; **~ koně cvalem** кàрам кòн в галòп ♦ **ten by tě hnal!** тòй ще те научи! тòй ще ти дадè да разберèш! **~ někomu vítr do plachet, ~ vodu na něčí mlýn** наливам водà в нèчия воденица; **~ sviňským krokem** (*někoho odněkud*) натървам, изпъждам позòрно (*някого от някъде*) 2. (*co*) движà; привèждам в движение: **pára žene stroje** парата движи, привèжда в движение машините ♦ **poženu to parou** сегà ще се разбързам, ще побързам, ще дам гàз 3. (*koho*) *експр.* подтиквам, застàвям, принуждавам, кàрам (*някого*): **~ do práce (někoho)** кàрам, принуждавам, застàвям до работи (*някого*); **~ k odpovědnosti (někoho)** привличам, подвèждам под отговорност (*някого*); **~ před soud (někoho)** давам под сьд (*някого*), изпàрям пред сьд (*някого*); **hnala ho zvědavost** любопитството го подтикваше 4. (*co, koho*) извèждам, довèждам (*до някакво положение*): **~ dům do výše** вдигам, стрòй висòка къща; **~ ceny nahoru** вдигам, повишавам ценй ♦ **~ do úzkých (někoho)** постàвям нàтясно (*някого*); **~ věci na ostří nože, do krajnosti** изòстриям нещàта до крайност, довèждам нещàта до краен предел 5. (*-; kam*) *експр.* бързам, летя, тичам: **~ za autobusem** тичам след автобýс; **~ (si) to s kopce** препýскам, спýскам се енергично надòлу; сýрвам се от байр; **~ útokem** атакувам; **žeň, co můžeš!** бягай, кòлкото можеш! плòй си на петите 6. (*do čeho; nač*) покàрвам, избуявам (*за растения*): **obilí žene do klasů** житàта изкласяват; **cibule žene do výšky** лýкът порàства, растè нависòко; избуява

hnát se, ženu se неск. 1. препýскам; нòся се с всички сйли; летя; устрèмил сьм се; стрèлнал сьм се: **po nebi se ženou mraky** òблаци летят по небèто; **~ se úprkem** препýскам, тичам с всички сйли; **~ se jako vítr, jako velká voda, jako divá bouře, jako bez rozumu, s větrem o závod** препýскам, кòлкото ми държàт кракàта; препýскам, нòся се като бèsен, като хàла; **~ se do (jisté) záhuby** отивам на (*сигурна*) гйбел; **kampak se ženete?** накьдè тичате?

накъдè препускате? (на)къдè сте се засилили? **žene se bouře** иде буря **2.** (по кот, по чет; на кохо, на со; за čít) преслѣдвам, гоня (някого, нецо), хвърлям се, втурвам се (някъде, към нецо, за нецо): ~ **se po návradě** хвърлям се, втурвам се, спускам се към стрѣв; ~ **se za penězi, za ziskem, za slávou** гоня пари, печалба, слава **3.** (do čeho) експр. впускам се, хвърлям се (в нецо); заемам се, залавам се (с нецо, за нецо): ~ **se do práce (jako kat, jako divý)** нахвърлям се на работата (като луд); **jen se do toho tak nežeň!** не си давай тълкова зор!

hned, разг. hnedka, hnedky, hnedle I нар. 1. веднага, незабавно, тутакси, скоро, още; непосредствено (след, преди): **přijdu** ~ ще се върна веднага; ~ **to bude!** ей сегà ще стàне! ~ **na začátku měsíce** още в началото на месеца, в самото начало на месеца; ~ **po obědě** непосредствено след обяд; ~ **bude půlnoc** скоро ще бѣде полунощ; приближава полунощ **2. обикн. пред друго нар. непосредствено, току (до): ~ vedle domu je zahrada** непосредствено, току до къщата има градина

hned, разг. hnedka, hnedky, hnedle II част. 1. разг. често в съчет. a hned при това; и тò; дори, даже: **koupil si boty, a ~ dva páry, dvoje** тòй си купи обувки, при това, и тò два чифта; **přišli ~ dva** дойдòха даже двàма **2. разг. в съчет. tak hned, hned tak** тòлкова лесно; така често: **to se ~ tak nevidí** това рядко може да се види; това не сè вижда често; **takové štěstí ~ tak někdo nemá** рядко се пада на някого такòва щàстие **3. с усл. за малко; насмàлко; едвà не: ~ bych byl něco zapomněl** за малко да забравя нещо, едвàм не забравих нещо

hned, hnedka, hnedky, hnedle III, съюз hned..., hned... ту ..., ту ...: ~ **prší, ~ zas svítí slunce** тù вали, тù слънце грèе

hně|d', -dī ж. 1. кафяво, кафяв цвят **2.** кафява боя: **sépiová ~d'** худ. сèпия

hnědák, -a м. кафяв, дорест кон; дорчо

hnědav|ý, -á, -é кафеникав

hnědel, -e/-u м. минер. желязна руда; лимонит

hnedle вж. **hned**

hněd|nout, -nu неск. 1. покафенявам, ставам кафяв: **listí ~ne** листата стàват кафяви **2.** почернявам (за кожа); придобивам тèn

hnědočern|ý, -á, -é 1. кафяв и черен: ~é **proužky** кафяви и черни райѣта **2.** тъмнокафяв, чернокафяв

hnědočervn|ý, -á, -é 1. кафяв и червен: ~ý **vzor**

десèн в кафяво и червèно **2.** тъмночервен, червèнокафяв, керемиден, кафявочервен

hnědook|ý, -á, -é който е с кафяви очи; кафявоок

hnědouhel|ný, -á, -é който се отнася до кафяви вѣглища; лигнитен: ~á **pánev** басейн с кафяви вѣглища

hnědovlas|ý, -á, -é кестеняв, с кестеняви коси

hnědozelen|ý, -á, -é кафяво-зелèn

hnědozem, -ě ж. земед. кафява почва с подзòл

hněd|ý, -á, -é 1. кафяв: ~é **šaty** кафява рòкля; ~é

uhlí кафяви вѣглища; ~á **polévka** сùпа от месò без запрѣжка; ~ý **teror** кафяв (нацистки) терòр; **medvěd ~ý зоол.** кафява мèчка; ~á **ruda**

železná минер. кафява желязна руда, лимонит; **obarvit na ~o** боядисам в кафяво **2.** кафяв, дорест (за кон) **3.** кестеняв (за коса)

4. мургав, смугъл, загорял (за кожа)

hnětac|í, -í, -í техн. служещ за месене (на тесто): ~ **stroj** тестомесачка

hnětač, -e, hněták, -u м. техн. тестомесачка, машина, уред за месене (на тесто)

hnětank|a, hnětenk|a, hnětynk|a, hnětýnk|a, -y ж. сладка пìтка

hněv, -u м. гняв, яд, враждèбност, злòба, злост: **vzplanout, zahořet, dát se unést ~em** пламна от гняв, от яд; разгневя се; **sopit ~em** кипя от гняв; **rozejít se v ~u (s někým)** скàрам се, разделя се с лòшо (с някого)

hněv|at, -ám неск. (кохо) сърдя, ядòсвам, гневя (някого)

hněv|at se, -ám se неск. 1. (na koho; -) сърдя се, ядòсвам (някого) ♦ рррррр

se lidé rádi ~ají хòрата често се ядòсват заради истината **2. (s kým)** сърдя се, сърдит сьм (с някого): ~**at se s přibuznými** сърдя се, кàрам се, скàран сьм с роднини

hněviv|ý, -á, -é 1. гневен, злòбен, злòстен **2.** гневлив, раздражителен, спрìхав

hněd|a, -y ж. 1. гнида **2. пейор.** гнида (за човек) **3. прен.** недостàтък, кусур: **hledat na práci ~у** търся кусури на работа; търся с лùпа грèшки в работа; мнòго сьм педантичен

hnědopych, -a м. експр. педàнт, буквояд

hnědopišsk|ý, -á, -é експр. педантичен, буквоядски

hnědopišstv|í, -í ср. експр. педантизъм, буквоядство

hněličk|a, -y ж. презрjàла круша: **vejce na ~u** средно твърдо сварèно яйцè (нито **рохко, нитро**)

Мария; **být na ~u експр.** размèкна се, размèкнал сьм се, трòгнат сьм

hnilob|a, -y ж. 1. гнилотà, гнилост, гниене, разложèние *и прен.*: **páchnout ~ou** мириша на гнило 2. (нèщо) гнило

hnilobn|ý, -á, -é гнилостен: **~ý zápach** миризма на гнило; **~é bakterie** гнилостни бактèрии

hnis, -u м. гной

hnis|at, -ám м. неск. гной, гнойсвам, загноявам

hnisav|ý, -á, -é гноен: **~á rána** гнойна рана

hníst, hnětu неск. 1. (со) мèsя, мàчкам (нещо):

- ♦ **hnětu** **дàе j|lo|ok|o|v|e|k|o|s|k**
- 2. (со) офòрмям, правя: **~ z chleba figurky** правя фигурки от хляб 3. (кого, со) книж. гнетя, мьча, потискам, мàчкам (някого, нещо): **hněte ho svědomí** мьчи го съвестта

hnít, hni|j|razг. hni|ju неск. 1. гняя, загнивам,

рибата се вмириcва от главàта 2. експр. кисна, бездèлница; броя мухите, клàтя си кракàта

hnízdišt|ě, -e ср. 1. място на гнездèне 2. *прен.* свьрталище, гнездò

hníz|j|it, -ím неск. 1. гнездя; ймам гнездò: **ve skalách ~í orli** по скалите гнездят орли 2. (кде) *прен.* загнездил съм се, засèлил съм се (някъде)

hníz|j|o, -a ср. 1. гнездò, дупка, хралупа: **sedět na ~ě** мьга (в гнездò); **vybírat ~a** крадà яйцà от гнездàта; **myší ~o** миша дупка, мише котило; **~o slov език. жарг.** гнездò от думи

♦ **hnít do vosího ~a** бръкна в гнездò на осì; **založit si své vlastní ~o** свия си гнездò; задомя се; **dělat do vlastního ~a** *грубо* злослòвья за най-близките си; **posadit do teplého ~a (někoho)** намèря тòпло местèнце (за някого) 2. *експр.* затгнтено местò; дупка: **zapadlé venkovské ~o** затгнтена провинциàлна дупка; глуха провинция; **maloměstské ~o** еснафско котило (малко градче с еснафски дух) 3. *експр.* бьрлòга, свьрталище, вертèп, гнездò: **loupežnické ~o** свьрталище на бандити, на разбòйници; **~o odporu, vzpoury** гнездò на съпротива, на бунт, на метèж; **kulometné ~o воен.** картèчно гнездò

hníz|dov|ý, -á, -é 1. гнездòв; кòйто се отнàся до гнездò 2. *земед.* гнездòви: **čtvercové ~é setí** квадратно-гнездòвà сайтба

hnoják, hnoják, -u м. разг. колà за тòр

hnojen|í, -í ср. *земед.* торèне, наторяване

hnojišt|ě, -ě ср. тòрище, тòрна яма

hnoj|j|it, -ím неск. торя, наторявам: **~it kravskou mrvou** торя с обòрски тор

hnojiv|o, -a ср. тор: **přirozené ~o** естèствен тор; **strojené, umělé ~o** изкуствен тор; **dušikatá ~a** азòтни тòрове

hnojiv|ý, -á, -é наторителен: **~á závlaha** наторително напояване

hnojník, -u м. 1. колà за тòр 2. тòрна яма, тòрище

hnojůvk|a, -y ж. тèчен тòр

hnout, hnu св. 1. (*čít*) мр̀дна: **~ rukou** мàхна с àр

окòто му не трèпна; **pro přitele ani prstem nehnul** не сì мр̀дна пр̀ста за приятеля си; **nemůže ani jazykem** ~ тòй е м̀ртво пиян; **~ někomu žlučí** ядòсам, вбеся някого; **hni kostrou, člověče! разг.** хайде, разм̀рдай се! **ani ~!** не м̀рдай! 2. (*čít, s čít, kút*) помр̀дна, помèстя, премèстя (нещо, някого): **ničím tam nebylo hnuto** там нищо не бèше пипнато; **s příkladem ani nehnul** тòй не можà да реши задàчата; тòй донìкъде не стìгна със задàчата

svědomím товà раздвижи съвестта му; товà накàра съвестта му да заговòри; **ani mě nehne!** *грубо* и дума да не стàва! хич не мè интересува! не ми п̀ка

hnout se, hnu se св. 1. *и hnout sebou* помр̀дна се, помèстя се, премèстя се: **nemocný se/sebou nemohl ani** ~ бòлният не можà да се

тè не сè отдèляха един от друг; **ani myš se nikde nehnula** никъде нищо не трèпваше; **hnulo se v něm svědomí** съвестта му заговòри; **hnula se v něm žluč** тòй се ядòса; тòй се вбесì 2. потèгля, раздвижа се, тр̀гна: **průvod se hnul** шèствието потèгли, тр̀гна; **ledy se hnuly** ледовèте се раздвижиха *и прен.*

♦ **hnout se** разм̀рдай се!

hnout jako кàрам бавно; **je mokrý jako** ~ мòкър е като кокòшка; **kydat ~ na někoho** хв̀рлям кàл вружòщи бунцè

na ~, do hnoje товà е за бокл̀ка, за бунишето

hňup, -a м. експр. глупàк, ахмàк, м̀ухльò

hnus, -u м. 1. гнус, отвращèние: **otrást se ~em** потрепèря от погнуса 2. безобразие; нèщо

~ **fialový!** *експр.* товà е ужàсно отвратително

hnus|j|it se, -ím se неск. (коти) гнусен, отвратителен сьм (за някого); (някой) се гнусì, се отвращàва (от нещо); (някого) го е гнус (от нещо): **~í se mi lhát** лжàта ме отвращàва; не обичам да лжà; **to se mi ~í** гнус ме е от товà; гнуся се от товà

hnus|j|it si, -ím si неск. (кого, со) гнуся се, гнус

ме е (от някого, от нещо); отвращавам се (от някого, от нещо): ~ím si pomluyv kljúčkite me отвращават

hhusn|ý, -á, -é гнүсен, отвратителен, безобразен
hnut|í, -í ср. 1. движение, помръдване: **stát bez ~í** стоя мирно, неподвижно, без да мръдна

♦ **stát jako kámen** деше; дёбнеше го на всяка крачка; той следеше всяка негова стъпка; **nebylo tam k ~í** разг. там беше претърпано, там нямаше къде да се помръднеш 2. душевно вълнение; трогване 3. полит. движение: **Revoluční odborové ~í** (сжкр. **РОН**) Революционно профсъюзно движение (профсъюзна организация на трудещите се в бившата ЧССР); **~í za svobodu a)** борба за свобода **б)** освободително движение

ho, hoho междум. ах; уф; охò (за изненада, учудване, раздразнение, несъгласие, отращение, уплаха)

h|a|p|v|o|r|b|n|a|v|e|t|e ♦ **cl|at**
~а нòсят ме на ръце, подхвърлят ме във въздуха (при триумф); **dát někomu ~a** устройвам триумф на някого

hoblic|e, -e ж. техн. дърводёлски тезгях за рендòсване

hoblik, -u м. дърв. рендè (дърводёлско)

hobli|na, -ny жс. стърготина; обикн. мн. **hobli|ny, -n** талаш

hoblovac|í, -í, -í който слүжи за рендòсване: ~í **stolice** дърводёлски тезгях за рендòсване

hoblovačk|a, -y жс. 1. стърготина; обикн. мн. **hoblovač|ky, -ček** талаш 2. техн. машина, ўред за рендòсване (обикн. за метали)

hobl|ovat, -uji/разг. -uju несв. 1. рендòсвам, стържа 2. цикля: ~ovat parkety цикля паркёт

hoblovk|a, -y жс. техн. машина, ўред за рендòсване (обикн. за метали)

hoboj, -e м. муз. обдй

hobojist|a, -y м. муз. обойст

hobojov|ý, -á, -é муз. който се отнàся до обдй: ~ý **koncert** концерт за обдй

hobr|a, -y жс. дървèсно-влàкнест материал; вид шпèрплат

hod I, -u м. хвèрляне, мятане: ~ **diskem (oštèpem, kladivem)** спорт. хвèрляне, мятане на дйск (на кòпие, на чўк); ~ **granátem** воен. хвèрляне, мятане на гранàта

hod II, -u м. църк. голям празник: **Boží ~, Hod boží vánoční** Рождество Христово; **Hod boží velikonoční** Великден; **Hod boží svatodušní** Свети Дўх

hoden вжс. **hodný**

hodin|a, -y жс. 1. час: **vrátit se za půl ~y** вèрна се след половин час; **jet rychlostí 100 km za ~u** пътувам със скорост 100 км в час; **je to dobré dvě ~y cesty odtud** това е на цели два часа, най-мàлко на два часа път оттўк; **kolik je ~?** колко е часът? **přesně ve tři ~y** точно в три часа; **v jednu ~u, o jedné ~ě** в един часà; **je za pět minut deset ~** десет без пет е; часът е десет без пет (минути); **je ~a po půlnoci** един часът през ноштà е; часът е един след полунощ; **bylo ke čtvrté (~ě)** приближаваше четири (часà); **táhlo na čtvrtou (~u)** приближаваше четири (часà); **odbíjí, bije, tluče třetí ~a** бие три часа; **odbíjejí, bijí, tlučou tři ~y** бие три часа; **kilowattová ~a** техн. електр. киловàтчас

♦ **čl|án|v|e|t|n|a|v|í|n|e|n|í|d|e**
náct правя нещо в последния момент; правя нещо, когато опрè нòжът до кòкала 2. време, час: **úřední ~y** работно време; **policejní ~a** полицейски час; **v nočních ~ách** през ноштà; нòшно време; **v ranních ~ách** в сўтрешните часовè; сўтрин; **ve večerních ~ách** вèчно време; във вèчерните часовè; вèчер; **~a příchodu, odchodu** време за пристигане, за тргване; **dostat na ~u výpověď; být propuštěn na ~u** разг. **vyletět na ~u** уволнèн сьм начасà, без предупреждение; **udělat něco od ~y** напрèсно

čl|án
a) трўден час **б)** смъртен час **в)** рядко раждане; **nevíme dne ani ~y** не знàем нито деня, нито часà на смърттà си; **přišla jeho poslední ~a** дойдè, удàри последният му час; **uhodila, udeřila, nadeřla naše ~a** дойдè ни времето; удàри нашият час 3. час, урòк, лекция: **vyučovací ~a trvá 45 minut** учебният час траè 45 минути; **dnes jsme měli ve škole pět ~** днес ймахме пет часа в училище; **rozvrh ~** учебно разписàние; разписàние на урòци; на лекции; учебна програма; **~a češtiny** урòк по чешки език; **opakovací ~y** часовè за прèговор; **taneční ~y** урòци по танц; танцова шкòла; **soukromé ~y** частни урòци; **chodit na ~y** хòдя на урòци; взèмам урòци; **dávat ~y** давам урòци; **živit se ~ami** прехранвам се, препитàвам се, живèя с (даване на) урòци 4. *остар. в сьчет. ten člověk je dobrá ~a* този човèк е голям добряк

hodinář, -e м. часовникàр

hodinářk|a, -y жс. 1. часовникàрка 2. разг. женà на часовникàр

hodinářsk|ý, -á, -é часовникàрски: ~ý **mistr** ча-

совникър; майстор-часовникър; **~é řemeslo** часовникърски занаят

hodinářství |**í, -í** *ср.* 1. часовникърство; часовникърски занаят; **učit se ~í** уча за часовникър; уча часовникърски занаят 2. часовникърски магазин; магазин за часовници: **koupit si v ~í budík** купя си будилник в магазин за часовници 3. часовникърско ателие; ателие за часовници

hodink[a, -y *ж. умал. експр.* 1. час: **zastavit se u někoho na čtvrt ~y** отбия се при някого само за четвърт час, най-много за четвърт час; **je to slabá, malá ~a cesty** има най-много, не повече от един час път дотам; **pospat si ještě ~u** пося си, полежа си още малко време, най-много един час, не повече от един час 2. час, **čas** следният час, смъртният час; **mít dobrou ~u** имам добро настроение; **mít zlou, špatnou ~u** имам лошо настроение; **držet černou ~u** седя по здрач, в полумрак, беседвайки или по-чивайки

hodinkov[ý, -á, -é часовников: **~é sklíčko** стъклó на часовник (*малък, джобен, ръчен*)

hodin[ka, -ek *ж. мн.* 1. часóвник (*малък, джобен, ръчен*): **náramkové ~ky** ръчен часóвник; **kapesní ~ky** джобен часóвник; **digitální ~ky** електронен часóвник 2. *църк.* часослòв (*молитви за отделните часове на деня*)

hodinov[ý, -á, -é 1. часòв, еднóчасòв; кòйтò продължава еднó час: **~á přednáška** еднóчасòва лекция; **~é zpoždění** закъснение от еднó час; еднó час закъснение; **~á mzda** заплащане на час; **~ý úhel** *астр.* ъгъл от 15°; **~ý plán** *икон.* часòв график 2. часòвников; кòйтò се отнася до часòвник: **~á ručička** часòвникова стрелка; **~é kyvadlo** махало на часòвник

hodin[ny, -n *м. мн.* часòвник (*не джобен или ръчен*): **nástěnné ~ny** стèнен часòвник; **stojací ~ny** а) часòвник-шкаф б) часòвник за маса; **bicí ~ny** биещ часòвник; часòвник, кòйтò бие; **věžní ~ny** часòвник на кула; **sluneční ~ny** слънчев часòвник; **přesýpací ~ny** пясъчен часòвник; **kyvadlové ~ny** часòвник с махало; **píchací ~ny** контролен часòвник; **~ny stojí** часòвникът е спрял, не работи; **~ny jdou přesně** часòвникът е точен, върви точно, работи точно; **~ny se předcházejí** часòвникът избързва; **~ny jdou napřed** часòвникът е напред; **~ny se opožďují, se zpožďují** часòвникът изостава; **~ny jdou pozadu** часòвникът е назад; **nařídít ~ny** навия, курдисам часòвник; **nařídít ~ny na párou** навия, наглася часòвник,

будилник за пет часа б) наглася, сверя **часòвник**

~ny точен съм като часòвник

hod[ít, -ím *св.* 1. (*со; čím; koho, со кому; kam; čím po kom*) хвърля, мèтна (*нещо, някого на някъде; нещо на някого*): **~it knihu na stůl** хвърля книгата на масата; **~it dopis do schránky** пусна писмò в пощенска кутия; **~it kamenem (po někom)** хвърля, мèтна камък (по някого); замèря с камък (някого); **~it psovi kost** хвърля кòкал на кучето; **~it žádost do koše** а) хвърля молба в кошчето б) *прен.* отхвърля молба; **~it udici** мèтна вдица; **~it síť** хвърля мрежа; **~it kopím** хвърля кòпие; **~it (si) pušku přes rameno** мèтна пушка през рамо; **~it (si) kabát přes ramena** намèтна се с палтò; **~it na sebe šaty** мèтна си рòклята на гърба; облекà се набързо; облекà се надвèнатри; **~it do sebe oběd** наобядвам се набързо, на бърза ръка; излапам обяда; **~it článek na stůl** хвърля оръжието; вдигна ръце; предам се; не устоя на трудности; капитулирам; **~it do starého železa** захвърля на боклука; **~it někoho přes palubu** хвърля някого през борда; остава, захвърля някого на произвòла на съдбата; **~it po někom blátem** хвърля кàл по някого; очèрня някого; **~it na krk (někomu něco)** натовàря (някого с нещо), прехвърля (нещо на някого) (*задължение, работа*); **~it na krk děti (někomu)** обèся на врата деца (някому); **~it na hlavu (někomu něco)** а) прехвърля вина (на някого за нещо) б) върна за преработване (на някого нещо); **~it rukavici (někomu)** хвърля ръкавица (някому); **spal, jako by ho do vody ~il** спèше като заклан, като кълан; **přišlo to (spaní, nemoc), jako by to na něj ~il** налèгна го (сън, бòлест); **to jsou slova hozená do větru** товà са думи, хвърлени на вятъра; **zmizel, jako když kámen do vody ~í** изчèзна безследно, яко дим 2. (*čím*) тръсна, мèтна махна (*с нещо; нещо*); раздвигва (*нещо*): **~it hlavou** тръсна глава; **~it rukou** махна с ръка; **kůň ~il zlatem** **~ilantěm** (**po někom**) хвърля окò (на някого); харèсам (някого)

hod[ít se/sebou I, -ím se/sebou *св.* 1. хвърля се, тръсна се: **~it se/sebou na zem** хвърля се, **тръснà**

puцу, do gala *разг. експр.* променя се, нахòнтя се 2. *само* **hod[ít sebou** *разг. експр.* побързам; **hod' sebou!** побързай!

hod[ít se II, -ím se *несв. рядко св. (-; кому; кому*

k čemu, nač, zač; do čeho; pro co, kam) под-
хòждам, гòден сьм, удòбен сьм (*на някого;
за нещò*): **to se mi ~í a**) товà е удòбно за мène
б) товà ще ми влèзе в рàбота; товà ще ми
вьрши рàбота; **ten klíč se ~í do zámku** клòчъг
стàва за клòчàлкàтà; **ti dva se k sobě ~í** тè
двàmàтà си подхòждат; тè са си лèка прилèка;
ta látka se pro vás ne~í тòзи плàт не вè отивà;
ta halenka se k té sukni ne~í тàзи блуза не
подхòжда на полàтà; **ten člověk se mezi nás
ne~í** тòзи човèк не è за нàшàтà компàния, за
нàшетò обществò; **to se ne~í k ničemu/na nic**
товà не стàва за нищò; **přicházel, jak se mu
~ilo** тòй идваше, когàто на нèго му бèше удòб-
но, когàто му скимнеше; **ne~í se, aby ...** не è
удòбно да ..., не подхòжда да ..., не вьрви да
...; **řeknu to, až se to ~í** ще го кàжà при удòбен
случàй; **ne~ící se škrtněte!** ненужнòто за-

чè
мо за нèго; товà му е добрè дошлò; **to se ~í
jako pěst na oko** прилèчà му кàтò на свинчè
звьнчè; **kde se kdo zrodí, tam se i ~í** *поговоркà*
всèки се чьвствà нàй-добрè в свòятà средà;
всèки кàмьк тежè на мьстòтò си; вськà жàбà
да си знàе гòлà

hodl|at, -ám *несв.* възнамeрявам; имам наме-
рèние; смьтам, мисля: **co teď ~áš dèlat?** каквò
смьташ, възнамeряваш да прàвиш сегà?

hodně *нар.* твьрде мнòго, дòстà: **bylo tam ~ lidí**
тàm имаше мнòго хòра; **on je o ~ starší než já**
тòй è мнòго пò-вьзрастен от мèн; **~ horký čaj**
мнòго горèщ чай; **bylo už ~ na podzim** бèше
вèче кьсна èсен; **bylo už ~ po půlnoci** вèче
бèше кьсно след полунòщ; мнòго след полу-
нòщ; **bylo už ~ pozdě** вèче бèше дòстà кьсно

hodnocen|í, -í *ср.* оцèнка, оцèняване

hodnost, -i *жс.* чин, сан, ранг, звàние: **důstojnická**
~ офицèрски чин; **~ doktora věd** научна стè-
пен дòктор на науките; **akademická** ~ ака-
демична, учена стèпен; научно звàние; **udělit**
~ присьдà звàние, научна стèпен; **získat** ~ по-
лучà звàние; научна стèпен; **dosáhnout, nabýt**
~í получà звàние, научна стèпен; **zbavit ~i** ли-
шà от звàние, от научна стèпен

hodnostář, -e *м.* санòвник, дьржàвник; високо-
постàвено лицè

hodnostn|í, -í, -í кòйто се отнàся до сàн, до чин,
до звàние: **~í třída** ранг

hodnot|a, -y *жс.* 1. стòйност, ценà: **~a bankovky**
стòйност на банкнòтà; **umělecká ~a díla** худò-
жествена стòйност на производèние; **ztratit**
na své ~ě загубя от стòйносттà си 2. бляго:
materiální a kulturní ~у материàлни и кул-

турни блягà 3. *мат. филос.* величинà, стòй-
ност: **absolutní ~a čísla** абсолòтна стòйност
на числò; **~a funkce** величинà на фьнкция;
převrácená ~a реципрòчна стòйност 4. *икон.*
стòйност: **užitná ~a** потребителска стòйност;
zákon ~y закòн за стòйносттà

hodnot|it, -ím *несв.* 1. (*koho, co*) оцèнявам; пре-
цèнявам; прàвя оцèнка (*на някого, на нещò*):
~it události прàвя прецèнка на сьбития 2. (*ko-
ho, co*) ценя (*някого, нещò*)

hodnotn|ý, -á, -é доброкàчествен, висококà-
чествен, цèнен: **~é dílo** цèнно производèние,
цèнна творбà; **~ý výrobek** висококàчественò
издèлие, висококàчествен продькт

hodnověrně *нар.* достовèрно, меродàвно

hodnověrnost, -i *жс.* достовèрност, меродàвност

hodnověrn|ý, -á, -é 1. достовèрен, меродàвен:
~á zpráva сьобщèние от достовèрен, от ме-
родàвен източник; **~ý pramen** достовèрен,
меродàвен източник 2. благонадèжен, до-
вèрен, заслужàващ доверèе: **~ý svědek** благо-
надèжен свидèтел; **~á osoba** заслужàващо
довèрие, довèрено лицè

hodn|ý, -á, -é 1. добьр, любèзен, внимàтелен:
~ý člověk добьр човèк; **být na každého/ke
každému ~ý** добьр, любèзен, внимàтелен сьм
с всекèго, с всьчки; **bud'te tak hodný ...** бьдèте
такà добьр, любèзен ... 2. добьр, послушен:
děti byly dnes moc ~é децàтà днес бьхà мнòго
послушни; **to je ~é dítě** товà è добрò, послуш-
но детè 3. *и* **hoden** (*koho, čeho; aby ...*) достòден
(*за някого, за нещò; да ...*): **být ~ý/hoden úcty**
достòден сьм за уважèние; **nejsem ~ý/hoden**
té cti не сьм достòден за тàзи чест; **ta věc je**
hodna pozoru тàзи рàбота заслужàва внимà-
ние; **příklad ~ý následování** пример, достòден
за подражàние 4. *разг. експр.* голямо, поря-
дьчен: **~ý krajíc chleba** голямо, порядьчно
парчè хляб; **~ý kus cesty** дòстà пьг, бàя пьг

hodokvas, -u *м. остар.* пир, пиршествò

hod|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* пирьвам

hodovn|í, -í, -í тьржèствен, банкèтен; кòйто се
отнàся до пир, до пиршествò: **~í síň** банкèтна
зàлà

hodovník, -a *м.* пирьващ; учàстник в пир, в
пиршествò

hod|y, -ů *м. само мн.* пир, пиршествò, гощàвка,
угощèние: **vepřové ~y** гощàвка с ястия от до-
мàшно заклàно прасè; *шег.* свинско погрè-

сьб

В ОБЕМНИ МС ФОН У ТИИ

изобьилие

hofmistr, -a *м.* 1. *истор.* двòрцов интендàнт

2. по-късно възпитател на деца в аристократическо семейство

hoho *вж. ho*

hohol, -a *м. зоол.* сèверна па̀тица (*Bucephala*)

hoch, -a *м.* 1. момчè, м̀омък: **mají ~a a děvče** те имат момчè и момичè 2. *обикн. мн. hoši*, **hochů** *експр.* момчèта, м̀жжè: **naši hoši se vyznamenali** нашите момчèта (*спортисти, колеги, войници и под.*) се проявиха; **hochu!** *обръщение* момчè! м̀жо! 3. мил, любим, приятел, г̀дже: **nemá ještě ~a** тя си няма още момчè, приятел

hochštapler, -a *м. разг.* авантюрист; крупен мошèник

hochštaplerství, -í *ср. разг.* авантюризм; мошèничество

hoj *междум.* 1. ой; я; а; ха; ех (*за възбуда, изненада, любопитство, радост*) 2. хайде; дий (*подкана - и за добитък*)

hojící, -í, -í *лèкувач, лèковит, целèбен*

hojít, -ím *несв.* лèкувам, церя, изцерявам (*особено в̀ншни рани*) ♦ **česťhojím** лèкува всьчко

hojít se, -ím *несв.* 1. заздравявам (*за рана*): **zlomenina se špatně ~ila** счупеното заздравяше л̀ошо, злè, м̀ного б̀авно 2. (*на кот, на щет*) *разг.* връщам си (*на някого, на нещo*); т̀ря обезщетèние (*за сметка на някого, на нещo*): **~it se na zákaznících** обезщетявам се за сметка на купувачите, на клиентите

hojivý, -á, -é *лèковит, целèбен (особено за в̀ншни рани)*: **~á mast** лèковит мехлèм

hojně *нар.* изобилно, обилно, м̀ного, щèдро, богато: **~ někoho obdarovat** надаря щèдро някого; **~ se vyskytovat** чèсто се срещам; изобилствам; **~ navštívěná schůze** добрè посетèно събрàние

hojnost, -i *ж.* 1. (*щèho*) изобилие, обилие: **v lese byla ~ zvěře** горàта бèше п̀лна с дивеч; **mít všeho ~** имам всьчко в изобилие 2. благосъстояние, богатство, ох̀лство: **žít v ~i** живè в ох̀лство; **léta ~i** богàти, плодородни години

♦ **hojný**, -á, -é *изобилен, обилен, богàт, многобр̀ен, чест*: **~é dary** щèдри, богàти д̀рове, подàрци; **~é jídlo** богàто, изобилно ядене; изобилна хранà; **~á účast** широко учàстие; **přijít v ~ém počtu** пристигна, дойда м̀сово; **vyskytovat se v ~é míře** срещам се в изобилие, в голèми размèри; чèсто

hokej, -e *м. спорт.* х̀кей: **lední ~** х̀кей на лèд; **pozemní ~** х̀кей на тревà

hokejist, -a, -y *м. спорт.* х̀кейст

hokejk, -a, -y *ж. разг.* щèка за х̀кей

hokejový, -á, -é *х̀кеен; к̀йто се отнàся до х̀кей*: **~á hůl** щèка за х̀кей; **~é brusle** к̀нки за х̀кей; **~ý zápas** състезàние по х̀кей; х̀кейно състезàние; х̀кеен мач

hokus pokus, **hokusu pokusu/hokuspokusu** *м.* 1. ф̀кус б̀кус препаратус, о̀кус ф̀кус (*заклинание*) 2. *експр.* ф̀кус; ф̀куснически н̀мер

hokynář, -e *м.* бакàлин; дрèбен т̀ргòвец на хранителни и др̀ги ст̀ки

hokynářk, -a, -y, **hokyně**, -ě *ж.* бакàлка; дрèбна т̀ргòвка на хранителни и др̀ги ст̀ки: **smlouvat jako ~ě** пазаря се като т̀ргòвка, като бакàлка

hokynářský, -á, -é *бакàлски; к̀йто се отнàся до бакàлин, до дрèбен т̀ргòвец, до бакàлка, до дрèбна т̀ргòвка*: **~ý krátek** бакàлия; дюкя̀нче, магазинче (*за хранителни и др̀ги ст̀ки*)

hokynářství, -í *ср.* бакàлия; дюкя̀нче, магазинче *за хранителни и др̀ги ст̀ки*)

hokyně *вж. hokynářka*

hola, **holá** *междум.* х̀й; ех̀й; àло (*за подкана, обръщане на внимание*): **~, kdo tam?** àло, к̀й е т̀м? **~ hej! otevřete mi!** х̀й, отворèте ми!

holandština, -y *ж.* холàндски език

holátko, -a *ср.* 1. голиш̀рче; току̀що изл̀опено п̀тиче, пилè 2. *експр.* м̀лко детè, детèнце: **mé zlaté ~o!** пилèцето ми х̀баво!

holb, -a, -y *ж.* 1. стàра м̀рка за вместимост (0,7 л) 2. х̀лба; половинлитрова ч̀ша

holčick, -a, -y *ж.* 1. *умал.* момичèнце: **narodila se jim ~a** роди им се момичèнце 2. *експр.* женà 3. *пейор.* лèка женà, проститутка

hold, -u *м.* (*коти, щети*) от̀даване на п̀чит; овàции (*на някого, на нещo*): **vzdát, složit ~ hrdinům** от̀дам п̀чит на герòите

holdovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* 1. (*коти*) от̀давам п̀чит, п̀чест; устройвам овàции (*на някого*) 2. (*щети*) стра̀тно се от̀давам (*на нещo*), увл̀чам се (*от нещo*): **~ovat kouření** стра̀стен пушàч съм

holje I, -e *ж.* г̀ло планински вр̀х; планинска ливàда; планинско п̀сище

hole II *нар.* г̀ло

holeček, -čka, **holeček**, -nka *м.* 1. *експр.* пилè, пилèнце, чèдо (*галено за дете*) 2. бр̀тко, б̀йно (*обикн. в обръщение*)

holedbat se, -ám *несв. книж.* (-; щит) над̀вам се, п̀рча се, г̀рдèя се, х̀вля се (-; с нещo)

holedbavý, -á, -é *книж.* надм̀нен, над̀т, високом̀рен, нап̀рен, самоув̀рен, г̀рдèлив

holeň, -ně ж. 1. *анат.* пищялна кòст; пищялка, пищял 2. кòнчов на ботуш

holenek *вж.* **holeček**

holen|í, -í *ср.* брѣснене

holenic|e, -e ж. 1. кòнчов на ботуш 2. *спорт.* *жарг.* предпàзител на пищял

holenn|í, -í, -í *анат.* в *съчет.* ~**í kost** пищялна кòст; пищял

holic|í, -í, -í брѣснарски; за брѣснене: ~**í čepelka** нòжче за брѣснене; ~**í pěna** пяна за брѣснене; ~**í strojek** самообрѣснàчка; ~**í potřeby** принадлежности за брѣснене

holič, -e м. брѣснар

holičk|a I, -y ж. 1. брѣснарка 2. женà на брѣснар

holičk|a II, -y ж. 1. неузрял плод (*след падане на цвета*) 2. *обикн. мн.* **holičky, -ček** в *съчет.*

♦ **holičk|a III, -y ж.** остàна с прѣст в устàта; остàвам на сùхо, с излѣгани надежди; **nechat někoho na ~čkách** изостàва, зарѣжа някого в бедà; остàва някого с прѣст в устàта

holičsk|ý, -á, -é брѣснарски, фризьòрски

holičstv|í, -í *ср.* 1. брѣснарство, фризьòрство 2. брѣснарница; брѣснарски, фризьòрски салòн

holínk|a, -y ж. 1. ботуш: **jezdecké ~y** ботуши за ездà; **gumové ~y** гумени ботуши 2. кòнчов на ботуш

hol|ít, -ím *несв.* 1. (*koho, co*) брѣсна, обрѣсвам (*някого, нещо*) 2. (*koho*) *експр.* обрѣсвам, обирам, ощетявам (*някого*)

hol|ít se, -ím se *несв.* брѣсна се, обрѣсвам се

holk|a, -y ж. 1. момиче, момà: **narodila se jim** като кàпка 2. *експр.* женà, момиче (*обикн. в обрѣщение*): **co budeme, ~a, dělat?** каквò ще правим, мòйто момиче, женò? 3. любима; приятелка, момиче, гàдже: **chodí s ~ou** хòди с момиче, йма си приятелка 4. *по-рано* слугиня, момиче 5. *пейор.* лèка женà, проститутка

holkař, -e м. *пейор.* женкар, курвар, развратник

holobrád|ek, -ka м. голобрàд, зелèн, неòпитен младèж

holohlav|ý, -á, -é 1. плешив, лис 2. гологлав

holom|ek, -ka м. *експр.* негодник, мерзàвец, простàк

holo|mráz, -mrazu м. сùх стùд

holot|a, -y ж. 1. *сбир. експр.* сган, измет, сбирщина, пàплач, бàнда: **chudá, žebrácká ~a** голтàци, бедняци 2. голотà, пустотà, непокритост

holoubátko, -a *ср. умал. експр.* гълъбче

holoub|ě, -ěte *ср.* гълъбче: **pečená nadívaná ~ata** пèчени фарширòвани млади гълъби

holoub|ek, -ka м. 1. *умал.* гълъб, гълъбче: **mi-lovali se jako dva ~kové** обичаха се като два гълъба, като двè гълъбчета 2. *експр.* гълъбче, пиле (*в обрѣщение*)

holt *нар. малко остар. разг.* та, знàчи; с една дùма; няма как, няма що: **mám ~ smůlu** не ми върви, и товà си е

holub, -a м. *зоол.* гълъб (Columba): **poštovní ~** пòщенски гълъб; ~ **hřivnác** гривест гълъб; **hliněný, asfaltový ~** *спорт.* подвижна мищèна

♦ **holub|a, -y ж.** калайджия, като пùмпал; не стой на едно място; **nafukuje se, nadýmá se jako ~** пèрчи се като паун; **čeká, že mu budou lítat pečení ~i do huby** чàка наготòво; чàка да му падне от небèто; **lepší vrabec v hrsti nežli ~ na střeše** *пословица* не гони дивото, че ще изпуснеш пòтомното!

holubář, -e м. гълъбар

holubař|ít, -ím *несв. разг.* отглèждам гълъби

holubařsk|ý, -á, -é гълъбарски: ~**ý spolek** дружество на гълъбари; гълъбарско дружество

holubařstv|í, -í *ср.* гълъбарство

holub|í, -í, -í гълъбов; кòйто се отнàся до гълъб: ~**í šed', barva** гълъбов цвят

holubice|e, -e ж. гълъбница: ~**e míru** гълъб на мирà

holubič|í, -í, -í 1. гълъбов; кòйто се отнàся до гълъбница: ~**í hnízdo** гълъбово гнездò, гнездò на гълъб; ~**í vrkot** гукане на гълъб; на гълъбница 2. тих, благ, крòтък: ~**í povaha** крòтък характер

holubičk|a, -y ж. 1. *умал.* гълъбница, гълъбичка 2. *експр.* гълъбница (*в обрѣщение*): **má milá ~o!** скèпа мòя гълъбнице 3. книжно или дървено нарòдно украшèние във фòрма на гълъб 4. флòнга на дамско бонè (*от народна носия*).

holubink|a, -y ж. 1. *умал. експр.* гълъбница, гълъбичка 2. *бот.* гълъбка (*гьба*) (Russula)

holub|a, -y ж. ~**a** тръгна си, когàто ми скимне; **dělat si ze školy ~** посещàвам училище, когàто ми хрùмне; **tady není žádný ~!** тук да не è хан, крѣчма, Аврàмов дòм!

hol|ý, -á, -é 1. лис, плешив, гол: ~**á hlava (jako koleno)** плешива глава (като яйцè); **ostříhat do hola, na holo** острижа нùла нòмер 2. гол, непокрит, прàзен, необлèчен: **obléci na ~é tělo** облèка на гòло; ~**á skála** гòла скалà; **ležet na ~é zemi** лежà на пòда, на гòла земя (*без по-*

psem децата се гонеха с кучето; **~it se za motýlí** гоня пеперуди **3.** (*kudu*) носья се, препускам, гоня се (*някъде*): **mraky se ~í po obloze** облаците се гонят, се носьят по небето; **myšlenky se mu ~ily hlavou** мислите му се рояха в главата **4.** (*za čít; ro čet*) разг. експр. гоня (*нещо*); стремя се (*към нещо*): **~it se za penězi** ненаситен съм за пари; **~it se za slávou** стремя се към слава **5.** експр. бѣхтя се, трѣпя се; **~it se od rána do večera** трѣпя се, бѣхтя се от сѣтрин до вечер **6.** експр. пѣрча се, надѣвам се; **jen se tak nehoň!** не се перчи мнѣго! **7.** гоня се, разгонвам се (*за животни*)

honitb|a, -у ж. **1.** лов, ловуване: **mít povolení k ~ě** ймам разрешѣние за ловуване; ймам ловен билет **2.** лов. ловен район

honorac|e, -е ж. отбрано, висше общество; върхушка, елит

honorář, -е м. хонорар: **autorský ~** авторски хонорар

honorovan|ý, -á, -é хонорѣван: **~ý docent** по-рано хонорѣван доцент

honorovat, -uji/разг. -uju неск. и св. хонорѣвам, плащам/платя хонорар: **~ovat článek** плащам/платя хонорар за стáтия; **~ovat směnk** фин. изплащам/изплатя полица

honosjit se, -ím се неск. (*čít*) хвåля се, гордѣя се, надѣвам се, пѣрча се (*с нещо*)

honosivost, -i ж. самохвалство, пѣрчене, тщеславие, надѣтост

honosiv|ý, -á, -é самохвалски, тщеславен, надѣт

honosn|ý, -á, -é **1.** пищен, грѣмък, великолѣпен, разкѣшен: **~ý dům** великолѣпна къща; **~ý oděv** пищна одѣжда, пищно облекло; **~ý titul** грѣмка титла **2.** самохвалски, тщеславен, надѣт

Honz|a, -у м. **1.** фамилиарна форма на името **Jan 2. hloupý ~a** глупавия Ивåнчо, Ивåнчо глупåка (*популярен персонаж от народни приказки*)

honz|a, -у м. експр. добродѣшен глупåк; глупчо: **to je takový ~a** тоѣ си е такѣв един глупчо

honzík, -u м. турниор (*подложка под пола, фуста, носена в края на XIX век*)

hop, **hopla** междум. хоп; хåйде хоп: **udělat ~** скѣча, подскѣча; направя хоп; **~ do vody** хоп, цапне в ѣвкве жвѣдът; **ad o k u d n e p ř e -skočís** не казвай хоп, преди да си прескѣчил; голям зåлтък лапни, голяма дѣма не казвай; не се хвали преждеврѣменно

hopem нар. разг. експр. бѣрзо; на бѣрза рѣка

hopk|at, -ám, **hopk|ovat**, -uji/разг. -uju неск. рѣпам, подскåчам

hopla жс. **hop**

hop|nout, -nu св. рѣпна, скѣкна, подскѣча

hopsa, **hopsasa** междум. хоп

hopsa-hejsa междум. хоп-хоп; хоп-трѣп; хоп-скѣк; скѣк-подскѣк

hops|at, -ám неск. **1.** скåчам, подскåчам, рѣпам **2.** експр. играя, танѣувам

hopsav|ý, -á, -é скоклив, подскåчащ: **~á schůze** скоклива походка

hor|a, -у ж. **1.** планински врѣх, планина: **úpatí ~y** поднѣжие на планина; **úbočí ~y** склѣн, скåт

нинå; **slibovat ~y doly (někomu)** обещавам златни планини, звѣзди от небето (на някого); **být přes ~y a doly, za devítí ~ami** зад девет села в десето съм; **láska ~y přenáší** любовта планини повдига; **když nejde ~a k Mohamedovi, musí Mohamed k hoře** поговорка щѣм Мохамѣд не отива при планината, планината трябва да отиде при Мохамѣд; **nesházejí se ~y s ~ami, ale lidé s lidmi** поговорка планина с планина не се срѣща, но чѣвек с чѣвек се срѣща; **neštěstí nechodí po ~ách, ale po lidech** поговорка нещåстието не хѣди по горåта, ами по хѣрата; **chystala se ~a k porodu a porodila myšku** поговорка напѣнала се планината, та родила мишка **2.** експр. планина, куп, грамада, сума, маса, кѣпчина, камåра: **~a knih** кѣп, кѣпчина, камåра книги; **~y let** мнѣго годѣни; **~y překážek** планина от прѣчки **3.** само **hor|y**, **hor** жс. мн. планина, планини; планинска верѣига, планински масѣв: **pohraniční ~y** планини по грåница, гранични планини; **jet do ~, na ~y** отивам на планина; **být na rekreaci v ~ách, na ~ách** на почѣвка съм в планина; на планина

~ách вѣкам висѣко, сякаш съм в горåта; **zřivali, pili, až se ~y zelenaly** пѣеха и пѣеха до бѣга **4.** и **hor|y**, **hor** жс. мн. остар. рѣдник, рѣдници, мѣна: **stříbrné ~y** сребърна мѣна, сребърни мѣни; **lámat rudu v hoře** добивам рѣда в планината

horák, -a м. планинец

horal, -a м. планинец

horalk|a, -у жс. планинка

horalsk|ý, -á, -é планински

horce нар. **1.** горѣщо **2.** прен. горѣщо, страстно

hord|a жс. **1.** истор. орда, пѣлчѣще **2.** пейор. б�нда, шåйка

horečk|a I, -у жс. **1.** (висѣка) температурå; трѣска, ѣгън: **~a stoupá, klesá** температурата се покåчва, спåда; **blouznit v horečce** бълнѣвам в трѣска **2.** прен. трѣска, трѣскавост, жåжда (*за нещо*): **nákupní ~a** трѣска за пазаруване;

пазърна паника; **cestovní ~a** пътна треска
horečka II, -y ж. диал. умал. хълмче; мълък хълм, малка планина
horečnat|ý, -á, -é 1. трескав: **~é onemocnění** заболяване, придружено с висока температура; **~ý stav** трескаво състояние **2. книж.** трескав, възбуден, жаден (за нещо): **~ý chvat** трескаво бързане; **~á dychtivost (po něčem)** голяма жажда (за нещо); голям копнеж, стремѐж (към нещо)
horečn|ý, -á, -é 1. книж. трескав: **~ý chvat** трескаво бързане; **~é zbrojení** трескаво въоръжаване, надпревара във въоръжаването **2.** трескав; който се отнася до треска: **~ý sen** трескав сън; блънѐване
horem нар. отгоре; откъм горния край: **jít ~** вървя отгоре **~ dolů** навън до-всѐкъде
horemprávem стремглаво, презглава; много бързо
horentn|í, -í, -í експр. огромен, ужасен, смайващ, страхотен, невероятен, фантастичен: **~í ceny** фантастично високи цени; **~í zisky** огромни, фантастични печалби
horizont, -u м. хоризонт
horizontál|a, -y ж. книж. хоризонтал
horizontáln|í, -í, -í хоризонтален: **~í poloha** хоризонтално положение; **~í směr** хоризонтална посока
horko I нар. горещо: **je mi ~** топло ми е; **je mi z toho ~ a)** от това ми стана горещо **б) прен.** развълнѐван съм от това
horko II, -a ср. горещина: **vyndat pečivo z trouby za ~a** извадя печиво от фурната, докато е горещо; **zpracovaný za ~a техн.** изготвен чрез гореща обработка; **polilo ho ~o** стана му горещо, обля го горещина *и прен.*
horkokrevnost, -i ж. буйност, несдържаност, разпаленост, спрѐхавост, холеричност
horkokrevn|ý, -á, -é буен, несдържан, разпален; с буйна кръв; спрѐхав, холеричен
horkost, -i ж. **1.** горещина, жар **2. остар. разг.** (висока) температура; огън, треска: **mít ~** имам температура
hork|ý, -á, -é 1. горещ: **~ý čaj** горещ чай; **~á nemoc** треска, трескаво състояние; болест, придружена с висока температура; **~ý pramen** горещ извор (*с температура над 40° C*); **~é pásmo** горещ пояс **chodit|a okolo ~é kaše (okolo něeho)** усѐквам (нещо); увѐртам (нещо); отклонявам отговор; **mít horký den** имам напрегнат ден; **způsobit ~é chvíle (někomu); připravit ~ou lázeň (něko-**

mu) поставя в неприятно положение (някого); **šít ~ou jehlou** правя нещо през кѐп за грѐш; правя нещо надвѐ-натрѐ; **tady je ~á půda** тѐк е опасно; тѐк почвата е несигурна; **mít ~ou půdu pod nohama** земята ми пѐри под краката; **žádná kaše se nejí tak ~á, jak se uvaří** пословица дяволѐт не е толкова черен, както го рисѐват **2. експр.** избухлив, несдържан, ~~набѐдн~~ **brábnat|a** бритлия съм; несдържан съм, с горѐща кръв съм, избухлив съм
horl|it, -ím несв. 1. (zač; pro koho, pro co; proti komu, proti čemu) ратѐвам, радѐя, залягам, пламенно се борѐ (за нещо, за някого, против някого, против нещо); отстоявам (нещо): **~it pro mír** борѐ се за мир **2. (na koho, na co; nad čím)** негодувам (от нещо), роптѐя (против нещо), ругѐя (някого, нещо): **~it na lajdáky** негодувам, роптѐя против лентѐите
horlitel, -e м. книж. ревнител, побѐрник, привърженик, радѐтел, ентузиаст: **~ proti mravní zkáze** борѐц против нравствената поквѐра
horliv|ec, -ce м. усърден, старѐтелен човек
horlivost, -i ж. **1.** ревност, усърдие, старѐтелност, грижливост **2.** разпаленост
horliv|ý, -á, -é 1. ревностен, усърден, старѐтелен, грижлив **2.** разпален, ентузиазирен, вдѐхновен
hormon, -u м. биол. хормѐн
hormonáln|í, -í, -í биол. хормонален: **~í léčba** хормонално лечение
hormonov|ý, -á, -é биол. хормѐнен: **~é žlázy** хормѐнни жлезѐ; жлезѐ с вътрешна секреция
horn|a, -y ж. разг. вѐлдохорна, рог
hornák, -a м. 1. планинец **2.** жител на горен край на село
hornatin|a, -y ж. планинска, хълмѐста мѐстност
hornatost, -i ж. планински, хълмѐст характер (на мѐстност, страна и под.)
hornat|ý, -á, -é планински, хълмѐст
horn|í, -í, -í 1. горен: **~í ret** горна ѐстна; **~í tok řeky** горно течение на река; **Horní Lužice** Горна Лѐжица; **Horní sněmovna** Горна кѐмара; **~í němčina** горнонѐмски, високонѐмски езѐк; **~í mez техн.** горна граница; **~í cesty dýchací a n a t . г о р н и д и х а т е х н и ч е с т ѐ щ а tisíc** върхѐшка; най-богатите (*в обществото*)
2. планински: **~í duch** планински дѐх **3.** минен, миньѐрски, рудѐрски: **~í město** миньѐрски град; **~í právo** минно право
hornick|ý, -á, -é минен, миньѐрски, рудѐрски: **~ý kahan** миньѐрска лампа; **~é město** миньѐрски град

hornictv|í, -í *ср.* 1. миньорство, рударство, рудничарство: **dát se na ~í** стана миньор 2. минна индустрия

hornictv|o, -a *ср.* събир. миньори

horničin|a, -y *ж.* жарг. миньорство, рударство, рудничарство

horník, -a *м.* миньор, рудничар

hornin|a, -y *ж.* скала, минерал, руда; полёзно изкопаемо: **vyvřelé ~y** вулканична скала; минерали; минерали от вулканичен произход

hornist|a [-пу-], **-y** *м.* разг. валдохорнист

hornolužick|ý, -á, -é горнолужишки

hornoněmeck|ý, -á, -é горнонемски, високонемски: **~á nářečí** горнонемски диалекти

horolez|ec, -ce *м.* спорт. алпинист, катерач

horolezck|ý, -á, -é алпинистки: **~á túra** алпинистки поход; **~á výzbroj** алпинистки екип

horolezectv|í, -í *ср.* алпинизъм, катерачество

horolezkyn|ě, -ě *ж.* алпинистка, катерачка

horopis, -u *м.* орография

horoskop, -u *м.* хороскоп

horotvorn|ý, -á, -é *геол.* орогенетичен; който образува планини

horouč|í, -í, -í 1. *книж.* остар. нажежен, пламтляк **plátek** **do ~ích pekel** пратя някого по дяволите; **mít ~í peklo (s někým)** много се мъча (с някого); животът ми е ад (с някого) 2. горещ, жарък: **byl ~í den** беше горещ, жарък ден 3. горещ, пламенен, страстен: **~í přání** горещо, пламенно, страстно желание; **~í slova** пламенни слова

horoucn|ý, -á, -é горещ, пламенен, страстен

hor|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* (pro koho, pro co; ro kot, ro čet; o kot, o čet) ратувам, радя, зальгам (за нещо); запалено отстоявам (нещо); увличам се (от някого, от нещо)

horsk|ý, -á, -é планински: **~ý hřbet** планински хребет; **~ý hřeben** било на планина; **~á bouda** планинска хйжа; **~á záchranná služba** планинска спасителна служба; **~é slunce** мед. кварцова лампа; **~á němčina** високонемски, горнонемски диалекти (в южната част на Германия, в Австрия и Швейцария)

horstv|o, -a *ср.* събир. планина, планини; планински масив; планинска верига

horší *вж.* špatný и zlý

horš|it se, -ím se *несв.* 1. влошавам се; ставам по-лош; вземам лош обрѣт: **stav nemocného se ~í** положението на болния се влошава; **počasí se ~í** времето се влошава, разваля 2. (na koho, na co; nad kým, nad čím) *книж.* ядосвам се, сърдя се (на някого, на нещо; заради някого, заради нещо)

hortenzi|e, -e *ж.* бот. хортензия (Hydrangea)

hořák, -u *м.* техн. горелка, брѣнер: **pájecí ~** поялна горелка; **plynový ~** газова горелка; **svařovací ~** заваръчна горелка

hořce *нар.* горчиво, горко: **~ chutnat** ймам горчив вкус; горча; **~ plakat** горко, горчиво плача

hořcov|ý, -á, -é който се отнася до тинтява: **~é oči** *прен.* очи, сини като тинтява

hořčic|e, -e *ж.* 1. бот. синяп (Sinapis) 2. горчица: **kremžská ~e** кремжка горчица (*сладка и лютива*)

hořčicov|ý, -á, -é 1. синяпен 2. който се отнася до горчица: **~á žlut** горчичено жълто

hořčičn|ý, -á, -é синяпен: **~é semínko** синяпено сѣме; **~á placka** мед. синяпена лапа, хардал

hořčík, -u *м.* хим. магнезий (Mg)

hoř|e, -e *ср.* *книж.* скръб, печал, тъга, горест, мъка: **působit někomu ~e** причинявам на някого скръб, мъка **~e**

hoř|ec, -ce *м.* бот. тинтява (Gentiana): **~ec bezlodyžný** синя тинтява; **~ec žlutý** жълта тинтява

hořečnat|ý, -á, -é *хим.* магнезиев: **síran ~ý (hořká sůl)** магнезиев сулфат (английска сол)

hořejš|ek, -ku *м.* горнище; горна част: **~ek domu** горен етаж, горни етажи на къща

hořejší|í, -í, -í 1. горен: **~í ret** горна устна; **~í poschodí** горен етаж 2. по-горен: **~ích deset tisíc** върхушка, елит; най-богатите (*в обществото*)

hořek|ovat, -uji/разг. -uju (*nad kým, nad čím; pro koho, pro co*) оплаквам (някого, нещо); плача (за някого, за нещо); вайкам се (за нещо); нареждам; оплаквам се (от нещо): **~ovat pro dítě** оплаквам дете; **~ovat nad nedostatkem peněz** оплаквам се от липса на пари

hořen|í I, -í, -í *книж.* горен: **~í zuby** горни зѣби

hořen|í II, -í *ср.* горѣне

hoř|et, -ím *несв.* 1. горя, изгарям: **plyn ~í modrým plamenem** газта гори със син пламък; **v kamnech už ~í** пѣчката вече се разгоря; **~í!** **пожър!** **užší plavky (nůžička)** **о** бяга, като че ли земята му гори под краката; **sřecha mu ~í nad hlavou** *прен. експр.* огън му гори на главата; **půda mu ~í pod nohama** земята гори под краката му; **~í mu koudel za patami** земята гори под краката му; **šaty na něm jen ~í** много бързо си къса, износва дрехите (*обикн. за дете*); **snad ne~í!** не е думнал тѣпанъг; работата не е чак толкова бърза 2. (*čít; ro kot; pro koho, pro co*) горя, пламтя, изгарям (*от нещо, за някого, за нещо*);

запáлен сѣм (*по нещо*): **má horečku, jen ~í** изгàра от грèска, от температурà; **celý ~í zlostí** цèлият горì, изгàра от яд; **~í studem** пламтì, пламнал е от срам; **~í láskou** изгàра от любòв; **~í nadšením** пламтì от възтòрг, от възхищèние; **~et pro sport** запáлен сѣм по спòрта, стра̀тно се увличам от спòрт **3.** горя̀, свèтя: **nechal ~et světlo** тòй о̀стави лáмпата да горì, да свèти; **hvězdy jasně ~ely** звездите ярко свèтè-тèха; **dětem nedočkovostí ~ely oči** на децàта **экспр.** риж, червенòс е

hořk|á, -é ж. горчìва ракия

hořk|nout, -nu неск. стáвам горчìв; загорчáвам; вгорчáвам се: **mák ~ne** мáкът стáва горчìв; **ta práce mu ~ne** тàзи рáбота му додàва, **о̀днà** засяда на гърлото, яденето не мì е слáдко (*защòто сѣм разстроен*)

hořko I нар. горчìво

hořk|o II, -a ср. **1.** горчìвина; горчìв вкùс; горчìлка: **mít ~o v ústech** горчì ми в устàта **2.** *книж.* горчìвина, недовòлство, горчìлка: **cítit v duši ~o** усèщам горчìлка в душàта си, крìво ми е на душàта

hořkokysel|ý, -á, -é горчìво-кìсел

hořkomandlov|ý, -á, -é с вкùс на горчìви бадèми

hořkost, -i ж. **1.** горчìвина; горчìв вкùс; горчìлка: **cítit v ústech** ~ чùвствам горчìвина в устàта; горчì ми в устàта **2.** горчìвина, горчìчнòст **днà** изпия до дèно горчìвата чàша

hořk|ý, -á, -é 1. горчìв: **~á káva** горчìво кафè; **~á mandle** горчìв бадèм; **~á sůl (sírán horečnatý)** *хим.* английска сол; **~ý lupen бот.** глèтна горчìвия хàп; **kousnout do ~ého sousta, jablka** запòчна неприятна рáбота **2. експр.** горчìв, гòрък: **~é slzy** горчìви сълзи; **~á pravda** горчìва ìстина; **~ý osud, úděl** горчìва сьдбà, гòрка учàст

hořlavin|a, -y ж. *хим.* запáлително вèществò; лèсно възпламенìма тèчност

hořlavost, -i ж. възпламеняемòст, запáлителност

hořlav|ý, -á, -é възпламеняем, запáлителен: **~á látka** запáлително, възпламеняемо, лèсно възпламенìмо вèществò

hosana неизм. ср. библ. осàнна: **~ na výsostech bohu** пèя осàнна на бòга във висините

hospitac|e, -e ж. **1.** педагогìческа прàктика; прàктика на студèнти; хоспитàране **2.** инспекторска прòвèрка (*в училище*) **3.** посещèние на

открìт урòк, взаимно посещèние на учители (*в клас*)

hospitalizac|e, hospitalisac|e [-za-], -e ж. хоспитализàране

hospitaliz|ovat, hospitalis|ovat [-zo-], -uji/разг. -uju неск. и св. хоспитализàрам

hospit|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** хоспитàрам; посещáвам урòци на òпитен преподавател с учебна цèл (*за студèнти и учители*) **2.** инспектàрам **3.** посещáвам открìт урòк

hospod|a, -y ж. разг. гостìлница, крèчма: **vy-sedávat po ~ách** кìсна, застоявам се по крèчми; постоянен посетител сѣм на крèчми; **zá-jezdni ~a хàн**

hospodárnost, -i ж. **1.** пестелìвост, икономìчност **2.** рèжим на иконòмии

hospodárn|ý, -á, -é 1. пестелìв, икономìчен: **~é využití odpadových hmot** пестелìво, икономìчно изпòлзване на отпáдчìни матерìали; **~á kuchařka разг.** готвàрска кнìга с икономìчни рещèпти **2.** пестелìв, икономìчен; кòй-то прàви иконòмии: **~á manželka** пестелìва сьпрùга

hospodář, -e м. **1.** стопàнин, домакин, домо-владика, господàр: **~ podniku** домакин на предприятие; **~i JZD** сèляни-кооперàтори (*при социализма*); **~ář a hospodyně** стопàнин и стопàнка (*в селско стопàнство*); **~ář domu** стопàнин на кьща; хазяин **2.** добър, пестелìв стопàнин: **nebyl ~, měl pořád dluhy** не бèше добър стопàнин, постоянно ìмаше дèлгове

hospodař|it, -ím неск. 1. (-; *s čím/čím*) стопàнисвам (имòт); разпорèждам се (*с материални средства*): **~it podle rozpočtu** вòдя стопàнство по определèн бьдждèt; **~it s majetkem sirotků** разпорèждам се с имùществòта на сирàци **2.** рьковòдя селскостопàнски рáботи: **samostatně ~ící rolníci** чàстни стопàни **3.** вòдя домакинство; домакинствам: **knězi ~ila matka** на свещèника му вòдеше домакинството мáйка му **4.** пестя̀, спещя̀вам, икономìвам **днà** обогатя̀вам се за чужда сьмèтка; **~it od desíti k pěti** лòшо вòдя домакинство, стáвам всè побèден (*по своя вина*) **5. експр.** разпорèждам се, хазяйничà: **v zemi ~ilo cizí vojsko** в странàта се разпорèждаха чужди войски

hospodářk|a, -y ж. **1.** стопàнка, домакинка, хазяйка, господàрка: **~a podniku** домакинка в предприятие **2.** добрà, òправна, пестелìва стопàнка

hospodářsk|ý, -á, -é 1. стопàнски, икономìчески: **~ý plán státu** икономìческа прòгрàма на

държавна, на странa; ~é **organizace** стопански организации, предприятия; ~á **krize** икономическа криза; ~á **správa podniku** стопанско, икономическо управление, ръководство на предприятие; ~é **poměry jednotlivce** материално състояние на отделно лице; ~á **škola se čtyřletým studiem** икономическо, търговско училище; икономически търговски техникум **2.** селскостопански, земеделски: **budovy obytné i ~é** жилищни и селскостопански сгради; ~á **výstava** селскостопанска изложба; ~á **škola** земеделско, селскостопанско училище
hospodářství |í, -í *ср.* **1.** стопанство: **polní ~í** полевъдство, селско стопанство; **lesní ~í** горско стопанство; **družstevní ~í** кооперативно стопанство; **místní ~í** аграрно-промишлен комплекс (АПК) **2.** стопанство, икономика: ~í **podniku** икономика на предприятие; **státní ~í** икономика на държавата, държавна икономика; **národní ~í** народно стопанство; **plánované, řízené ~í** плъново стопанство; **domácí ~í** стопанство **3.** стопанство (*имот*), чифлик, имение

hospodářství |í, -í *ср.* **1.** стопанство: **polní ~í** полевъдство, селско стопанство; **lesní ~í** горско стопанство; **družstevní ~í** кооперативно стопанство; **místní ~í** аграрно-промишлен комплекс (АПК) **2.** стопанство, икономика: ~í **podniku** икономика на предприятие; **státní ~í** икономика на държавата, държавна икономика; **národní ~í** народно стопанство; **plánované, řízené ~í** плъново стопанство; **domácí ~í** стопанство **3.** стопанство (*имот*), чифлик, имение

hospodská |á, -é *ж.* гостилничарка, кръчмарка
hospodský I |á, -á, -é *прил.* кръчмарски, гостилничарски: ~á **strava** храна в гостилница; ресторантска храна; ~é **vtipy** кръчмарски, груби вицове

hospodský II |á, -é *м.* кръчмар, гостилничар
hospodyně |ě, -ě *ж.* **1.** икономка: **farská ~ě** икономка на католически, енорийски свещеник; **najmout si ~i** взема си икономка **2.** домакиня, стопанка, господарка на дом (*обикн. в селски имот*) **3.** къщовница: **je dobrá a šetrná ~ě** тя е добра и пестелива къщовница, домакиня

hospodyňský |ý, -á, -é **1.** домакински: ~é **znanosti** домакински умения **2.** *по-рано* стопански: ~á **škola** стопанско училище (*за девойки*)

host, -a *м.* **1.** гост, гостенин: **zvat ~y** каня гости; **čtyřdenní** добре дошли! охдо, кой ни иде на гости! охдо, какви са тия скъпи гости! **být doma jen ~em** чувствам се гост у дома си; рядко съм в къщи; **nezvaný ~** неканен, нежелан гост; *прен.* крадец; **ryba a ~ třetí den smrdí** поговорка риба и гост не са драги повече от три дни, не траят повече от три дни; всяко прекалено, дълго гостуване е неприятно; ~ **do domu, bůh do domu** поговорка с госта бог влиза в къщата

2. гост, посетител, клиент: **stálý ~** постоянен посетител; **letní ~é** летовници, курортисти; **lázeňští ~é** летовници, курортисти (*на бани*); ~é **vítání** гостите са добре дошли (*на лекция, на беседа и под.*) **3.** гастролёр; гостуващ артист, гостуващ отбор: **v dnešním představení zpívá jako ~ známá zpěvačka ...** в днешния спектакъл гастролёра известната певица ...; ~é **se ujali vedení** гостите поведоха; гостуващият отбор поведе

hos|tec, -tce *м. мед.* ревматизъм

hostesk|a, -y *ж.* преводачка-придружителка (*на международни мероприятия - изложби, спортни срещи и под.*)

hosti|e [-tje], -e *ж.* църк. нафора, прѡсфора

hostin|a, -y *ж.* пир, пиршество, угощение, банкет: **svatební ~a** сватбена трапеза

hostin|ec, -ce *м.* ресторант; гостилница: **zahradní ~ec** ресторант-градина; **ubytovací ~ec** хотел-ресторант (*ниска категория*); **zájezdní ~ec** *по-рано* хан

hostinn|ý, -á, -é гостоприемен, гостолобив

hostinsk|á, -é *ж.* гостилничарка

hostinsk|ý I |á, -á, -é **1.** ресторантски; гостилничен, гостилничарски: ~á **živnost** гостилничарски занаят; ~á **strava** ресторантска храна **2.** *в същ.* ~ý **pokoj** стая за гости

hostinsk|ý II, -ého *м.* гостилничар; съдържател на ресторант

host|it, -ím *несв.* **1.** (*koho čím; koho*) угощавам, гощавам, черпя (*някого с нещо*): ~it **vinem** черпя с вино **2.** (*koho, co*) оказвам госто-приемство (*на някого*); приемам под свѡя покрив (*нещо*): ~it **přítelce celý měsíc** оказвам госто-приемство на приятел цял месец; **Národní galerie ~í obrazy zahraničních mistrů** Националната галерия урежда изложба от картини на чужди художници

hostinstv|í, -í *ср.* **1.** гостилничарство, гостилничарски занаят; ресторантьорство **2.** гостилница, ресторант

hostitel, -e *м.* домакин, който е дал госто-приемство; който е приел гост

hostitelk|a, -y *ж.* домакиня, която е дала госто-приемство, която е приела гости

hostitelsk|ý, -á, -é домакински: ~é **povinnosti** задължения на домакин, на този, който посреща гости

host|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* **1.** гостувам; на гости съм **2.** гастролiram, гостувам: **často ~oval na venkovských scénách** (той) често гостуваше, гастролirаше на провинциални сцени; **v družstvu domácích ~oval známý**

ligový hráč в отбора на домаќините госту-ваше извѣстен играч от А-група

hošík, -a м. умал. момче, момченце, малчуган

hot междум. дий, дѣсна (при каране на *автано*)

jetřněduhý

čehý единият дърпа надясно, другият наляво; тѣ са като орѣл, рак и щука

hot dog нескл. м. хранит. хотдог

hotel, -u м. хотѣл: **ubytovat se v ~u** настаня се, отседна в хотѣл; **hodinový** ~ хотѣл за любовни срѣщи

hoteliér, -a м. хотелиѣр

hoteliérk|a, -y ж. хотелиѣрка

hoteliérstv|í, -í ср. хотелиѣрство; хотелиѣрско дѣло

hotelov|ý, -á, -é хотѣлски: **~ý pokoj** хотѣлска стая; **~ý podnik** хотѣл; **~á škola** училище за подготовка на хотѣлски персонал

hotě *жосноскиж* **čho**

~ě nikdo nerozumí той говори така, че никой не го разбира; той говори на китайски, на патажонски

hotově нар. в брѣй; в наличност: **platit ~** плащам в брѣй, в наличност; **~ slíbit (něco)** обещава сигурно (нѣщо)

hotov|é I, -ého ср. 1. налични пари; пари в брѣй; готови пари; сѹха парѣ: **žít z ~ého** живѣя от спестѣни пари, от спестѣн капитал 2. придобито наготово: **přijít k ~ému** получва наготово (нѣщо)

hotov|é II, -ých м. само мн. разг. налични пари; пари в брѣй; готови пари; сѹха парѣ: **kupovat za ~é** купувам в брѣй, кѣш

hotov|ít, -ím нескл. (со) книж. изготвям, изработвам, произвеждам: **zrcadla se ~í lítím** огледалото се произвежда чрез лѣене

hotov|ít se, -ím se нескл. книж. (к ѣти) гѣтвя се, приготвям се, глася се (за нецо): **~it se k odchodu** гѣтвя се, приготвям се за трѣгване

hotovk|a, -y ж. жарг. сигурна работа, нѣщо сигурно: **přijede, to je ~a!** ще пристигне - абсолютно сигурно е!

hotovost, -i ж. 1. (-; к ѣти) готовност (за нецо): **j sme v plně ~i** ние се намираме в пълна готовност 2. воен. а) бѣйна готовност б) отряд в бѣйна готовност 3. наличност; налични пари; пари в брѣй; сѹха парѣ: **pokladní** ~ кѣсова наличност; инкѣсо; **mít 2000 (korun) v/na ~i** ймам 2000 крѣни в наличност, в брѣй, на рѣка; кѣш 4. завършеност, зрѣлост, изградѣност: **~ uměleckého díla** завършеност на художествено произведѣние; **~ charakteru** зрѣлост, изградѣност на характер

hotov|ý, -á, -é 1. гѣтов, приготвен, направен, завършен: **~ý výrobek** гѣтово издѣлие; **dům je už hotov(ý)** къщата е вече гѣтова, завършена; **rukopis ~ý k tisku** приготвен, гѣтов за печат

шѣно, тѣя работа е вече решѣна, това е свършен факт; **postavit před ~ou věc (někoho)** поставя пред свършен факт (някого); **neštěstí bylo ~o!** и стана белята! **přijít k ~ému** дойда наготово; **s chutí do toho a půl je ~o** поговорка като се работи с желѣние, работата спори 2. зрял, завършен: **z tebe je už ~ý muž** ти си вече цял мѣж 3. (к ѣти) гѣтов (за нецо); който йма гѣтовност (за нецо): **je hotov(ý) k službám** той е гѣтов да услѣжи, да прави услѣги; **je ~ý přinést jakoukoli oběť** гѣтов е на всякаква жѣртва 4. разг. истински, същински, цял, пѣлен: **to je ~ý blázen** той е направо луд, напѣлно се е побѣркал; **to je ~é peklo** това е истински ад; **tam byla ~á spoušť** там бѣше същинска суматоха 5. обикн. в съчет. **~é peníze** налични пари; пари в брѣй; гѣтови пари; сѹха парѣ 6. в съчет. **být hotov (s kým, s čím)** завършвам, довършвам, свършвам (с нецо); прикѣочвам (с някого, с нецо):

nemůže být s žádnou prací včas ~ (той) не успява нищо да свѣрши наврѣме; **je se vším hned ~ a)** бѣрзо се справя с всяка работа б) за него всѣчко е много лѣсно, прѣста работа; **jsem ~ s penězi** останах без пари, парите ми се свѣршиха; **s tebou budu brzy ~** няма да се церемоня (много-много) с тебе; **tím jsem s tebou ~ a)** няма повече да приказваме по тази работа б) между нас всѣчко е свѣршено;

jsem ~ s nervy останах без нѣрви, нѣрвите ми се скѣсаха, нѣрвите ми са напѣлно разстрѣени

hou междум. 1. обикн. в съчет. **hola ~!** хайде! ей! хей! (за подкана) 2. в съчет. **houpy ~** люш-люш (при люене)

houb|a, -y ж. 1. бот. гѣба (Fungi): **jedlé a jedovaté ~y** едливи и отрѣвни гѣби; **sušené ~y** сушѣни гѣби; **nakládané ~y** маринѣвани гѣби; **ječmenová ~y** **dny**

vyrůstaly jako ~y po dešti къщите никнеха като гѣби след дѣжд; **tehdy jsi byl ještě na ~ách** тогава ти още не бѣше родѣн 2. дървѣсна гѣба 3. зоол. сѣнгер (Porifera) 4. гѣба за миѣне (в домаќинството): **mýt se ~ou** мия се с гѣба

♦ **жаден (и пия); пия като сѣнгер, като смѣк 5. тѣмор (по растения или животни)**

houbař, -e м. гѣбар

houbařk|a, -y ж. гѣбарка

houbařsk|ý, -á, -é гъбарски: **~á vášeň** гъбарска страст
houbařstv|í, -í *ср.* 1. гъбарство 2. микология, гъбознание
houbec *вж.* **houby**
houbičk|a, -у *ж. умал.* 1. бот. гъбка, гъбичка 2. малка гъба за миене
houbovit|ý, -á, -é 1. гъбест: **~á tkáň** гъбеста гъкан; гъбесто вещество 2. гъбообразен, с форма на гъба
houbovk|a, -у *ж. разг.* сѹпа от гъби
houbov|ý, -á, -é гъбен: **~á plodnice** надземна част на гъба; **~á polévka** гъбена сѹпа; **~á omáčka** ~~дѹшков~~
 наругаха го; прочетоха му конско евангелие
houby, houbec *част. разг. експр.* трънки, вятър; нищо; съвсѣм не, никак, хич не: **~ víš** трънки, вятър знаеш; нищо не знаеш; **stojí to za** ~ не струва пукната пара; **bylo mu to ~ platné** това не мѹ помогна никак, това изобщо не мѹ помогна; **~ si z toho udělal** той хич не сѣ трогваше от тая работа; **je mu ~ po tom** хич не мѹ пѹка от тая работа; **~!** трици! грънци! дрѣнки! трънки! (*отрицателен отговор*)
houf, -u *м.* 1. гълпà, множество: **přicházet v celých ~ech** идвам на гълпи; **držet se v ~u** заедно с другите съм; в общ поток съм; в множеството съм; не сѣ дели от групата 2. ято (*птици*); стадо (*добитък*): **~ kachen** ято патици
houfem *нар.* на гълпи, групово, вкупом, масово, заедно
houfně *нар.* 1. на гълпи, групово, вкупом, масово 2. на ятà: **~ se stěhovat** отлитам на ятà
houp|at, -u/-ám *несв.* 1. (*koho, co; čím*) люлѣя, клàтя (*някого, нещо*): **~at kolébku** люлѣя люлка; **~at dítě na kolenou** люлѣя детè на коленете си; **vítr ~e haluzemi** вятърът клàти клоните; **~at nohama** клàтя си кракàта 2. (*koho*) *разг. експр.* баламòсвам (*някого*): **ne~ej nás, stejně ti nevěříme** не ни баламòсвай - така и така, тѣй и тѣй, без друго, всѣ едно не ти вярваме
houp|at se, -u se/-ám se *несв.* 1. люлѣя се, клàтя се: **člun se ~á na vlnách** лòдката се люлѣе върху вълните; **dívka se ~ala v bocích** момиче полюшваше хълбоци; **~e se s ním pokoj** стàята се върти пред очите му (*лошо му е; тиян е*); **všechno se s ním ~e** всичко се върти, люлѣе пред очите му (*лошо му е, тиян е*); **budeš se ~at na šibenici!** ще увиснеш на бесилката 2. *разг. експр.* клàтят ми се кракàта; намирам се пред фалит, пред крах: **už se to s nimi ~e** тè са пред крах, пред разрѹха; пòчвата под кракàта им се люлѣе; клàтят им се кракàта

houpavě *нар.* люлѣейки се, клатѹшкайки се, клàтейки се, олюлявайки се, кандилкайки се; с люлѣещо се, клатѹшкащо се движѣние
houpav|ý, -á, -é люлѣещ се, клатѹшкащ се, клàтеш се, олюляващ се, кандилкащ се; кòйто се люлѣе, клàти, клатѹшка, олюлява, кандилка: **~á chůze** люлѣеща се, клатѹшкаща се, кандилкаща се походка; **~á melodie k tanci** плàвна мелòдия
houp|nout, -nu *св.* люшна
houp|у *междум.* люш-люш (*при люлеене*)
housátk|o, -a *ср. умал.* гъсѣнце
hous|e, -ete *ср.* гъсѣ, гъсѣнце
housenč|í, -í, -í гъсѣничен: **listy omotané ~ími vlákný** листà, опрѣдени, омòтани с нишки на гъсѣници
housenk|a, -у *ж.* 1. гъсѣница 2. *техн. жарг.* гъсѣница, гъсѣнична лѣнта
housenkovit|ý, -á, -é гъсѣничен; кòйто прилича на гъсѣница
housenkov|ý, -á, -é *техн.* гъсѣничен: **~é rýpadlo** екскаватор, багер с гъсѣнична лѣнта
houser, -a *м.* 1. гъсòк 2. *разг.* лумбаго: **mít ~a** ймам лумбаго
housk|a, -у *ж.* 1. бял хлѣб, бяло кръгло хлѣбче: **strouhaná ~a** галѣта; **polévka se smaženou ~ou** сѹпа с препѣчени хàпки хлѣб 2. плѣтена ~~кѹпчѣ~~ **б**
je jako ~a na krámě това е ясно като бял ден 3. *разг.* колѣден козунàк 4. *техн.* блок (*във форма на призма или полуцилиндър*): **litinová ~a, ~a surového železa** чугѹнен блок
houskov|ý, -á, -é кифлен: **~é knedlíky** готв. кнѣдли от тестò, в кòето са замѣсени препѣчени хàпки хлѣб; **~á nádivka** готв. плѣнка от кифли или галѣта; **~á bába** *разг. остар.* продавачка на кифли, кифладжийка
houslař, -e *м.* 1. производител на цигѹлки и други струнни инструменти 2. *остар.* цигулàр
houslařsk|ý, -á, -é цигулàрски: **~á rodina** семейство цигулàри
houslařstv|í, -í *ср.* лютиѣрство, производство на цигѹлки и други струнни инструменти
housl|e, -í *ж. само мн.* цигѹлка: **tříčtvrteční ~e** малка цигѹлка (*за деца*); **pouzdro na ~e** калѣф за цигѹлка; **koncert pro ~e a orchestr** концерт за цигѹлка и оркѣстър; **hrát na ~e** свиря на цигѹлка; **hrát první, druhé ~e** свиря пѣрва, ~~второ~~ **л**
k něčemu jako slepý k ~ím полѹча нѣщо наготовòво; нѣщо ми пада отгòре, от небѣто, наготовòво
houslist|a, -у *м.* цигулàр: **první ~a** пѣрва цигѹлка в оркѣстър

houst **houdu** *несв. книж. остар.* свіря (на музикален инструмент): ~ **na housle** свіря

houst **houdu** *несв. книж. остар.* свіря (на музикален инструмент): ~ **na housle** свіря
си баба знае, еднò си бае; всè еднà пèсен пèе;
~ **nèkomu do noty** наливам водà в нèчия мèлница; **nouze naučila Dalibora ~i** поговорка неволята учи

houst **houdu** *несв. книж. остар.* свіря (на музикален инструмент): ~ **na housle** свіря

houst **houdu** *несв. книж. остар.* свіря (на музикален инструмент): ~ **na housle** свіря
си баба знае, еднò си бае; всè еднà пèсен пèе;
~ **nèkomu do noty** наливам водà в нèчия мèлница; **nouze naučila Dalibora ~i** поговорка неволята учи

houstičk|a, -у *ж. умал.* мàлко бяло хлèбче: **obložené ~y** сàндвичи

houst|nout, -nu *несв.* сгъстѣвам се, сгъстѣя: **kaše rychle ~la** кашата бързо се сгъстѣваше; **šero ~lo** сьмрактъг се сгъстѣваше

houš|t', -tě *ж.* гъстàк, гъстàлàк: ~**t' vlasù** *прен.* косй като грйва

houš|jí, -í *ср.* гъстàк, гъстàлàк

houštin|a, -у *ж.* гъстàк, гъстàлàк: **prodírat se ~ami** пробивам си пѣг през гъстàлàк; **~a lidé** гьмжйло от хòра

houž|ev, -ve *ж.* жйлав кòрен, жйлава прѣчка, усукана на вьжè; лйкò за врѣзване; вьжè от лйкò

houž|ev, -ve *ж.* жйлав кòрен, жйлава прѣчка, усукана на вьжè; лйкò за врѣзване; вьжè от лйкò
скули, здрàви мйшци; **maso jako ~ev** месò кàто подмèтка, кàто гьòн

houževnaté *нар.* упорйто, настойчйво, твѣрдо: ~ **trvat**, **stát**, **lpít (na něčem)** упорйто дьржà (на нèщо); твѣрдо отстойвам (нèщо)

houževnatost, -í *ж.* 1. жйлавоств, устойчйвост, твѣрдост, гьвкàвост, еластйчност 2. упорйтост, настойчвост, твѣрдост, постоянствò

houževnatý, -á, -é 1. жйлав, устойчйв, твѣрд, еластйчен, гьвкàв: ~**é maso** твѣрдо, жйлаво месò; ~**ý materiál** еластйчен, гьвкàв матерйàл 2. упорйт, настойчйв, твѣрд: ~**é úsilí** упорйти усйлия; ~**á choroba** упорйта бòлест, трьдно излечйма бòлест

hovadin|a, -у *ж. грубо* глупост, дивотйя, шуротйя, идыòтщина: **provést ~u** извьрша глупост, дивотйя, шуротйя, идыòтщина; **psát do novin ~y** пйша глупости, шуротйи по вèстничите

hovádk|o, -a *ср.* 1. умал. добйче 2. *експр.* глупчо, шурчо: **je to učiněné ~o** тòй е крѣгъл глупчо

hovádk|o, -a *ср.* 1. умал. добйче 2. *експр.* глупчо, шурчо: **je to učiněné ~o** тòй е крѣгъл глупчо
работя кàто вòл 2. *грубо* говèдо, скòт, жйвòтно: **takové ožralé ~o** голям пйяница, пйяно говèдо

hovadsk|ý, -á, -é *грубо* скòтски, жйвотйнски, идыòтски, крèтèнски: ~**ý nápad** идыòтско хрёмване

hov|ět, -ím, 3 мн. -ějí/-í *несв.* 1. (*četi*) отдàвам се (на нèщо); наслаждàвам се (на нèщо): ~**ět svým rozmarům** отдàвам се на прйщèвките, на капрйзйте си; ~**ět svým vášním** отдàвам се на стрàстйте си; ~**ět tělu** отдàвам се на почйвка; дàвам си почйвка; ~**ět starým kostem** отдàвам се па почйвка (за стар човек) 2. (*кòти, četi*) подхòждам (на някого, на нèщо); благопрйтен сьм (за някого, за нèщо): **to ne~ělo jeho vkusu** товà не бèше по вкусà му 3. (*četi*) *разг.* разбйрам (нèщо); отбйрам (от нèщо); зàнимàвам се (с нèщо): **já politice ne~ím** àз от полйтйка не отбйрам, àз не сè зàнимàвам с полйтйка

hov|ět si, -ím si, 3 мн. -ějí si/-í si *несв.* почйвам си, отпочйвам си, отморѣвам се; удòбно се разполàгам: ~**ět si v trávě** отпўскам се удòбно, **za pecí** седѣ си на тòпличко; ~**ět si na lavříněch** лежà на лàврйте си

hověz|í I, -í, -í 1. говèжди; тèлешки: ~**í dobytek** èдър рогàт добйтгьк; ~**í maso** говèждò месò; тèлешко месò; ~**í polévka** говèжда, тèлешка сўпа; **ovád ~í** кòнска мухà; **střeček ~í** шрѣк-лицà 2. *грубо* груб, гьп, глупав: ~**í oči** тèлешки пòглед

hověz|í II, -ího *ср.* говèждò месò; тèлешко месò; **dušené ~í** тèлешко задушèно

hovězin|a, -у *ж.* 1. тèлешка кòжа; бокс: **svršková ~a** тèлешки бòкс (*обработена тèлешка кòжа за горница на обувки*) 2. говèждò месò; тèлешко месò 3. *рядко* èдър рогàт добйтгьк

hovnivál, **hovnivár**, -a *разг.* тòрен брѣмбар (Geotrupes, Onthopagus)

hovn|iv, -ivní **šmíc**
se v ~ě maže, tím více smrdí *пословица* не ровй лайнò, да не тй смьрдй 2. *грубо експр.* нйщо, вьтър, дрѣн-дрѣн, трйци, дрèнки, грѣнци, чўшки: **z toho budeme mít ~o!** нйщо нйма да излèзе от тàя рàбота! **po tom je vám ~o!** товà не вй засьгà! товà не è вàшà рàбота!

hovor, -u *м.* гòвор, рàзговор, бесèда: **přátelský ~** прйятелски рàзговор; ~ **se točil kolem, okolo ...** рàзговорьг се вьртèше òколо ...; **dát se do ~u (s někým)** запòчна рàзговор (с някого); **zavést ~ (na něco)** запòчна да гòвòря (за нèщо); насòча рàзговор (кьм нèщо); ~ **vážne** рàзговорьг не вьрвй; **není mi do ~u** не мй се прйкàзва, не мй се гòвòри; ~ **y s občany** бесèда, срèща с грàждани (на прèдставитèли на влàсттà); **telefonický ~** *пощ.* тèлèфòнен рàзговор; **pilný ~** *пощ.* бьрз рàзговор; **bleskový ~** *пощ.* свèткàвица; свèткàвичен рàзговор;

místní ~ *поц.* градски разговор; **meziměstský** ~ *поц.* междуградски разговор; **(mezi)státní** ^{междупрестрански} **na jinou kolej** обърна разговора на друга тема
hovorna |a, -y *ж.* **1.** приёмна; **internátní ~a** приёмна в интернат **2.** *поц.* телефонна кабина **3.** *порядко журн.* писма на читатели (*рубрика във вестник или списание*)
hovorn|é, -ého *ср. поц.* такса за телефонен разговор
hovornost, -i *ж.* словоохотливост, приказливост
hovorn|ý, -á, -é словоохотлив, приказлив, разговорлив
hovorově *нар. език.* разговорно: ~ **zabarvený výraz** разговорен израз (*в стилово отношение*); израз с разговорен стилистичен отгънък
hovorov|ý, -á, -é **1.** разговорен; който се отнася до разговор: ~ **ý tón** разговорен тон; тон на разговор, на конверзация **2.** *език.* разговорен (*в стилово отношение*): ~ **á čeština** разговорен чешки език; ~ **ý styl** разговорен стил; ~ **ý výraz** разговорен израз
hovoř|it, -ím *несв.* говоря, разговарям: ~ **í mnoha jazyky** говори на много езици; **krále ~í X. Y. a)** ролята на краля четя X. Y. (*в радиопиеса*) **б)** ролята на краля е дублирана от X. Y. (*в дублиран филм*); **cifry ~í jasnou řečí** *прен.* цифрите ^{цифрите} говорят на четири очи
hovořiv|ý, -á, -é *малко остар.* словоохотлив, приказлив, разговорлив
hr I, hrr *междум.* юруш; напред; давай: ~ **na ně!** дръж ги! бой за тях! давай да ги бием!; **vzal kabát a ~ se schoď** той си взе палтото и бегом по стълбите
hr II, hrr *неизм. прил. разг. експр.* кибритля, прибрзан, припрян: **(on) je trochu** ~ той е малко кибритля, избухлив, припрян; **(on) je hned** ~ той лесно кипва, пламва, избухва; **(on) je do všeho** ~ прибрзан, припрян е; върши всичко прибрзано, припряно; **(on) je ~ do práce** той горя в работата си, той е огън и пламък в работата си
hr III, hrr *нар. разг. експр.* бързо, прибрзано, припряно: **jen ne tak ~!** по-полёка! по-кротко! не така припряно! **všechno dělá** ~ върши, прави всичко прибрзано, припряно, на юруш, урбулешката
hr|a, -y *ж.* **1.** игра: ~ **a s míčem** игра с топка; **dětské ~y** детски игри; ~ **a na schovávanou** игра на криеница, на жмичка; ~ **a na slepou bábu** игра на сляпа баба; **společenské ~y** забавни, развлекателни, светски игри, игри за

компания; ~ **a se šachy** игра на шах; ~ **a s kartami** игра на карти; ~ **a v kostky** игра на зарове; **stolní ~y** забавни, развлекателни игри около маса (*напр. домино и под.*); **hazardní ~a** хазарт; хазартна игра; **zabrat se do ~y** увлекá се в игра; ~ **a na burze** игра на борса; спекула; ~ **a v loterii a)** игра на лотария **б)** *прен.* ^{режас} **hrát předem ztracenou ~u** залагам на бита карта; **něco je ve hře** заложил съм на нещо; **když je ~a v nejlepším, přestaň!** *пословица* умей да се откажеш навреме! (прави) всичко с мярка! когато ти е най-сладко, престани! **2.** *спорт.* игра; вид спорт; спортна дисциплина: **kopaná, tenis a volejbal jsou oblíbené míčové ~y** футболът, тенисът и волейболът са популярни игри с топка; **přesilová ~a** игра, спортно състезание при явно превъзходство на едната страна; неравна игра; **obránná ~a** отбранителна игра, игра в отбрана; **postavení mimo ~u** офсайд, засада; ~ **a v tenise** гейм (*в тениса*); **pravidla ~y** правила на игра *и прен.* правилата на играта; **olympijské ~y** олимпийски игри; **světové akademické ~y** световна универсиада; **gladiátorské ~y** гладиаторски игри; **ikarské ~y** групова въздушна акробатика **3.** игра (*на актьор*): **pohostinská ~a** гастрол **4.** *театър.* пиеса: **divadelní ~a** театрална пиеса; **rozhlasová ~a** радиопиеса; **televizní ~a** телевизионен театър; телевизионна постановка (*на пиеса*); **vyšlat ~u rozhlasem/ v rozhlas** предавам пиеса по радиото; **loutková ~a** пиеса в куклен театър; **lidové ~y** народни театрални представления; **duchovní středověké ~y** религиозни средновековни мистерии; **pašijové ~y** великденски мистерии **5.** свирене, мелодия, музика: ~ **a na housle** свирене на цигулка; ~ **a na klavír** свирене на пиано; ~ **a houslí** мелодия, звуци на цигулка; **zvonková ~a** бие на камбанки (*настроени за определена мелодия*) **6.** игра, жонглиране (*с нещо*): ~ **a se slovy** игра на думи; словесна еквилибристика; жонглиране с думи; ~ **a světla a stínu** редуване на светлина и сянка; ~ **a oči/očima** кокетничене с очи, с поглед **7.** игра; несъзнателно действие, държание; стечение на обстоятелствата: **nevyzpytatelná ~a osudu** непонятна, неразгадаема игра на съдбата; **politická ~a** политически машинации; **poctivá ~a** почтена, честна, чиста игра; фьърплей; **hrát vysokou ~u** играя рискована игра; **prohlédnout něčí ~u** прозря нечий машинации; **mít prsty v té hře** имам пръст в тази работа; забъркан съм в тази работа

hrabač|í, -í, -í който служи за сгрибане
hrabač, -e м. гребач; човек, който сгриба
hrabačk|a, -y ж. 1. гребачка; жена, която сгриба
 2. машина за сгрибане

hrabadl|o, -a ср. инструмент за сгрибане на сняг; лопата за сняг

hrabank|a, -y ж. нагребана слама, останала на нивата; нагребана шума, трева; буреи, съчки

hrab|at, -u неств. 1. гребя, сгрибам: **~at hráběmi seno** събирам сенó с греблò; **~at zahradní cestičky** почиствам и изравнявам градински пътеки 2. рия, ровя: **slepice ~e na smetišti** кокошката рови на бунището; **koně ~ou kopru** конете ровят компоста

prstičkem ~at поговорка късно осъзнавам каквò съм загубил и напразно го търся; горко съжالياвам за нещо; **zadarmo ani kuře ne~e** погов. приятелството си е приятелство, а сиренето е с парй 3. (-; со) разг. експр. тръпам (имот, печалба): **každý ~e pro sebe** всеки си гледа интереса; **kšeftaři ~ali milióny** далавераджиите тръпаха милиони 4. и **hrab|at se, -u se** експр. (в чет) търся, ровя (се) (в нещо): **~at (se) v kapsách** търся, тършувам из джобовете; **~at (se) v kufru** ровя се в куфар; **~at (se) v zásuvce** търся, бърникам в чекмедже; **~at se ve vlasech** чеша се по главата; ровя се с пръсти в косите си; **~at se v knihách** седя непрекъснато над книгите, ровя се из книгите

hrab|at se, -u se неств. разг. експр. 1. (кам, odkud) драпам, катеря се (някъде); мъкна се, влача се, тегря се, тегрузя се (някъде); измъквам се с усйлия (отнякъде): **~at se do kopce** катеря се, драпам по хълм; **kam se ~eš?** къде си се помъкнал? **~at se z postele** измъквам се с нежелание изпод завивките 2. (кам, do čeho) пъхам се, бутам се, навирам се (някъде): **obučejný člověk a do čeho všeho se ~e!** съвсем обикновен човек е, а пък къде ли не се врè

♦ **lancsýmání** какис
 смяташ! за какъв се мислиш! накъдè с твоите възможности! **to je hlava, kam se na něj ~eme!** много е умнен, не можем да се сравняваме с него; не можем да му се опрèм на малкия пръст; не можем да му излèзем насрèща

hrabátk|o, -a ср. умал. 1. пейор. графче 2. графче; графско детè

hrabav|ý, -á, -é 1. който сгриба, събира, рови; който е предназначен за сгрибане, събиране 2. който рови 3. граблив, алчен, користолюбив

hrabě м. лорд ♦ **ž**
jako ~ě живèя като лорд, като граф

hráb|ě, hrabí ж. само мн. греблò: **shrabovat seno ~ěmi** сгрибам, събирам сенó с греблò
hraběc|í, -í, -í графски: **~í titul** графска титла; **~í erb** герб на граф

hraběnk|a, -y ж. графиня

hrabic|e, -e ж. 1. долна част на греблò, с която се гребè 2. коса за косèне на жито 3. техн. приспособление за сгрибане, ринене и под.

hrabič|ky, -ček ж. само мн. умал. малко греблò; гребълцè

hrabišt|ě, -ě ср. дръжка на греблò

hrabi|vec, -vce м. граблив, хищен, алчен човек; користолюбец, ненаситник; изèдник

hrabi|vě нар. грабливо, хищно, алчно, ненаситно, користолюбиво, изèднически

hrabivost, -i ж. хищност, алчност, ненаситност, користолюбие, изèдничество

hrabiv|ý, -á, -é граблив, хищен, алчен, ненаситен, користолюбив, изèднически: **~á zřítost** алчна ненаситност, ненаситна алчност

hra|bky, -bek ж. само мн. умал. малко греблò; гребълцè

hráb|nout, -nu св. 1. (čít) трòпна, кòпна, рòвна, удàря, замàхна (с нещо): **kůň ~l kopytem** кòнят удàри, трòпна с кòпито 2. (kam, do čeho) бр̀кна: **~nout do pytle se zrním** бр̀кна в чувàл със з̀рно; **~nout si rukou, prsty do vlasů** зарòвя пр̀сти в косàта си 3. (pro čem) посèгна да хвàна (нещо); посèгна (към нещо): **~l po svém klobouku** тòй посèгна към шапката си

hraboš, -e м. 1. зоол. полска мишка (Microtus): **~ polní** полска мишка (Microtus arvalis) 2. прен. експр. граблив, хищен, алчен човек; користолюбец, ненаситник, изèдник

hrabstv|í, -í ср. 1. графство; графска титла; графско положение; **zakládat si na svém ~í** държà мнòго на графската си титла; гордèя се с графството си 2. графство; графско имèние

hrac|í, -í, -í 1. свирещ; който свири: **~í hodiny** свирещ часòвник; **~í stroje** свирещи механизми; **~í automat a)** игрàлен автомат б) остар. оркестрион 2. игрàлен; който е за игрà: **~í karty** кàрти за игрà; **~í stolek** игрàлна мàса; **~í pole** спорт. терèн на игр̀ище; **~í doba** спорт. времетраене (на спортна игра)

hráč, -e м. 1. игрàч; човек, който игрàе някаква игрà: **~ karet** картоигрàч; **falešný** ~ картоигрàч-мошеник; **~ kopané** футболìст; **~ tenisu** тенисìст 2. (na со) музикàнт, свирàч, свирещ: **~ na housle** цигулàр 3. човек, който залàга на игрà (на борса, конни състезания и под.): ~

na burze бърсов спекулант; ~ **na dostizích** човък, който залага на конни състезания; ~ **v loterii** човък, който играе, залага на лотария

hračičk|a, -y ж. *умал.* **1.** малка играчка **2.** игра-рăбота; нищо и никаква рăбота; нищо рăбота **3.** бавна, пипкава рăбота; голяма играчка: **ta práce, to je pořádná ~a** тази рăбота е голяма играчка; тази рăбота е много пипкава

hračk|a I, -y ж. **1.** (детска) играчка: **lidové ~y** играчки, произведения на народните занаяти **2.** играчка, дреболия; нищо̀жно нещо без стойност: **staré zbraně jsou proti nyníšim pouhou ~ou** старите оръжия са истински играчки в сравнение с днешните **3.** игра-рăбота; нищо и никаква рăбота; нищо рăбота; шегă-рăбота: **to je pro něj ~a** това за него е нищо рăбота; **s tím nejsou žádné ~y** това не е шегă рăбота; с това шегă не бива **4.** бавна, пипкава рăбота, голяма играчка

hračk|a II, -y м. и ж. човък, който обича да доизпипва, да доизкусурява работите; женă, която обича да доизпипва, да доизкусурява работите

hračk|a, -y ж. **1.** женă-играч; женă, която играе някаква игра **2.** (*na со*) музикантка, свирачка; женă, която свири (*на нещо*) **3.** женă, която залага (*на лотария и под.*)

hračkárn|a, -y ж. работилница за детски играчки

hračkář, -e м. **1.** производител на детски играчки **2.** *експр.* човък, който обича да доизпипва, да доизкусурява работите

hračkářsk|ý, -á, -é който се отнася до детски играчки: ~ý **průmysl** производство на играчки; ~é **boudy, stánky** павилиончета, будки за продажба на играчки

hračkářstv|í, -í *ср.* **1.** производство на играчки **2.** магазин за играчки **3.** *експр.* играене, пипкане, занимаване с дреболии **4.** *експр.* в съчет. **slovní ~í** жонглиране с дүми, словесна еквилибристика

hračsk|ý, -á, -é **1.** игрален; който е предназначен за игра: ~ý **stůl** игрална маса **2.** играчески; който се отнася до играч, до игра: ~á **vášeň** играческа страст; страст на играч; ~á **technika** техника на игра

hrad, -u м. **1.** крепост, замък: **nedobytný ~ na skále** непревземаема крепост на скала; **Pražský ~/Hrad** Пражкият Храд (*някогашна резиденция на чешките крале, днес резиденция на чешкия президент*); **dům jako ~** на дворец

ймам пълно доверие (в някого) **2.** *лесов.* леговище на бобър, ондатра и под.

hradb|a, -y ж. **1.** *често мн.* **hrad|by, -eb** укрепление, крепостна стена, крепостен вал: **město bylo obehnáno ~ami** градът беше обграден с крепостни стени; **zbytky ~eb** развалини, руини на укрепления **2.** ограда, зид, дувър: **hřbitovní ~a** гробищен зид; **prkenná ~a** стобор, дъсчена ограда **3.** *прен.* преграда: ~a **těl** кордон от човешки тела; кордон от хора; ~a **hor** преграда, бариера от планини; **narážet na ~u předsudků** сблъсквам се със стена, с бариера от предрасъдици **4.** *лесов.* ограда на горски резерват (*за развъждане на дивеч*)

hradebn|í, -í, -í крепостен: ~í **věž** крепостна кула **hradid|o**, -a *ср.* *строит.* шлюз

hradisk|o, -a *ср.*, *остар.* **hradiště|ě**, -e *ср.* **1.** малка крепост, замък **2.** *археол.* градище; място, където някога е имало крепост или град

hrad|it I, -ím *несв.* **1.** ограждам, заграждам: **hrazené město** град, обграден с крепостни стени; ~it **dvůr** ограждам двор **2.** *техн.* затварям бъчва с бира, за да ферментира бирата **3.** преграждам, препречвам (*път, достъп до нещо*)

hrad|it II, -ím *несв.* **1.** покривам разнски: ~it **cestovné (někomu)** покривам пътни разнски (на някого); ~it **útratu** плащам сметка **2.** обезщетявам: ~it **škodu** обезщетявам; плащам за причинена вреда

hradlař, -e м. *ж.п.* железничар, обслужващ блокиращо устройство, блокировка, блъкова уредба по ж.п. линия

hrad|o, -a *ср.* *ж.п.* блокиращо устройство по ж.п. линия, блокировка, блъкова уредба

hradn|í, -í, -í **1.** крепостен, който се отнася до крепост: ~í **věž** крепостна кула; ~í **nádvoří** вътрешен двор на крепост; ~í **stráž** крепостна стража, охрана на крепост; ~í **pán** господар, владетел на крепост **2.** *истор.* дворцов: ~í **skupina** дворцова кляка (*поддръжниците на президента в буржоазната Чехословашка република*)

hrad|y, -ů м. *само мн. разг.* буреносни облаци: **na nebi vystupují ~y** задава се буря; задават се буреносни облаци

hrách, -u м. **1.** *бот.* грах (Pisum) **2.** *и събир.* грах, грахово зърно: **vyloupat ~ z lusků** изчисти грахопшцилки ♦ **slzyjakohrady/ hráchy** слъзи като грахови зърна; **jako by ~ na stěnu házel** като че ли се говори на глухи, на стената; **počítání (hráček) hrnku** щепи косъма

на две; трепѣри над всяка стотинка; голям скъпѣрник е

hrachor, -u *м. бот.* секѣрче (Lathyrus)

hrachov|ec, -ce *м. минер.* пизолит

hrachovin|a, -y *ж.* грахова слѣма

hrachovišt|ě, -ě *ср.* грахово полѣ, грахова нѣва

hrachovk|a, -y *разг.* грахова сѹпа

hrachov|ý, -á, -é грахов: **~ý lusk** грахова шушѹлка; **~é zrnko** грахово зрѣнце, зрѣнце грах; **~á kaše** грахово порѣ; **~á polévka** грахова сѹпа

hran|a I, -y *ж.* рѣб, кант, край: **~a stolu** рѣб на мѣса; **kámen s ostrými ~ami** камѣк с ѳстри краища; **~a krychle** *геом.* рѣб на кѹб; **~a lyží** *спорт.* кант на ски

hran|a II, -y *ж., често мн.* **hran|y, hran** *ж., hran|a, hran* *ср.* погрѣбален звѣн: **zvonit ~u/ ~y/ ~a** бѣя на умрѣло

hran|atě *нар.* рѣбесто, грубо, недодрѣлано

hran|atost, -i *ж.* 1. ѳгловѣтост 2. *експр.* недодрѣланост, грубост, грубовѣтост

hran|at|ý, -á, -é 1. ѳгловѣт, рѣбест: **~ý stůl** мѣса с ѳстри рѣбове, с ѳстри краища; **~á hlava** квадратна глава; **~é písmo a)** готѣчески шрифѹт б) ѳгловѣт, рѣбест, ѳстѣр пѳчерк; **~á hlalolice** ѳглеста (хървѣтска) глаголица; **~é závorky** квадратни скѳби 2. *експр.* груб, грубовѣт, недодрѣлан: **~é chování** недодрѣлани обнѳски; **~é pohyby** сковѣни, несрѣчни движѣния; **~ý sloh** грапав стил

hran|í, -í *ср.* 1. игранѣ 2. свѣрене

hran|ic|e I, -e *ж. често мн.* **hran|ic|e, hran|ic**

1. гранаца: **státní ~e** държавна гранаца; **celní ~e** мѣтническа гранаца; **za ~emi** зад гранаца, в чужбѣна; **vystěhovat se za ~e** емигрирам в чужбѣна; **porušit ~e** нарушѣ (държавна) гранаца 2. край, гранаца, предѣл: **~e lesa** край, гранаца на горѣ; **~e mezi dnem a nocí** гранаца между денѣ и нощѣ; **překročit přípustnou ~i** излѣза извѣн границите на приличнето; престѣпя, прекрѣча допустѣмата гранаца; **věková ~e** предѣлна вѣзраст, вѣзрѣстова гранаца; **na ~i století** на предѣла между двѣ вѣка; **stanovit pevnou ~i** прокарѣм ясна гранаца; **v ~ích možností** в рѣмките на възмѳжностите; **jít za ~i možností** излѣза извѣн предѣлите на възмѳжното, напраѣя невѣзмѳжното; **obětovat bez ~e** безграницно се жѣртѣвам; **~e poznání** *филос.* предѣл на познѣнието

hran|ic|e II, -e *ж.* 1. куп, кѹпчина, грамада (*поддрѣдени под правилна геометрична форма*): **~e dříví** дървен материал, подрѣден под пра-

вилна геометрична фѳрма; **~e cihel** (геометрично правилна) кѹпчина тѹхли; **vyrovnat do ~e** подрѣдя на (геометрично правилни) кѹпчини 2. клѣда: **zapálit ~i** подпѣля, запѣля клѣда; **upálit na ~i** изгорѣ на клѣда

hran|ič|ář, -e *м.* 1. граничѣр; войник от гранични войски 2. жител на погранична ѳбласт

hran|ič|ít, -ím *несв.* 1. (*s kůt, s čím*) гранича: **Česká republika ~í s Polskem** Чѣхия граничи, ѣма ѳбща гранаца с Пѳлша 2. (*s čím*) бѣлизък сѣм (*до неѹцо, с неѹцо*); прилѣчам (*на неѹцо*): **to ~í se zločinem** товѣ е почти престѣплѣние, товѣ е на гранацата на престѣплѣнието

hran|ič|ní|, -í, -í 1. граничен, пограничен: **~í čára** гранична линия; **~í sloup** граничен стѣлб; **~í kámen** (по)граничен камѣк; **~í přechod** граничен пѹнкт; пѹнкт за премѣнѣване на гранаца 2. *по-рядко* предѣлен, краѣн: **zákon ~ího užítku** *икон.* закон за краѣния, нѣйголѣмия, максѣмѣлния икономѣчески ефѣкт

hran|ič|ník, -u *м.* (по)граничен камѣк

hran|ít, -ím *несв.* 1. (*со*) бѣча, канѹирам (*неѹцо*); праѣя рѣбове, кантове (*на неѹцо*): **~it dříví** бѣча дърѣвѣ 2. *и hran|ít se* *остар.* кристѣлизирам: **hraněný cukr** небѣт-шекѣр 3. *спорт.* в свѣтет. **~it lyžemi** карѣм върху кантовете на скиѣте, закѣнтѣвам

hran|ol, -u *м.* 1. *геом. техн.* призма: **komolý ~** прѣсѣчена призма; **Nikolův ~** *физ.* никѳл; **optický ~** оптична призма; **trojboký ~** тристѣнна призма; **úhломěrný ~** *земемѣр.* гониомѣтѣр; гониометрична призма; ѳгломѣр 2. предмет с фѳрма на призма

hran|ol|ek, hran|ů|lek, -ku *м. умал.* мѣлка призма, призмичка: (**bramborové**) **~ky** *готѣ.* пѣржени картоѳи (*на прѣчици*)

hran|ol|ec, -ce *м. геом.* призматѳид

hran|olov|ý, -á, -é призматѣчен; кѳйто ѣма фѳрма на призма: **~ý dalekohled** *физ.* призматѣчен, призмѣн бинокѣл

hran|om|ěr, -u *м. минер.* кристѣлографѣчен гониомѣтѣр

hran|ostaj, -e *м.* хермѣлин: **~ obecny** *зоол.* хермѣлин (Mustela erminea)

hran|ostajov|ý, -á, -é хермѣлинов: **~á podšívka** подплѣта от хермѣлин

hran|y *вж.* **hrana II**

hran|ý, -á, -é 1. игран; кѳйто се игрѣе: **nej~ější autor** нѣй-игранѣят ѣвтор; ѣвтор, чѣйто проѣзѣдѣния се прѣдѣвѣят нѣй-мнѳго 2. в свѣтет. **~ý film** игран филм 3. нагласѣн, неестѣствен, пѳказѣн, симулиран, лицѣмѣрен,

привиден: **~ý zájem** показан, привиден, лице-мѣрен интерес

hrášek, -ku м. 1. *умал.* грах; грахово зѣрно, зрѣнце 2. *сѣбир.* млад грах, зелен грах, прѣсен грах 3. малка топчица, малък кръгъл предмет

hráškově нар. обикн. в *сѣчет.* ~ **zelený** свѣжо зелен; с цвят на млад грах; ~ **zelené šaty** рокля в свѣжо зелен цвят; рокля с цвят на млад грах

hráškov[ý, -á, -é] зелен като грах; граховозелен: **halenka ~é barvy** блуза в свѣтлозелен цвят; блуза с цвят на млад грах

hrát, hraji разг. **hraju** не св. 1. *u hrát si* (*s kým, s čím; со; на со*) играя си (*с някого, с нещо, на нещо*): ~ **si s panenkami** играя на кукли, играя си с кукли; ~ **si s míčem** играя на топка, играя си с топка; ~ **špačka** играя с фарфалак, с пѹмпал; ~ **si na schovávanou a**) играя на криеница б) *прен.* играя на спяпа баба, на криеница

◆ **hrát si** играя да играя повече; излизам от играта; **dál s vámi nehrajeme** не йскаме да ймаме повече нищо общо с вас; нѹ ти си куклите, дай си ми парцѹлките 2. (*со; о со*) играя (*нещо, за нещо, на нещо*): ~ **karty** играя кѹрти, на кѹрти; ~ **šachy** играя шах, на шах; ~ **kulečnick** играя билѹрд; ~ **o peníze** играя на пари, играя комѹр; ~ **v loterii** играя на лотѹрия; ~ **na burze** играя на бѹрса; извѹршвам, вѹрша бѹрсови спекулѹции; ~ **tenis, kopanou, házenou, hokej ...** играя тѣнис, фѹтбол, хѹндбал, хѹкей ...; ~ **v obraně sport.** играя в защита, играя като защитник

◆ **hrát si** играя ~ **otevřenou hru; ~ s odkrytými kartami** играя чѣстно, открито, с открити кѹрти, фѣърплей; ~ **vysokou hru** играя рискѹвана игра 3. (*koho, со*) играя (*някого, нещо*): **Harpagona hrál Mořna** рѹлята на Арпагѹн изпѣлняваше Моřна; Моřна играеше Арпагѹн; **dnes se hraje Hamlet, dnes hrají Hamleta** днѣс играят, дават, представят Хѹмлет; днѣс се играе Хѹмлет; ~ **ve filmu** играя вѹв филм, снимам се вѹв филм; **co se dnes hraje?** какво дават днѣс? какво представяне?

◆ **hrát si** играя ~ **li, úlohu (v něčem)** играя голяма рѹля (за нещо, в нещо); ймам важно значѣние (за нещо, в нещо); ~ **vůdčí úlohu, hlavní roli (v něčem)** играя решаваща рѹля (за нещо, в нещо); ймам решаващо значѣние (за нещо, в нещо); **to nehraje žádnou roli** това не играе никаква рѹля, това няма никакво значѣние; ~ **uraženého, ~ si na dámu** правя се на обиден; ~ **si na dámu** правя се на гѹнд дама;

~ **divadlo, komedii** разигравам теѹтѹр, комѣдия; **on to jen hraje** тѹй сѹмо се прави на такѹв, тѹй сѹмо се престрѹва; **hraje to dobře** разг. умѣе да се представѹи, да се покаже в най-изгѹдна светлина; **hraje to s ním dobře** разг. вѹрти го на прѣста си 4. (*-; со; на со*) свѹря (*нещо, на нещо*): **hraje dlouho do noci** свѹри до кѣсно през ноштѹа; ~ **sonátu** свѹря, изпѣлнявам сонѹта; **hudba vesele hraje** мѹзиката вѣсело свѹри; **rádio hraje celý den** рѹдиото свѹри по цѹл дѣн; рѹдиото е пѹснато по цѹл дѣн, през цѣлия дѣн; ~ **na klavír, na housle, na hudební nástroj** свѹря на пиѹно, на цигѹлка, на музикален инструмент; ~ **z not** свѹря по нѹти; ~ **nazpaměť** свѹря по пѹмет; свѹря без нѹти; ~ **z listu** свѹря на прѹма вѹста; ~ **první housle, prim a**) свѹря пѣрва цигѹлка б) *прен.* свѹря пѣрва цигѹлка; ймам пѣрво-

◆ **noty (někomu)** приглѹсям (на някого); дѹржѹа йсо (на някого); ~ **do ruky (někomu)** поддѹржам (някого); играя по гѹйдата (на някого); **každému hrají jen chvilku** колелѹто на съдбата се вѹрти; **povídali, že mu hráli!** дрѣн-дрѣн, ярина! не ѣ вѹрно! какѹи ми ги приказваш, разпѹрваш, дрѣнкаш! бѹбини деветини! 5. *обикн. безл.* **hraje експр.** удава се, вѹрви, спорѹи: **práce jí pod rukama jen hraje** рѹботата ѹ спорѹи, вѹрви лѣко; **mezi nimi to nehraje** междѹ тях нещо не вѹрви, нещо скѣрца, нещо не ѣ нарѣд; **nehraje to (výpočty nesouhlasí)** смѣтките не излизат, в смѣтките йма някаква грѣшка; **to by tak hrálo!** сѹмо това липсва! тѹзи рѹбота такѹ не стѹва, не мѹже! 6. *само* **hrát si** (*s čím*) *експр.* играя си (*с нещо*); отнѹсям се лекомѹслено (*към нещо*); вѹрша повѹрхностно (*нещо*): **s prací si jen hraje** рѹботата за нѣго е играчка, дреболия

◆ **hraje si** играя ~ **jako kočka s myší (s někým)** разигравам като кѹтка мѹшка (някого); ~ **si se slovy** играя, жонглирам с дѹмите; ~ **si s ohněm** играя си с ѹгѣня 7. *само* **hrát si** (*s čím*) пѹпкам се, мѹтѹя се, тѹткам се (*с нещо*); играя си (*с нещо*); изпѹпвам (*нещо*): **už si s tím, s touto věcí hraje celou hodinu** вѣче цѹл час си играе, се мѹтѹе с това, с тѹя рѹбота 8. бѹрзо се движѹа; танцѹвам; играя: **prsty mu po klavíru jen hrály** прѣстите му тѹчаха, пробѹгваха по клавишите; **jen to s nimi hraje, každá žilka v něm hraje a**) тѹй ѣ мнѹго подвѹжен, мнѹго темпераментен б) тѹй цѣлият трѣпѣри от

възбуда; **kolem úst jí hrálo** избиваше я на смях; напушваше я смях; едвам сдържаше смехъ си; **oči jí jen hrály** очите ѝ блестяха, свѣтеха **9.** преливам се (*за цветовете*): **hrál v obličejí všemi barvami** смени си няколко пъти боята, цвета на лицето; **hrát všemi barvami** блестя с всички цвето̀вѣ на дъгата; преливам се в най-различни цвето̀вѣ; **vlasy jí hrály do zlatova** косите ѝ проблясваха в златисти оттѣнъци **10.** (*о со*) залагам, поставям на карта (*нещо*); рискѹвам (*нещо*): **hraje o život** залага живота си; поставя на карта живота си; рискѹва живота си; **vím, nač hraje** зная как̀в̀о цѣли, накъ̀дѣ бие, как̀в̀о ѝска, как̀в̀о ѝма предвѣд **11.** *разг.* набъркан съм, ѝмам прѣст (*в нещо*): **v tom hrají cizí prsty** в тая работа ѝма прѣст и някой друг; в тая работа е замѣсен и някой дру̀т

hrát|ky, -ek *ж. само мн.* седя̀нка

hravě *нар.* лѣсно, лѣко; без усилѣе; като на шег̀а: **~ se učít** уча се като на шег̀а; уча лѣсно; уча без много усилѣя

hravost, -i *ж.* **1.** игривост **2.** лекот̀а (*в изп̀лнение*)

hrav|ý, -á, -é **1.** игрив; кой̀то обич̀а да си игра̀е: **~é kotě** игриво котѣ **2.** лѣсен, лѣк: **dosáhnout něčeho ~ým způsobem** постигна нѣщо без много усилѣя, лѣко, лѣсно, по лѣсен на̀чин; **~á konverzace** лѣк раз̀говор

hráz, -e *ж.* **1.** бент, дѣга, на̀сип; язовѣрна стена; плот, бара̀ж: **~ rybníka** бѣнт на (изку̀ствено) ѣзеро; **přístavní** ~ вълноло̀м; **zděná** ~ зидана язовѣрна стена; зидан бѣнт; **zemní** ~ земнона̀сипна язовѣрна стена **2.** прегра̀да, бариѣра, бара̀ж: **zásněžná** ~ снег̀озащѣтна прегра̀да (*покрай шосета, ж.п. линии и под.*) **3.** *анат.* междѣница, перинѣум **4.** *прен.* непревзема̀ема крѣпост, ба̀стион: **~ míru** крѣпост, ба̀стион на мир̀а

hrazd|a, -y *ж. спорт.* лост: **visutá ~a** трапѣц, висѣлка

hrázdě|ný, -á, -é *стройм.* паянто̀в: **~á stěna** паянто̀ва стена; **~á stavba** паянто̀ва по̀стройка

hrazdov|ý, -á, -é *спорт.* лостов, висѣлков; кой̀то се отна̀ся до лост, до висѣлка: **~á žerd'** лост на висѣлка

hrazen|í I, -í *ср.* огра̀да, стоб̀ор, зид, дув̀ар

hrazen|í II, -í *ср.* покриване, пла̀щане на разн̀оски: **~í škody** обезщетя̀ване за нанѣсена вред̀а

hrb, -u *м.* **1.** гърбица: **~y velblouda** гърбица на камѝла; **kabát mu dělá na zádech** ~ отза̀д

пал̀тото му пра̀ви гърбица **2.** изда̀деност, изп̀кналост (*на земната пов̀ърхност*); нера̀вност (*по пъ̀т*); хълм, възвишѐние **3.** *разг.*

~ вѣте на мир̀а! ѝ си глѣдайте ра̀ботата! ще ми хва̀нете църв̀улите! ѝма да взѣмате!

hrbáč, -e *м.* гърбу̀шко, грѣбл̀о; гърбав човѣк **hrbat|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í** *несв.* **1.** ста̀вам гърбав; нара̀ства ми гърбица **2.** прег̀ърбвам се, гърба се, изг̀ърбвам се

hrbat|it, -ím *несв.* (*кого, со*) изг̀ърбвам, прег̀ърбвам (*някого, нещо*): **práce ho ~í** изг̀ърба се от ра̀бота

hrbat|it se, -ím se *несв.* прег̀ърбвам се, изг̀ърбвам се, гърба се

hrbatost, -i *ж.* гърбавост

hrbat|ý, -á, -é **1.** гърбав, гърба̀т: **~ý člověk** гърбав човѣк **2.** прег̀ърбен, изг̀ърбен: **už jsem od té práce celý ~ý** изг̀ърбих се от ра̀бота **3.** нера̀вен, на бѹци: **~á cesta** нера̀вен пъ̀т

hrb|it, -ím *несв.* (*кого, со*) изг̀ърбвам, прег̀ърбвам, гърба (*някого, нещо*): **kočka ~í hřbet** котката извив̀а грѣб, грѣбна̀к; **stáří je začalo ~it** зап̀очнаха да се изг̀ърбват, прег̀ърбват

~někým превѣвам грѣб (пред някого); превѣвам, преч̀упвам, прег̀вам грѣбна̀к (пред някого); подмѝлквам се (на някого)

hrb|it se, -ím se *несв.* (*-, pod čím; nad čím*) прег̀ърбвам се, изг̀ърбвам се, гърба се (*под нещо, от нещо*): **stůj rovně, ne~ se!** сто̀й изп̀равено, не сѣ изг̀ърбай! **~it se pod tíhou (něčeho)** прег̀ърбвам се под тежест̀а (на нѣщо); **~it se nad knihami** по̀стоянно съм навѣден над кни́жките

(před někým) превѣвам грѣб (пред някого); превѣвам, преч̀упвам, прег̀вам грѣбна̀к (пред някого); уг̀однича, лакѐйнича (пред някого); подмѝлквам се (на някого)

hrbol, -u *м.* **1.** нера̀вност, издати́на: **cesta byla samý ~** пъ̀тят бѣше цѣлия̀т в нера̀вности, пъ̀тят бѣше много нера̀вен **2.** бѹца, поду̀тина, издати́на (*по мя̀лото*)

hrbolatost, -i *ж.* нера̀вност: **~ podlahy** нера̀вност, наг̀ннатост на по̀д

hrbolat|ý, -á, -é нера̀вен; на бѹци: **~á dlažba** нера̀вен па̀важ, калдѣр̀ъм; **~ý nos** непра̀вилен н̀ос

hrc *междум.* трак; тря̀с; храс; хря̀с: **najednou ~!** - **a sukně se roztrhla** изведнѣж хр̀ас! - и лу̀да по нѣго

hrč|et, -ím *несв.* 1. трополя, тракам, грохотя, дрънчя: **šicí stroj ~el** шевната машина тракаше; **vůz ~el po dláždění** колата трополеше по паважа 2. хъркам, хриптя: **v prsou mu ~elo** *безл.* гърдите му свиреха, хъркаха, хриптяха 3. ромоня, шумя (*за вода*) 4. шуртя, струя: **z nosu mu ~ela krev** от носа му шуртеше кръв

hrčiv|ý, -á, -é 1. трополещ, тракащ, грохотещ 2. хриплив, хриптящ, гръмлив: **~ivý hlas** гърлен, дрэзгав глас 3. ромонещ, шумящ (*за вода*)

hrděl|k|o, hrdýl|k|o, -a *ср. умал.* 1. гўшка, шийка, вратлѐ, вратлѐнце 2. гърлѐнце

hrdeln|í, -í, -í; hrdeln|ý, -á, -é 1. гърлен: **~í/~ý smích** гърлен смях; **~é souhlásky** *език.* гутурали; гутурални съгласни 2. **hrdeln|í, рядко и остар.** **hrdeln|ý** углавен: **~í/~ý soud** углавен съд; **pře ~í/~á** углавно дело; **~í/~ý zločin** углавно престъпление

hrdelnic|e, -e *ж. език.* гутурала; гутурален звък

hrdeln|ý *вж.* **hrdelní**

hrdin|a, -u *м.* герой: **národní ~a** национален герой; **~a povídky** главен герой на разказ; **papírový ~a** книжен, измислен герой; **stát se ~ou dne** стана герой на деня; **to je (mi) ~a!** *ирон.* брѐ, брѐ - голям герой; няма щò, герой **книж.** **дѐлѐ.**

правя се на герой

hrdink|a, -u *ж.* героиня: **~a románu** главна героиня на роман

hrdinně *нар.* героично, геройски, доблестно

hrdinnost, -i *ж.* героичество, героизъм, доблест, **дѐлѐ и стѐлѐ.**

hrdinn|ý, -á, -é героичен, геройски, доблестен: **~ý zápas** героична борба, героичен бой; **~ý obránc|e** доблестен защитник; **~ý tenor** *лит.* драматичен тенор

hrdinsky *нар.* героично, геройски, доблестно

hrdinskost, -i *ж.* героизъм, геройство, героичност, доблест

hrdinsk|ý, -á, -é героичен, геройски, доблестен: **~ý čin, skutek** доблестна, героична постъпка, подвиг; **~ý život** живот, изпълнен с героизъм; **padnout ~ou smrtí** падна със смъртта на храбрите; загина геройски; загина като герой; **~ý epos** *лит.* юнашки, героичен епос; **~é zpěvy** *лит.* юнашки песни; **~á báseň** *лит.* юнашка, епическа поема

hrdinstv|í, -í *ср.* 1. героизъм, геройство, героичност, доблест: **~í ilegálních pracovníků za války** героизмът на нелегалните (борци) по време на войната 2. героична, доблестна постъпка, подвиг: **vykonat ~í** извърша подвиг

hrdličč|í, -í, -í гугъткин, гургуличин; който се отнася до гугътка, до гургулица

hrdličk|a, -u *ж.* *зоол.* гугътка, гургулица, гърлица (Streptopelia): **~a divoká, polní** дива, (полска) гургулица (Streptopelia turtur); **~a zahradní** питомна гугътка (Streptopelia decaocto)

hrdl|it se, -ím se *несв. (s kým o co) книж. експр.* циганя се, дърля/дърлям се, влизам в пререкание (*с някого за нещо - пари и под.*)

hrdl|o, -a *ср.* 1. гърло: **slova mu uvíza v ~e** думите засѐднаха в гърлото му; **mít sucho, vyprahlo v ~e** гърлото ми пресъхна, засъхна ми склѐнката в гърлото; **propláchnout si ~o** пийна нѐщо; наквася си, намокря си гърлото; **zalévat ~o** оплăквам си, наквăсвам си, намокрям си гърлото; **mít ~o úzkostí sevřen|e** сърцето ми се свива, засяда ми буца в гърлото **срѐлѐ.**

v ~e сърцето ми се свива от безпокойство, сърцето ми се качи в гърлото; **křičet z plna ~a; křičet, co mi ~o stačí** викам, крещя с пълна сила; деря си гърлото; надувам си гърлото; **smát se z plna/plného ~a** смѐя се от всѐ сърцѐ, смѐя се шумно; **jíst a pít, co ~o ráčí** ям и пия, каквòто ми сърцѐ йска; ям и пия донаситя; **mít zlato v ~e** ймам хубав глас; от едно гърло двà гласа вадя 2. гърло, гўша, врат, шийка: **stisknout ~o (někomu)** хвãна за гърлото (някого); стисна за гърлото (някого) *и прен.*; **nasadit nůž na ~o (někomu)** опрã нож до гърлото (на някого); **mít nůž na ~e** ножът ми е

се, стãва дўма за живòта му; **propadnout ~em** осѐден съм на смърт; **potrestat na ~e** присъ- **дѐ.**

~o lhát *остар.* лъжа безòчливо; лъжа в очите 3. гърло, шийка (*предмет с такава форма*): **~o láhve** гърло на бутылка 4. *анат.* шийка: **děložní ~o** шийка на мãтка 5. *техн.* мўфа, шуцер

hrdlořez, -a *м. експр.* главорѐз, палãч

hrdl|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. (s kým o co) книж. експр.* циганя се, дърля/дърлям се, влизам в пререкание (*с някого за нещо - пари и под.*)

hrdopych, -a *м. експр.* горделивец; горделив, надут, надмѐнен, високомѐрен човѐк

hrdopýřek, -řka *м. експр. умал.* горделивко; горделив, надут, надмѐнен, високомѐрен човѐк

hrdopýřk|a, -u *ж. експр.* горделивка; горделива, надута, надмѐнна, високомѐрна жена

hrdě нар. **1.** гòрдо: ~ **něco odmítnout** гòрдо от-кажа, отхвърля нěщо **2.** гòрдо, великолěпно, величествено, велича̀во, тържěствено: ~ **se vypínat (strom, zámek a pod.)** гòрдо, величествено, велича̀во се издигам, се извисявам (за дървò, замък и под.) **3.** горделиво, над̀уто, надмěнно, високомěрно

hrdost, -i ж. **1.** гòрдост **2.** горделивост, високомěрие, над̀уто̀ст, надмěнност, високомěрност: **projevovat nemístnou** ~ проявявам неумěстна горделивост, над̀уто̀ст, надмěнност, високомěрност, високомěрие

hrd|ý, -á, -é **1.** (na koho, na co) гòрд (с някого, с неџо): **být ~ý na svou vlast** гòрд с̀м с̀с с̀вòето отěчество; гòрдěя се с̀с с̀вòето отěчество **2.** гòрд, самоу̀верен: ~ý **člověk** гòрд човěк; ~é **gesto** гòрд, самоу̀верен жěст; ~é **čelo** гòрдо, висòко вдигнато чěлò **3.** горделив, над̀ут, надмěнен, високомěрен: **byl ~ý a zpupný** тòй бěше горделив и напěрен: **4.** горд, мог̀щ, с̀лавен: ~ý **Řím** гòрдият Рѝм

hrdýlko вж. **Římélko**

hrk междум. трак, шрак

hrkáč, -e м. **1.** пейор. м̀алка воденица; воденица-кречет̀ало **2.** хлòпка, дрънкалка, дрънкулка

hrkačk|a, -y ж. **1.** кречет̀ало, дрънка̀ло, дрънкалка, дрънкулка **2.** експр. раздр̀анкана кол̀а; тарат̀айка

hrkál|ek, -ku м. умал. **1.** пейор. м̀алка воденичка; воденичка-кречет̀ало **2.** хлòпка, дрънкалка, дрънкулка

hrk|at, -ám нескв. **1.** тра̀кам, трещ̀я, трополя̀: **vůz ~al po dlažbě** кар̀уцата трополћше по пав̀ажа; **na stěně ~ají hodiny** на стен̀ата тра̀ка часòвник **2.** (čít) тра̀кам, дрънч̀а, дрънка̀м (с неџо): ~at **hrkačkou** тра̀кам с кречет̀ало **3.** шурт̀я, б̀йкам: **z nosu mu ~ala krev** от нос̀а му шуртћше кр̀ъв

hrkav|ý, -á, -é кòйто тра̀ка, дрънч̀и, дрънка̀, трещ̀и, трополя̀; тра̀каш, дрънч̀аш, дрънка̀ш, трополя̀ш: ~é **hodiny** часòвник, кòйто тра̀ка с̀йлно; ш̀умен, тра̀каш часòвник

hrk|nout, -nu св. **1.** тра̀кна, изтра̀кам, изтрещ̀я, изтрополя̀: **ve stroji ~lo** безл. в машин̀ата нěщ̀а снах се, упл̀аших се; трěпна ми, подскòчи си с̀рцěто **2.** (čít) тра̀кна, изтра̀кам, издр̀нч̀а (с неџо) **3.** б̀йкна: **slzy jí ~ly do očí** оч̀ите ѝ се нап̀ълниха с̀с с̀ълз̀и **4.** (co) експр. л̀йсна, пл̀йсна (неџо): ~nout **vodu z hrnce** л̀йсна, пл̀йсна, излћя вод̀а от тěнджера

hrkot, -u м. трòпот, трòполěне, тра̀кане, шум

hrkot|at, -ám нескв. трòполя̀, тра̀кам, трещ̀я

hrkotav|ý, -á, -é кòйто тра̀ка, трòполѝ, дрънка̀, дрънч̀и, трещ̀и; тра̀каш, трòполя̀ш, дрънка̀ш, дрънч̀аш, трещ̀яш

hrncov|ý, hrncovit|ý, -á, -é гърнев̀иден; тěндже-рооб̀разен; кòйто ѝма фòрма на гърнě, на тěнджера

hrnčír|n|a, -y ж. гърнч̀арница; гърнч̀арска работ̀илница

hrnčír, -e м. гърнч̀ар

hrnčírsk|ý, -á, -é гърнч̀арски: ~ý **kruh** гърнч̀арско колелò

hrnčírstv|í, -í ср. **1.** гърнч̀арство; гърнч̀арски зан̀аят **2.** гърнч̀арница, гърнч̀арска работ̀илница **3.** т̀ргов̀ия с гърнч̀арски издěлия

hrn|ec, -ce м. **1.** гърнě: **noční ~ec** нòщно гърнě; ~ec **na květiny** (декорат̀ивна) сак̀сия за цвет̀я;

kondenzační ~ec техн. втěчнит̀елно, конденз̀аторно гърнě; **výfukový ~ec** техн. а̀успухово гърнě **2.** тěнджера: ~ec **na mlěko** тěнджера за м̀ля̀ко; **Papinův ~ec** тěнджера под нал̀ягане; **smaltovaný ~ec** ем̀айл̀ирана тěнджера; **litrový ~ec** ѐднол̀итрова тěнджера; **zavařovací ~ec** тěнджера за стерилиз̀иране на бурк̀ани (с консерви); **prádelní ~ec** тěнджера, голя̀м с̀д,

brnědo ~ce бěден с̀м; н̀ямам з̀ал̀ък да слòжа в уст̀а; н̀ямам трòх̀а да слòжа в уст̀а си; **dívá se někomu do ~ce/do ~c|í** на вс̀я̀ко гърнě е меру̀д̀ия; **je jako pára nad ~cem** като с̀янка е; тòй е сл̀аб като мòщи; ж̀иви мòщи е; **vozit ~ce** х̀ъркам; **jaký ~ec, taková poklička** погòворка т̀ърку̀лнало се гърнěто, та си нам̀ерило похлуп̀ака

hrneč|ek, -ku м. умал. **1.** гърнěнěце **2.** тěнджерка **3.** порцел̀анова ч̀аша, к̀анче (за пиене): ~ek **na kávu** ч̀аша за кафě (по-голя̀ма, по-д̀ълбока)

hrn|ek, -ku м. **1.** гърнě: ~ek **na květiny** сак̀сия **2.** тěнджера, тěнджерка: **hliníkový ~ek** алу-

brzy přěkypí пословица дребн̀авият човěк се ядòсва и за н̀ай-д̀ребното нěщо **3.** к̀анче, д̀ълбòка ч̀аша (за пиене): ~ek **mlěka** ч̀аша м̀ля̀ко

hr|nout, -nu нескв. **1.** р̀ина: ~nout **před sebou sníh** р̀ина снег̀а пред сěбе си **2.** с̀б̀ирам, тр̀упам на к̀уп: ~nout **obilí** с̀б̀ирам з̀ърно на к̀уп

♦ **~nout (se) něčím** (с̀б̀и-кого); зас̀ипвам, об̀сипвам с̀ уп̀реци (н̀я̀кого); ~nout **ze sebe slova** гòвòря б̀ързо като картěчница; **kam si to ~neš?** разг. експр. к̀дě се се понěс̀ъл? нак̀дě си х̀укнал? за к̀дě б̀ързаш?

hr|nout se, -nu se нескв. **1.** с̀ипа се, т̀ърк̀алям се,

рòня се: **kamení se ~ne ze stráně** кàмъните се сипят, се търкалят по склòна **2.** нахлúвам, напíрам; лèя се: **voda se ~nula do údolí** водàта нахлúваше в долинàта; **slzy se jí ~nuly z očí** сълзи се лèеха от очите ѝ; **krev se mu ~ne do hlavy/k hlavě** кръвта нахлúва в главàта му **3.** обикн. в счѐт. **dotazy se ~nuly ze všech stran** *прен.* въпрòсите валèха, се сипѐха от всѝчки страни; **~nuly se na nás starosti** налèяха ни, притíскаха ни грижи; **peníze se mu jen ~nou** бие го парàта **3.** (*někam*) *експр.* втúрвам се, устремèвам се (*нанякъде*), напíрам, блъскам се, тълпèя се, трúпам се (*някъде*): **lidé se ~ou do vlaku** хòрата напíрат да се качат на влàка; **zástupy se ~nou ulicí** тълпи се нòсят по úлиците; **diváci se ~nou k východu** зрителите напíрат, тълпèят се, блъскат се, трúпа а т ~ **оце нæ идох ѓ дѝл а** н а х в ѝ р л я се върхú хранàта; не чàка да го/я покàнят; **~ne se do práce** рабòти с жàр, с плàм, с ентусиазъм, винаги е гòтов да запрèтне рькàви; **do všeho se ~ne** хвàща се за всèка рабòта; не бèга от никаква рабòта; **~ne se za mamonem** преслèдва златния телèц; ненаситен е, àлчен е за парè; **kam se ~neš?** кьдè се врèш? кьдè се пъхаш? кьдè си пъхаш гàгата? **kam tě nezvou, ne~ň se** *пословица* не си пъхай носà, гàгата в чúжди рабòти; не си пъхай гàгата, кьдèто не ти е рабòта; не сè месѝ в товà, коèто не тè засèга

hrob, -u м. грòб: **společný, hromadný ~ a** òбщ грòб (*на починали вследствие на епидемия, природно бествие и под.*) **б**) брàтска могíла; **~ Neznámého bojovníka, vojína** грòб на Нем **л ѝ ѝ и к ю** в ò м в л ч ѝ к а т о г р ò б ; **je tu tma jako v ~ě** тук е тьмòно като в рòг; **je tu тихо jako v ~ě** тук е тìхо като в грòб; тук е грòбна, грòбòвна тишинà; **vèrnost až do ~u, až za ~** вèрност до грòб; **stát jednou nohou v ~ě; být nad ~em** с едèния крак сьм в грòба; вèче сьм пьгник за òня сьвт; **to bude jeho ~!** товà ще го довèрши! **sklátit, přivést, připravit někoho do ~u** вкàрам, изпрàтя някого в грòба; **vypadá, jako by vstal z ~u** изглèжда кàтò че е от грòб извàден, излèзъл; **to si s sebou nevezmeš do ~u** товà нèма да си го отнесèш в грòба; **vstát z ~u** възкрèсна; **obílený ~, obílení ~ové** *книж.* лицемèр, лицемèри; **obracet se v ~ě** обрèщам се в грòба (си)

hrobař, -e м. грòбар: **~i demokracie** *експр.* грòбòкопàчи на демокрàцията

hrobařik, -a м. *зоол.* грòбар (*бръмбар*) (Necrophorus)

hrobařit, -ím *несв. разг.* грòбар сьм; занимавам се с грòбарство; копàя грòбове

hrobařský, -á, -é грòбарски

hrobařství|í, -í *ср.* грòбарство

hrobeček, -ku м. *умал. експр.* грòбче

hrobek, hrůbek, -ku м. **1.** *умал.* грòбче **2.** *земед.* кúпчинка прèст при окопàване на кореноплòдни растèния

hrobk|a, -y ж. грòбница, крèпта: **rodinná ~a** сèмèйна, фамилна грòбница; **~a českých králů** крèпта на чèшките кралè

hrobk|ovat, hrůbk|ovat, -uji/разг. -uju *несв. земед.* прàвя кúпчинки прèст при окопàване на кореноплòдни растèния; загърлям

hrobní, -í, -í надгрòбен: **~í kámen** надгрòбен кàмък

hrobnictv|í, -í *ср.* грòбарство

hrob|o *експр.* прескòча трапа; вдигна се от леглò; оздравèя след тèжко болелúване

hrobov|ý, -á, -é грòбен, грòбòвен: **~á jáma** изкопàн, отвòрен грòб; **~é ticho** *прен.* грòбна, грòбòвна тишинà; **~ý hlas** *прен.* задгрòбен глàс (*дълбок, глух*)

hroch, -a м. *зоол.* хипопòтам (Hippopotamus):

♦ **hroch** хипопòтам; кòжата му е като на хипопòтам

hrom, -u м. **1.** гръм, гръмòтèвица: **~ udeřil, uhodil** удàри, пàдна гръм; **burácení ~u** грòхот на гръмòтèвица; **omráčil ho ~** поразí го гръм

♦ **hrom** от ясно небè; **zůstal jako kdyby ~ do něho uhodil** тòй остана като удàрен от гръм; тòй остана като вкаменèн; **je do práce jako ~** рабòти като хàла, като фурия; **člověk jako ~** мьж като планинà; **ten kufr je (těžký) jako ~** тòзи кúфар като че ли е пълен с кàмъни; **je jako ~ do police** тòй е като слòн в стьклàрски магàзин; **mračí se, dívá se jako devět ~ů** начумèрил се е, намрèщил се е като òблак; глèда, чумèри се, мрèщи се, като че ли са му потèнали гемийте; **udělám to, i kdyby ~ bil** ще го напрàвя на всèка ценà; ще го напрàвя, ако ще (и) кàмъни да пàдат от небèто, ако ще (и) турско да стàне; **jde to jako když ~ bije** всèчко върви като по комàнда **2.** *разг. експр.* гръм, дèвол (*в разни счѐтания, проклетия, ругатни за изненада, яд, гняв и под.*): **~ a peklo!** гръм и мълния! **u sta ~ů!; tisíc ~ů!** по дèволите! дèвол да го взèме! **~ do toho!** дèвол да го взèме! по дèволите! **~ do čepice!** дèвол да го взèме, по дèволите! **~e, to je novina!** я виж (тí), каквà изненада! **pouštět, svolávat,**

posílat ~y a blesky (na někoho, na něco) про-
клинам (някого, нещо); пращам по дяволите
(някого, нещо); сипя огън и жупел (върху
някого, върху нещо)

hromad|a, -у *ж.* 1. купчина, куп, грамада: **~a
uhlí, dříví, písku** купчина въглища, дърва,
пясък; **~a knih** куп, купчина книги; **~a kamení**
na ~ě *разг. експр.* постоянно боледувам; все
съм болен; **je na ~ě** *разг. експр.* не знае какво
да прави, накъде да поеме; не знае накъде; в
безизходица е; капитулирал е 2. *разг.* мно-
жество, маса, сума, куп: **měli ~u dětí** имаха
куп деца, дечурлига; **stálo to ~u peněz** това
струваше маса, сума пари; **lidé stáli v jedné
~ě** хората стояха вкупом 3. *само в съчет.*
valná ~a общо (годишно) събрание (на дру-
жество, организация и под.)

hromaděn|í, -í *ср.* натрупване: **~í kapitálu** *икон.*
натрупване, акумулация на капитал

hromad|ít, -ím *несв.* трупам, натрупвам, струп-
вам, събирам: **~it knihy** събирам книги; **~it
staré krámy** трупам, събирам вектори, бок-
лужи; **~it peníze** трупам пари; **~it jmění,
majetek** събирам имот; **~it zkušenosti** трупам
опит; **~it v sobě nenávisť** събирам, трупам,
натрупвам в сърцето си ненавист

hromad|ít se, -ím se *несв.* събирам се, трупам
се, натрупвам се: **knihy na stole se ~í** книгите
се натрупват, се трупат на масата; **~í se na
něho stížnosti** трупат се, нарастват, увели-
чават се оплакванията срещу него

hromadk|a, -у *ж.* 1. купчинка: **~a knih** купчинка
se jako ~a neštěstí *разг. експр.* изглежда не-
щастен; изглежда, като че ли са му потънали
гемийте; **je ho už jen ~a** *разг.* стопил се е;
смалил се е; остана е едно джезвѐ кокали;
žít s někým na hromádce *разг.* живѐ с някого
незаконно, в конкубинат (в съжителство без
брак) 2. групичка, (малка) купчина: **~a kuřá-
tek** купчина пилеца 3. множество: **stálo to
hezkou ~u peněz** *разг.* това струваше една
добра, хубава сумичка; това струваше маса,
сума пари; **je tomu už ~a let** *разг.* изминаха
вече доста, бая години оттогава

hromadně *нар.* вкупом, масово, групово, общо,
колективно, наведнѐж: **odpovídají ~** отгова-
рят вкупом, в един глас

hromadnost, -i *ж.* масовост: **~ jevu** масов ха-
рактер на явление

hromadn|ý, -á, -é масов, групов, колективен,
общ, обществен, съвместен: **~ý výlet** колекти-

вен излет; **~ý útěk** масово бягство; **~ý výstřel**
залп; **~ý jev** масово явление; **~é stravování** об-
щественно хранене; **~é ubytování** общежитие;
~á doprava обществен транспорт; **~á výroba**
техн. фабрично, масово производство; **zboží
~é spotřeby** стоки за широко потребление; **~é
sdělovací prostředky** средства за масова ин-
формация; **zbraně ~ého ničení** оръжия за ма-
сово унищожение; **~ý start** *спорт.* групов
старт; **~é podstatné jméno** *език.* събирателно
съществително име

hromadu, hromada *нар. разг.* сума, маса, куп,
грамада, много: **bylo tam ~ lidí** там имаше
маса, много хора

hrome *вж.* hrom

Hromnice, -e *ж. само мн.* Сретение Господне
(*споминание за буря*) **na
~e o hodinu více** *поговорка* на Сретение Гос-
подне денят е нараснал с един час; **na ~e musí
skřivánek vrznout, i kdyby měl zmrznout**
пословица *прибл.* Атанас гелдѝ, яз гелдѝ (*зи-
мата си отива*)

hromničk|a, -у *ж.* свещ, осветѐна на Сретение
Господне, която се пали през време на буря,
против грѐм или при смъртен одър на човек

hromobit|í, -í *ср.* гръмотѐвица; гръмотѐвичен
тѐтен, грѐхот: **přihnala se bouře s lijákem a
~ím** налетя буря с порѐен дъжд и грѐмо-
тѐвици 2. *експр.* ругатни, ругаене: **spustit ~í
(na někoho)** започна да руга (някого); за-
почна да сипя ругатни (върху някого); започна
да сипя огън и жупел (върху някого)

hromotluc|ý, -á, -é *експр.* дангалашки
стана грѐмоотвод (на нечий гняв); опера пеш-
кира; изям калая; някой си изкара върху мѐне
лошото настроение

hromotluck|ý, -á, -é *експр.* дангалашки

hromotluk, -a *м. експр.* дангалак; едър и трѐмав
човек

hrom|ovat, -uji/разг. -uju *несв. експр.* ругаѐ,
кряскам, карам се; сипя грѐм и мѐлнии

hromovládc|e, -e *м.* грѐмовѐржец: **~e Zeus** Зевс
грѐмовѐржец

hromov|ý, -á, -é 1. гръмотѐвичен, буренѐсен: **~é
mračno** буренѐсен облак; **~ý rachot** грѐмо-
тѐвичен трясък, тѐтен 2. грѐмък, оглуши-
телен, гръмотѐвичен: **~ý hlas** грѐмък глас; **~á
rána** оглушителен, гръмотѐвичен изстрел; **~ý
potlesk** оглушителни, гръмотѐвични ръко-
пляскания; **~é hurá** грѐмко ура

hromsky *нар. разг. експр.* дяволски, адски,
страхѐтно, страшно: **~ drahý** адски, страшно,
страхѐтно скѐп

hromský, -á, -é *разг. експр.* дяволски, ѓдски, проклѣт, страхѳтен: **~ý život** проклѣт, кучешки живѳт; **~ý kluk** проклѣто детѣ, момчѣ; **~é štěstí** дяволски, ѓдски, страхѳтен късмѣт; **má ~ou smůlu** голям кутсузлия е; голям Мърко Тѳтев е; никак не мѳ върви

hroší, -í, -í хипопѳтамски: **~í mládě** хипо-

слово ан скар

експр. дебелокѳж е; има пердѣ на очите

hrot, -u *м.* остриѣ; врѣх (*на острие*): **~ meče** врѣх на мѣч; **~ tužky** врѣх на мѳлив; **~ jazyka** врѣх на езѣк; **апекс**; **plicní ~ анат.** белодрѳбен врѣх, **апекс**; **srdeční ~ анат.** сърдѣчен врѣх

♦ **unikátní** **unikátní** (нещо); лишѳ от остротѳ (нѣщо); **~ výtky** жѣло, остриѣ на ѳпрек; **obrátit ~ satiry (proti někomu)** насѳча стрѣлите на сѳтиратѳ (срѣщу някого)

hrot|ek, -ku *м.* **1.** *умал.* врѣхче (*на острие*) **2.** *умал.* кѳна (*за доене на мляко, за бира*)

hrot|it, -ím *несв.* изѳстриям, подѳстриям, изшѣлям, изшѣлвам *и прен.*

hrotit|ý, -á, -é островврѣх: **~é písmo** гѳтически шрифѳт; **~ý list** листѳ с ѳстрѣврѣх

hrotov|ý, -á, -é **1.** *анат.* на белодрѳбния врѣх: **~ý katar** възпалѣние на върховатѳ част на бѣлия дрѳб **2.** *техн.* в съчет. **~ý soustruh** цѣнтров стрѳт; **~á bruska** цѣнтрова шлѳйфмашѣна; шлѳйфмашѣна за цилиндрично шлѳйфане

hroud|a, -y *ж.* **1.** бѳца (прѣст): **rozbijet ~y** разбиввам бѳци; **být připoután k ~ě** *прен.* привѣрз-

на земѳ, рѳден кът **2.** бѳца, къс, парчѣ, грѳдка: **~a zlata** бѳца злѳто; саморѳден къс злѳто; **~a másla** голямѳ бѳца мѳслѳ; **~a sněhu** (голямѳ) снѣжна тѳпка

hrou|t|it se, -ím *se* *несв.* **1.** събѳрям се, срѳтвам се, срѣвам се, рѳхвам, грѳхвам, пѳдам: **zed' se ~í** стенѳта рѳхва, пѳда; стенѳта е гѳтѳва да рѳхне **2.** *прен.* рѳхвам, грѳхвам, пропѳдам, провѳлям се, пѳдам, рушѳ се, сгрѳмолясвам се: **starý svѣt se začíná ~it** стѳрият свѳт пѳчва да се рушѣ; **plány, naděje se ~í** плѳновете, надѣждѣте се провѳлят; **cítit, jak se v něm něco ~í** тѳй чѳвстваше как нѣщо в нѣго рѳхва; **pomalů se ~il k zemi** тѳй бѳвно се свлѣчаше на земѳта

hroz|b|a, -y *ж.* **1.** закѳна, заплѳха **2.** заплѳха, угрѳза, опѳсност: **~a války** угрѳза, опѳсност, заплѳха от войнѳ

hroz|en, -nu *м.* **1.** грозд, чѣпка, грѳзде: **~en vína**

слово акѣн дѳрѳ

прен. грѳздѣто е кѣсело (*за нещо недостѣпно*)

2. грозд, кѣчур, снѳпче: **~ny kvѣtů akátu** кѣчури, цвѣтовѣ на акѳция, на салкъм; **na stupátkách přeplněné tramvaje visely ~ny lidských těl** *прен.* по стѣпѳлатѳ на препѣлнения трамвѳй висѣха грѳздовѣ от хѳра; **rojový ~en** *пчел.* рѳй пчѣлѣ

hrozink|a, **rozink|a**, -y *ж.* стафѣда; зѣрнѳ сушѣно грѳзде: **vánočka s ~ami** козунѳк със стафѣди; **vybrat, sebrat, sníst ~y a)** оберѳ, изѳм, изчѳпля стафѣди **б)** *прен.* оберѳ кѳймѳка; изберѳ нѳй-хубавѳто (*на нещо, от нещо*)

hroz|it, -ím *несв.* **1.** (*komu čít*; -) заплѳшвам (*някого с нещо*); закѳнвам се (*на някого с нещо*): **~it trestem** заплѳшвам с наказѳние; **~il, že se mu pomstí** тѳй се закѳнваше, че ще му отмѣстѣ **2.** (*komu čít*) закѳнвам се (*с прѣст, рѣка и под. на някого*): **~it dítěti metlou, holí** заплѳшвам детѣ с бѳй **3.** (*komu*) грозѳ, заплѳшвам, застрашѳвам (*някого*): **~í válka** има опѳсност от войнѳ; **~í mi nebezpečí** заплѳшава, грозѣ ме опѳсност; **~í bouřka** иде, приближѳва бурѳ; надвиснѳла е бѳрѳ

hroz|it se, -ím *se* *несв.* (*čeho*) ужасѳвам се, боя се, страхѳвам се, стрѳх ме е, изпѣтвам ѳжас (*от нещо*): **~it se nemoci, hladu, bídy, smrti** ужасѳвам се, боя се, страхѳвам се, стрѳх ме е, изпѣтвам ѳжас от бѳлест, глѳд, беднѳтиѳ, смѣрт

hrozitánsk|ý, -á, -é *експр.* огрѳмен, стрѳшен, страхѳтен, ужасен, грамѳден, ѓдски: **~ý hlad** стрѳшен глѳд; **~á radost** огрѳмна, безгранѣичнѳ рѳдѳст

hrozivě *нар.* заплѳшитѣлно, застрашѣтелно, заканѣтелно: **vypadat ~** изглѣждам заплѳшитѣлно, застрашѣтелно, заканѣтелно

hroziv|ý, -á, -é заплѳшитѣлен, застрашѣтелен, заканѣтелен: **~é zprávy** заплѳшитѣлни, застрашѣтелни новѣни, вѣсти; **~ý pohled** заканѣтелен, заплѳшитѣлен пѳглѣд; **~é ztráty** голѣми загубѣ

hrozně *нар.* **1.** ужасно, стрѳшно, грѳзно: **pes začal ~ výt** кѳчетѳ запѳчна стрѳшно да вѣе **2.** *разг. експр.* мнѳго, ужасно, стрѳшно, ѓдски: **tohle nám zabere ~ (moc) času** товѳ ще ни отнѣме стрѳшно мнѳго врѣме; **je ~ hezká** тѳ е ужасно, стрѳшно хѳбава; **~ se rozčílil** тѳй се ядѳса ужасно

hroznovit|ý, -á, -é гроздовѣден

hroznov|ý, -á, -é грѳздов: **~é víno** грѳзде; **~á šťáva** грѳздов сѳк; **~ý cukr** *хим.* глѳкозѳа, декстрѳза; грѳздова зѳхар; **~á léčba** *мед.* полѣчѣние

слово акѣн дѳрѳ

hrozn|ý, -á, -é 1. ужасен, страшен, гръзен, отвратителен: ~**ý zločin** страшно, отвратително престъпление; ~**á katastrofa** ужасна, страшна катастрофа; ~**é počasí** ужасно, отвратително време; ~**ý člověk** ужасен, отвратителен човек
2. разг. *експр.* ужасен, страшен, огромен, голям: **mám ~ý hlad** ужасно съм гладен; **je ~é vedro** страшна жѐга е; **měl ~é štěstí** той имаше страшен късмет; страховтно му провървя; **měl ~ou radost** (той) страховно много се зарадва

hroznýš, -e м. зоол. боа (Boa, Constrictor)

hrr *вж. hr*

hrst, -i жс. 1. шѐпа: **nabírat do ~i** загрѐвам с шѐпа; **mačkat v ~i** стискам в шѐпа; ~ **solí** шѐпа сол

праходсвам парѝ; харча наширѝко; **vzít rozum do ~i** мобилизирам всичките си умствени възможности; съберѝ си умѝ; концентрирам се: **vezmi/vem rozum do ~i!** стѝгни се! опомни се! съберѝ си умѝ! **vzít oči do ~i** вглѝдам се внимѝтелно; **smát se do ~i** смѝя се скрѝшом; **mít v ~i (někoho)** държѝ в ръцѝте си (някого); ймам власт (над някого); **lepší vrabec v ~i než(li) holub na střeše** *пословица* дрѝж питомното, не гони дѝвото! пѝ-добрѝ врабчѝ на рѝмото, откѝлото сокѝл в горѝта! **2.** шѐпа; мѝлко на брѝй; нищѝжно, незначително

ší ~ jistoty než pytel naděje *пословица* по-добрѝ мѝлко сигурност, откѝлото много надѝжди

hrstka, -y жс. умал. 1. шѐпичка: ~**a mouky** шѐпа, шѐпичка брашно **2.** шѐпа; мѝлко на брѝй; нищѝжно, незначително количество: ~**a lidí** шѐпа хѝра

hrtan, -u м. анат. грѝклян; дихѝтелно гѝрло; лѝринкс: **zánět ~u** *мед.* ларингѝт

hrtanov|ý, -á, -é 1. *анат.* грѝклянѝв: **chrupavky** ~**é** грѝклянѝви хрущѝяли **2.** *език.* ларингѝлен: ~**á souhláska** ларингѝлна съглѝсна

hrub|á, -é жс. цѝрк. голяма литургия (в *католическите цѝркѝви, започѝваща обикновено в 11 ч.*)

hrubě нар. 1. грубо, ѝдро, грапаво: ~ **sekat maso** кѝлцам месѝ на ѝдро; ~ **mletá káva** ѝдро смляно кафѝ **2.** грубо, невъзпитано, нелюбѝзно, брутално: ~**ě mluvit** говорѝя грубо; **jednat ~ (s někým)** отнѝсам се грубо, нелюбѝзно (с някого) **3.** грубо, сериѝзно: ~ **poruší kázeň** грубо нарушѝ дисциплина **4.** приблизѝтелно; в ѝбщи линии; в ѝбщи, груби чертѝ: ~ **odhadnout** оценѝя приблизѝтелно, в ѝбщи линии

hrubián, -a м. експр. грубиян: **neomalený ~** безѝчлив, безцеремѝнен грубиян

hrubiánstv|í, -í ср. експр. грубиянство, грубост, невъзпитание: **prásknout při odchodu dveřmi je ~í** да трѝшнеш вратѝта на излѝзане е грубост, невъзпитание

hrubk|a, -y жс. учил. жарг. груба грѝшка (*правописна*)

hrub|nout, -nu нескв. загрубѝвам; стѝвам груб: **pleť mu ~ne** кѝжата на лицѝто му загрубѝва; **hlas mu ~ne** гласѝт му загрубѝва, стѝва груб, дрѝзгав

hrubost, -i жс. 1. грубост, загрубѝlost, грапавост **2.** едрѝзѝрненост; свѝйство на материал, вещество, който са с ѝдри зѝрна: ~ **mouky** едрѝзѝрненост на брашно **3.** грубост; груба постѝпка; грубо държѝние, дебелищина: **byla uražena jeho ~í** тѝ бѝше обѝдена от неговата грубост, от неговото грубо държѝние

hrubozrn|ý, -á, -é 1. едрѝзѝрненост: ~**ý písek** едрѝзѝрненост пѝсѝк **2.** груб, грубовѝт, дебелишки: ~**ý vtíp** солѝн, дебелишки виц

hrubstv|í, -í ср. грубост, грубиянство; грубо държѝние; груба постѝпка; дебелищина: **tady nepřipustím žádné ~í** тѝк няма да допусна никакѝви грубости

hrub|ý, -á, -é 1. груб, грапав, загрубѝл: ~**é ruce** груби, мазѝлести ръцѝ; ~**é vlasy** косѝ с дебѝл, с корѝв кѝсѝм; ~**é plátно** грубо, домѝшно платѝ

кало, такѝва се обѝдило; на злѝ круша зѝл прѝг **2.** едрѝзѝрненост; ѝдро смляно: ~**á mouka** ѝдро смляно брашно; ~**á sůl** едрѝзѝрненост сол **3.** *прен.* груб, загрубѝл, удебѝлен: ~**ý hlas** груб, загрубѝл, дрѝзгав глас **4.** *прен.* тѝжѝк, чѝрен: ~**á práce** тѝжка, чѝрна работа; тѝжѝк, чѝрен трѝд **5.** *прен.* груб, брутален, дебелишки, простѝшки: ~**ý člověk** груб човек; ~**é slovo** груба дѝма; ~**é chování** груби обнѝски; **6.** *прен.* груб, значителен, голям: ~**á chyba a) груба грѝшка (правописна) б) груба, голяма грѝшка; погрѝшна постѝпка; простѝпка: ~é porušení kázně** грубо нарушѝние на дисциплина; ~**á nedbalost** голяма, непростѝма небрѝжност; голямо, непростѝмо нехайство; ~**á urážka** груба, тѝжка обѝда **7.** ѝбщ, приблизѝтелен, брутен: в ~**ých rysech** в ѝбщи линии, чертѝ; ~**ý odhad** приблизѝтелна оценѝка; ~**ý zisk** ѝбща печѝлба; ~**ý plat** брутна заплаќа; ~**ý příjem** ѝбщ дѝход; ~ **domácí produkt (HDP)** брутен вътрѝшен продукт; ~**á váha** брутно теглѝ **8.** в съчет. ~**á mše** голяма литургия (в *католическите цѝркѝви, започѝваща обикновено в 11 ч.*)

hrud', **-di** *жс.* грѣд, грѣди: **vypnout ~d'** изпѣна грѣд, грѣди; **nastavit ~d'** посрѣшна с грѣди; **~d' se mu sevřela úzkostí** сърцето му се сви от трѣвога, от притеснение, от безпокойство

hrud|í, -í *ср. гомв.* грѣди: **nadíváné ~í** пълнени грѣди

hrudk|a, -y *жс. умал.* бучка, грудка: **~a hlíny** бучка прѣст; **~a másla** бучка маслò

hrudk|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* 1. правя на бучки; оформям в бучки 2. *метал.* обогатявам, агломерирам, спичам (рудà)

hrudkovn|a, -y *жс. метал.* обогатителен завод; цѣх за агломерация (на руда)

hrudn|í, -í, -í грѣден: **~í koš anat.** грѣден кош; **~í kost anat.** грѣдна кòст, стѣрнум

hrudník, -u *м.* грѣден кош: **vpadlý ~** хлѣгнал грѣден кош; **klenutý ~** изпѣкнал грѣден кош

hrudovit|ý, -á, -é 1. който е покрит с бұци; бұцест, грапав, неравен: **~é pole** неравна нива; нива с много бұци; **~á cesta** неравен пѣт; пѣт, пѣлен с бұци 2. който е на бұци; който прилѣча на бұци: **~á oblaka** кұпести облаци

hruš|eň, -ně *жс. бот.* круша; крушово дърво (Pirus): **planá ~eň** дива круша

hruš|ka, -y *жс.* 1. круша (плод и дърво): **letní, zimní ~a** лятна, зимна круша 2. круша; предмет с форма на круша: **~a sedla** лѣк, дѣгà на седло; **Bessemerova ~a** *техн.* бесемѣрова круша

hruškovit|ý, -á, -é крушовиден

hruškov|ý, -á, -é 1. крушов; който е от круши, с круши: **~ý kompot** компòт от круши; **~á povidla** *само мн.* мармалàд от круши 2. който се отнася до круша 3. *техн.* крушовиден: **~ý vypínač** ключ за електрическо осветление (на ноцини, настолни и под. лампи); мързелив ключ

hruštičk|a, -y *жс. умал.* мálка крушка; крушчица (дърво и плод): **šťavnatá ~a** *експр.* сочна крушка

hrůz|ja I, -y *жс.* 1. ужас, страх: **smrtná ~a** смѣртен ужас; **~a z války** стрàх от война; **zmocňuje se ho, jímá ho ~a** обзема го, обхваща го ужас; **padá na něj ~a** обзема го, обхваща го ужас, страх; **mít ~u z toho člověka** ужасявам се от този човѣк; този човѣк предизвиква, бұди в мѣжа **~a** ужас ми се изправят косите; **~a hrůzoucí!** ужас! àдски ужас! 2. ужас, страхотия, ужасия: **válečné ~y** ужасите на война; **tam se děly ~y!** там стàваха страшни неща, страхотии 3. *разг. експр.* мàса, сума; голямо количество; много: **stálo to ~u peněz** товà струваше сума

(ти) парì; **byla tam ~a lidí** там имаше страшно много хòра

hrůza II *нар.* 1. ужасно, страшно, ужас: **je mi ~ při tom pomýšlení** ужасно се чувствам, като си помисля за товà; **~ se podívat** ужас те обзема, като погледнеш 2. *експр.* много, ужасно много: **je nepořádný až ~!** той е ужасно разхвърлян; **bědoval až ~** вайкаше се до бòга; **mám práce až ~** имам ужасно много рàбота; **o ~!** (òх,) ужас!

hrůzostrašn|ý, -á, -é ужасен, страховит; който всява, бұди, предизвиква стрàх: **~á historie** история, от която настрѣхват косите; **~á zvěst** зловѣща, злокòбна вѣст

hrůzovlád|a, -y *жс.* терòр, тирания

hry|zat, книж. hrýzt, -žu/-zám *несв.* 1. гризà, глòждя, разяждам: **~at si nehty** гризà си нòктите; **~at se do rtů** хàпя си úстните 2. терзàя, измѣчвам, гризà: **~že ho svědomí** гризè го съвестгà

hry|zat se, книж. hrýzt se, -žu se/-zám se/книж. -ži se *несв.* 1. терзàя се, измѣчвам се, тормòзя се, изяждам се отвѣтре 2. (с кұт) *ро-рядко експр.* кàрам се, ям се (с някого): **sousedí se ~žou mezi sebou** съседите се кàрат помежду си, съседите се ядàт едн дрұг

hryzen|í, -í *ср.* кòлики, бòлки (стомашни, чревни): **~í z hladu** бòлки в стомаха от глàд

hřad, -u *м.* прѣт, прѣчка (на който спят кокошки в кокошарник)

hřad|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* спя, почивам на прѣг в кокошарник или на клòн (за птици): **~ovat na větvích** спя, почивам по клòните (за птици)

hřát, hřeji/разг. hřeju *несв.* 1. грѣя, тòпля: **slunce začalo ~** слънцето запòчна да грѣе; **kamna příjemně hřejí** пѣчката тòпли приятно, пѣчката излѣчва приятна топлинà 2. (кого, со) грѣя, огрѣвам, загрѣвам, нагрѣвам, тòпля, стòплям (някого, нещо): **~ vodu** тòпля водà; **~ si ruce nad ohněm, u ohně** грѣя си, тòпля ~~се~~ **svých prsou** крия змия в пàзвата си 3. (кого) рàдвам, тòпля, сгрѣвам (някого): **hřeje mě vědomí, že ...** рàдва ме, стòпля ме мисългà, че ...; **hřálo ho to u srdce** товà стòпляше сърцето му

hřát se, hřeji se/разг. hřeju se *несв.* 1. тòпля се, грѣя се, припичам се: **~ se na slunci** грѣя се на слънце; **~ se u kamen** тòпля се до пѣчката; **~ se na výsluní přízně** *преп.* получавам облàги, облагодѣтелстван сьм от нечие покровителство, благоразположение, от нечия благо-

склонност **2.** (*čít*) ráдвам се (*на нещo*): ~ **se blahou nadějí** надеждата ме сгрѣва; ~ **se vědomím splněné povinnosti** съзнанието, мисълта за изпълнен дълг ме радва

hřbet, -u м. 1. грѣб (*на животно*): **kočka ježí** ~ на кoтката ѝ настрѣхват космите на грѣба; кoтката се наѣжда; **nést na ~ě** нoся на грѣба си; **srnčí** ~ *гов.* кекс, кѣйк с продълговата фoрма **2.** *експр.* грѣб, грѣбина (*на човек*): **ležet na ~ě** лежа по грѣб; **protáhnout si ~** *протрѣсѣ се* ~ ям пердѣх; **hrbit, ohýbat ~ (před někým)** превѣвам грѣб (*пред някого*); **naložit na ~ (někomu něco)** трѣпна, стoвѣря (*нѣщo*) на грѣба (*на някого*); **vlez mi na ~!** *грубо* глѣдай си работата! остави ме на мѣра! **3.** тѣсна страна, грѣбче, грѣб (*на книга*) **4.** гoрна чѣст на нѣщo: ~ **ruky** гoрна страна на рѣка; oпako на длѣн; ~ **jazyka** срѣдна чѣст на езѣк, грѣб на езѣк; ~ **vlny** грѣбен на вълна **5.** *геогр.* хрѣбет: **horský** ~ планински хрѣбет

hřbetní, -í, -í 1. грѣбен; кoйто се oтнѣся до грѣб: ~ **í ploutev (ryb)** грѣбна пѣрка (*на риби*); ~ **í sádlo** подкoжна сланина; сѣло oт грѣбнѣка; ~ **í struna** *биол.* хoрда, грѣбна струна (*при животни*) **2.** гoрен; кoйто се oтнѣся до гoрна чѣст на нѣщo: ~ **í strana ruky** гoрна страна на рѣка, oпako на длѣн **3.** *геогр.* в съчет. ~ **í čára** най-гoрна линия, бѣло на планински хрѣбет

hřbitov, -a м. грoбище, грoбища: **pomníky na ~ě** мѣртва, грoбна тишина

hřbitovní, -í, -í грoбищен; кoйто се oтнѣся до грoбище, до грoбища: ~ **í zed'** грoбищна oграда, грoбищен зѣд; ~ **í kaple** парѣклис, цѣрква в грoбища; ~ **í ticho** мѣртва, грoбна тишина; ~ **í nálada** *прен.* мрѣчно, потѣснато настроѣние

hřeb, -u м. гвoздеѣ, пѣрoн: **zatloukat ~у** забѣвам, кова, чѣкам гвoздеѣ, пѣрoни; **dveře pobité ~у** oбкована с гвoздеѣ врата; **kolejnicové ~у** рѣлсови гвoздеѣ; ~ **у v podrážkách a podpatcích tretrů** шѣпове на подмѣтки и тoкове крачѣва живoта, кoето доврѣшава, сѣсѣпва чoвѣк; **zlatý ~ programu** гвoздеѣят на програмата

hřebčín, -a/-u м. конезавoд

hřebčínec, -ce м. конезавoд

hřebec, -ce м. жрѣбѣц: **statný ~** здрав, сѣлен, ѣдѣр жрѣбѣц

hřebelcovat, -uji/разг. -uju *несв.* рѣша, чѣстѣя, почѣствам, лѣскам кoсми (*на кон*); тѣмарѣя

(*кон*): ~ **ovat vlasy** *експр.* разрѣсвам, чѣткам (*старѣтелно*) косѣ

hřebellec, -ce м. кoнско чѣсѣло

hřeben, -e/-u м. 1. грѣбен: **kapesní** ~ джoбно грѣбенче; **ozdobný ~ do vlasů** декоратѣвен грѣбен, грѣбен украшѣние **2.** грѣбен, чѣсѣло, дѣрак, чѣпкало: ~ **na drhnutí lnu** чѣпкало за лѣн; ~ **na česání borůvek** грѣбен за сѣбѣране на бoровѣнки **3.** *техн.* грѣбен, рѣйка: **ozubený** ~ зѣбен грѣбен **4.** *строит.* бѣло: ~ **střechy** бѣло на пoкрѣв **5.** грѣбен (*на пѣтел и под.*) **6.** грѣбен (*на вълна*): ~ **у mořských vln** грѣбени на мoрски вълни **7.** *геогр.* грѣбен, хрѣбет: **horský** ~ грѣбен, хрѣбет на планина **8.** *метеор.* ~ **vysokého tlaku** грѣбен на висoко налягане

hřebenáč, -e м. 1. дoлно водѣнично колѣло **2.** *строит.* капѣк, керемѣда за бѣло (*на покрѣв*), грѣбенна керемѣда

hřebenář, -e м. производѣтел на грѣбени; тѣргoвец на грѣбени; грѣбенѣр

hřebenářství, -í, -í ср. грѣбенѣрство; производство на грѣбени; тѣрговѣя с грѣбени

hřebenový, -á, -é 1. грѣбенoв, кoйто се oтнѣся до грѣбен; грѣбенoвиден, кoйто прилѣча на грѣбен: ~ **é zoubkování na poštovních známkách** назѣбени, грѣбенoвидни кантoве, краѣща на пoщенски мѣрки **2.** *техн.* грѣбенoв, грѣбенoвиден: ~ **ý zvedák** грѣбенoв крик; ~ **ý čep** грѣбенoвидна шѣйка; ~ **é ložisko** грѣбенoв лѣгер **3.** *строит.* кoйто се oтнѣся до бѣло на пoкрѣв; грѣбенен: ~ **á vaznice** грѣбенно ребрo; ~ **ý prejz** капѣк, грѣбенна керемѣда; керемѣда за бѣло на пoкрѣв **4.** кoйто се oтнѣся до бѣло, хрѣбет на планина: ~ **á cesta** пѣг по бѣло, по планински грѣбен; ~ **á túra** пѣг, маршрут по планински грѣбен, по планинско бѣло; ~ **á čára** *геогр.* най-висoката линия на планински грѣбен, на бѣло

hřebíček, -čku м. 1. *умал.* гвoздеѣче, пѣрoнче:

♦ **poštovní** *пoштoвнѣ* нието; **pověsit řemeslo na ~ček** *експр.* oткѣжа се oт занаят **2.** карамфѣл (*подпѣвка*) **3.** *разг. бот.* карамфѣл (*растение, цвѣте*) (*Dianthus*)

hřebíčkový, -á, -é 1. карамфѣлов; кoйто се oтнѣся до карамфѣл (*подпѣвка*): ~ **á vůně** аромѣт, уханѣние на карамфѣл; ~ **é koření** карамфѣл (*подпѣвка*) **2.** червѣнкаво-кафѣв, рѣждѣво-кафѣв, канѣлен: ~ **ý kabát** палтo с рѣждѣво-кафѣв, канѣлен цвѣт; ~ **á barva** червѣнкаво-кафѣв, рѣждѣво-кафѣв, канѣлен цвѣт

hřebík, -u м. пѣрoн, гвoздеѣ: **kovaný ~** кован гвoздеѣ; **lisovaný ~** фабричен пѣрoн, гвoздеѣ; **sbít ~у (něco)** скoва с пѣрoни (*нѣщo*); **zatlouci**

~ **do zdi** забия гвѡздей, пирѡн в стенѧ; ~ **v lůžku** **мѡжѡ** сѧта му е като чѣтина; ~ **do rakve** нѣщо, коѣто съкращѧва, скъсява живѡта, коѣто довѣршава, съсийва чѡвѣк; **trefit, uhodit, udeřit ~ na hlavicičku** попадна в целтѧ; намѣря му цѧката; уцѣля десѧтката; улѣча прѧво в целтѧ; **to nevisí na ~u** товѧ не ѣ лѣсна рѧбота; товѧ не сѣ постыга лѣсно; **půjdu tam, i kdyby ~y padaly** *експр.* ще отида там, ако щѣ и кѧмъни да падат от небѣто; **má hlad, že by ~y polykal** *експр.* глѧден е като вѣлк; **být jako na ~ách** стой като на трѣни

hřebíkový, -á, -é кѡйто се отнѧся до пирѡн, до гвѡздей: ~**á hlaviceka** главичка на пирѡн, на гвѡздей

hřebínek, -nku *м.* **1.** *умал.* грѣбенче: **kapesní ~nek** джѡбно грѣбенче; ~**nek do vlasů** декоративно грѣбенче за косѧ (*с коѣто се прихваща косата*) **2.** *умал.* грѣбенче, грѣбен (*на гвѡздей*) **3.** *умал.* грѣбенче, грѣбен (*на гвѡздей*) **mu ~nek** запѡчва мнѡго да знѧе, мнѡго да си позволява; **spadl mu ~nek** клѡмна му грѣбенчѣ; овѣси нос; **srazit někomu ~nek** смѧчкам фасѡна на нѧкого; поставѧ нѧкого на мѧсто **3.** грѣбенче, грѣбен (*на вълна*): ~**nky zčeřených vln** накѣдрени грѣбенчета на вълни

hřebít se, -ím se *несв.* ожрѣбвам се: **klisna se ~í** кобилата се ожрѣбва

hřeblo, -a *ср.* **1.** греблѡ, рѣжѣн **2.** *остар.* чесѧло **3.** стѣргѧло, стѣргѧлка

hřeblový, -á, -é *техн.* кѡйто се отнѧся до греблѡ, до рѣжѣн, до чесѧло, до стѣргѧло, до стѣргѧлка

hřejivý, -á, -é грѣещ, тѡплещ: ~**é paprsky slunce** тѡплещи, сгрѧващи лѣчи на слѣнцето; ~**á látka** тѡпъл плѧт; плѧт, кѡйто тѡпли; ~**ý úsměv** *прен.* тѡпла усмѣвка; ~**á slova** *прен.* тѡпли, сѣрдѣчни дѣми; ~**ý pocit** *прен.* приятно чѣвство

hřešit, -ím *несв.* **1.** (-; *proti komu, proti čemu*) съгрѣшѧвам, извѣршвам грѧх (*спрѧмо нѧкого, спрѧмо нещѡ*): ~**it těžce, smrtelně** извѣршвам тѣжѣк, смѣртен грѧх; ~**it proti přikázání** нарушѧвам десеттѣ бѡжи заповѣди; ~**it proti Pánubohu** не зачитам Бѡга, нарушѧвам християнските нѡрми; ~**it myšlenkami** съгрѣшѧвам в мислите си; ~**it z nevědomosti** съгрѣшѧвам без ѡмисъл, несъзнѧтелно **2.** (-; *proti komu, proti čemu; na kom, na čem*) грѣшѧ, съгрѣшѧвам (*в нещѡ; спрѧмо нѧкого, спрѧмо нещѡ*): ~**it proti jazykové správnosti** нарушѧвам езиковата нѡрма; ~**it na svém dítěti**

извѣршвам грѧх спрѧмо детѣто си **3.** (*na co*) злоупотребѧвам (*с нещѡ*): ~**í na jeho dobrotu** злоупотребѧва с нѣговата добротѧ; ~**í na to, že ...** разчитѧ на товѧ, че ... **4.** *диал.* богохулствѧм, ругѧя, кълнѧ, проклинѧм, псуѧм: ~**í jako pohan** стрѧшно мнѡго, ужѧсно кълнѣ, проклѧна

hřib, -u *м.* **1.** манатѧрка (*гѣба*) (*Boletus*): ~ **satan** дяволска гѣба **zdravý jako ~** здрав като кѧмък, като кремък **2.** нѣщо, коѣто приличѧ на гѣба, коѣто е с фѡрма на гѣба: **atomový ~** ѧтомна гѣба

hřibátko, -a *ср.* *умал.* жребчѣ

hřibě, -te *ср.* жребчѣ: **klisna s hřibaty** кобила с жребчѣта; **oslí ~** магѧренце; **děti dováděly jako hřibata** децѧта лудѣваха, подскѧчаха като жребчѣта; **je to ještě ~** *прен.* ѡма ѡще жѣлто **ооуѧа**

обѡча го като кѣче тоѧга

hřiběcí, -í, -í кѡйто се отнѧся до жребчѣ: ~**í maso** кѡнско месѡ, месѡ от млад кѡн; ~**í dupot děti** *прен.* бѡйно, немѡрно трѡпкане на бѧгащи децѧ

hříbek, -bku *м.* **1.** манатѧрка (*гѣба*): **sušené ~bky** сушенѧ манатѧрки; **maso na ~bkách** *готв.* месѡ с (гѣби) манатѧрки **2.** гѣбка (*за кѣрпене на чорати*)

hříbkový, -á, -é **1.** кѡйто е от манатѧрка: ~**á omáčka** *готв.* сѡс от манатѧрки **2.** гѣбен, от гѣби

hřibovitý, -á, -é **1.** кѡйто се отнѧся до семѣйство манатѧркови: ~**á houba** гѣба от семѣйство манатѧркови **2.** кѡйто приличѧ на гѣба; гѣбовиден: ~**ý mrak** гѣбовиден ѡблак; ѡблак с фѡрма на гѣба

hřibový, -á, -é **1.** кѡйто се отнѧся до манатѧрка: ~**ý klobouk** шапка, гѣгла, гѡрна чѧст на манатѧрка **2.** кѡйто е с фѡрма на гѣба: ~**ý strop** *строит.* тавѧн с фѡрма на гѣба

hříčka, -y *ж.* **1.** игрѧчка: **vyřezávat ze dřeva ~y** **дѧмпрѧнощѣ** **hřícеu**

náhody, osudu игрѧчка сѣм на случайностѧта, на съдбѧта; превѣрна се в игрѧчка на случайностѧта, на съдбѧта; **být ~ou v něčích rukách** игрѧчка, марионѣтка сѣм в нѣчиѧ рѣце **2.** *умал.* пиѣска, миниатѣра: **divadelní ~a** театрална пиѣска, миниатѣра; **hudební ~a** музикална пиѣска, миниатѣра **3.** игрѧ на дѣми, каламбѣр: **slovní ~a** игрѧ на дѣми, каламбѣр; **matematické ~y** забѧвни математѣчески задѧчи, забѧвна математѣка, математѣчески игрѧ **4.** игрѧ; оригинално, необичѧйно природно явлѣние: ~**a přírody** игрѧ на природата **5.** игрѧ,

играене: **čas dětských hříček** времето на детските игри **6.** игра-работа, нищо-работа, играчка, дреболия: **práce byla pro něho pouhou** ~ou работата беше за него играчка, дреболия **7.** игра, закачка, шегà: **milostné** ~у любовни закачки

hřidel, -e м. и ж. вал, ос: ~ **rumpálu** вал на подёмно колелò, на рудан/родан; ~ **turbíny** ос на турбина; **dutý** ~ кùх вал; **kloubový** ~ стàвен, карданен вал; **zalomený** ~ колянòв вал; вал на кривошипна; **klikový** ~ предавателен, трансмисиòнен вал; **transmisní** ~ предавателен, трансмисиòнен вал; **vačkový** ~ разпределителен вал; **kolo na ~i** физ. предаване на движение чрез система от зъбни колелà

hřidelov|ý, -á, -é техн. вàлов, òсов: ~**á spojka** вàлов съединител, амбреаж

hřích, -u м. **1.** грях, прегрешение: **dědičný** ~ първороден грях; **těžký** ~ тежък, голям грях, тежко прегрешение; **páchat ~у (proti něčemu)** извършвам греховè, прегрешения (спрямо нещò); грешà (по отношение на нещò); **dopustit se ~у** извърша грях, съгрешà; **upadnout do ~у** изпадна в грях, съгрешà; **zpovídat se ze starých ~ů** изповядвам греховète си; **odpuštění ~ů** опрощаване на греховète; **dům ~у** дòm на грехà, публичен дòm; **stála by za ~** тази жена си заслужàва грехà, може да ме вкара в грях; тя е мнòго привлекàтелна, съблазни-

тън(мъж) **do nebe volající** товà е тежък, впиющ грях; **bylo by ~ му ublížit** грехотà, грях ще е да му се стòри зло; **byl by to ~ nevyužit toho** глупаво ще е да не сè възползвам от товà; **nevědomost ~у nečiní** библ. незнанието не è грях **2.** грях, прегрешение, грешка: **staré ~у se mstí** пàтим си за стàри греховète; ~ **proti jazykové správnosti** грешка спрямо езиковата нòрма, правилното говорене, писане; ~у **mládí** греховète на младостта **3.** диал. богохулстване, ругàене, кълнèне, проклìнане

hřím|at, -ám неск. **1.** гърмя, тътна, ехтя, отèквам: **děla ~ají** оръдията гърмят; **potlesk ~á sàlem** в зàлата се разнасят бърни аплодисмèнти; зàлата отèква от бърни аплодисмèнти **2.** (proti komu, proti čemu) експр. хвърлям, мятam гръм и мълнии (срещу някого, срещу нещò); сипя, бълвам òгън и жупел (срещу някого, срещу нещò): **řečník ~al proti tyranii** ораторът хвърляше гръм и мълнии срещу тиранията **3.** безл. гърми: **v dáli ~á** в далечинàта гърми

hřímav|ý, -á, -é **1.** гърмлив, гърмящ, гърмък,

ехтящ, тътнещ: ~**ý hlas** гърмък глас; ~**é rány z děla** оръдейни тътнèжи, зàлпове; ~**ý potlesk** гърмки, мòщни аплодисмèнти **2.** гърмогласен: ~**á slova** гърмогласни думи

hříš|ek, -šku м. умал. експр. гряхче: **každý má nějaké ~šky** всèки си има греховце

hříšně нар. **1.** грешно, грехòвно: ~ **mluvit** говоря грехòвно **2.** експр. безòбно, страшно, ужасно, безкрайно мнòго: ~ **drahý** безòбно скъп; ~ **lehkomyslný** страшно безотговорен, безкрайно лекомислен

hříšnice, -e ж. грешница

hříšník, -a м. грешник: **kající** ~ разкайващ се грешник; **nenapravitelný, nepolepšitelný** ~ непоправим, закоравял грешник; **starý** ~ експр. шег. стар грешник; дърт развратник; старò коце; **cos to udělal, ty ~u!** експр. каквò направи, пакостнико!

hříšnost, -i ж. грехòвност

hříšn|ý, -á, -é **1.** грехòвен, грешен: ~**ý člověk** грешник; ~**ý život** грехòвен живòт; ~**é myšlenky** грехòвни мисли; ~**á slova** богохулство,

duši експр. алчен съм за парì; сребролюбец съм, мнòго обичам парàта **2.** експр. безòбен, безòмен; страшно голям, ужасно голям: ~**á cena** прекалено висока цена; безòбжна цена; **stojí to ~é peníze** товà струва безòмно скъпо; ~**á paráda** безòбно скъпи тоалети; безòбно скъпи труфила

hříšt|ě, -ě ср. игрище; площадка за игра; спортна площадка: **dětské ~ě** дèтско игрище; дèтска площадка; **fotbalové ~ě** фòтболно игрище; **sportovní ~ě** спортна площадка; **tenisové ~ě** тèнис-корт

hřív|a, -у ж. грива: **koňská ~a** кòнска грива; ~**a lva** лъвска грива; **bohatá, bujná ~a (hlavy)** експр. прен. гъста, буйна косà, буйна грива

hřívn|a, -у ж. **1.** истор. гривна (мярка за тегло и парична единица, монета): ~**a stříbra**

сà, дам лèптата си **2.** библ. талант; поверен имòт **3.** прен. дàрба, дароване, способност,

дàрбата, таланта си

hřívnač, -e м. зоол. гълъб гривек (Columba palumbus)

hřmèn|í, -í ср. **1.** гърмотèвичен тътен, грòхот **2.** гърмèне, гърмèж, грòхот: ~**í děl** топòвни, оръдейни гърмèжи; ~**í motorů** рèв на мотòри

hřm|ět, hřm|ít, -ím, неск. 1. обикн. безл. ~**í** гърми: **blýská se a ~í** святка се и гърми **2.** обикн. третол. ~**í** гърмя, тътна: **hudba ~ěla** мýзи-

ката гърмеше; **potlesk** ~ěl sálem; sál ~ěl potleskem злата се тресеше от аплодисменти; **motory letadel** ~ěly моторите на самолётите ревяха; **po silnici** ~ěly tanky танкове преминаваха по шосето с гръм и трясък 3. (*proti komu, proti čemu*) *експр.* хвърлям, мятам гръм и мълнии (*срещу някого, срещу нещо*); сипя, бълвам огън и жупел (*срещу някого, срещу нещо*)

hřmot, -u м. гърмѐж, тѐтен, тѐтнѐж, трясък, трѐпот, грѐхот, шум: ~ **kroků** трѐпот от стѐпки; ~ **židli** трѐпане, шум от местене на столѐве; ~ **motorů** грѐхот на мотори; **vpadnout s velkým** ~em вляза, нахълтам с гръм и трясък

hřmot[ít, -ím *несв.* трѐпам, трѐкам, трѐполя; вдигам шум: ~ **it nádobím** тракам със съдове; **v ulicích** ~ily těžké povozy по улиците трѐполяха натоварени каруци

hřmotně *нар.* грѐмко, шумно: ~ **se zasmát** засмѐя се грѐмко, грѐмогласно; ~ **přisunout židli** шумно премѐста стѐл

hřmotn[ý, -á, -é 1. грѐмък, шумен, бѐрен: ~ý hlas грѐмък, силен глас; ~ý potlesk бѐрни аплодисменти; ~é veselí шумно весѐлие; ~é kroky тежки стѐпки; ~é fráze *прен.* грѐмки фрази 2. ѓдър, голям, силен: ~á postava ѓдра, недолялана фигура

hu, hú *междум.* 1. фу-у, фю-ю (*за бучене на вятър*) 2. ѓлеле (*за плач и под.*) 3. уху (*за глас на бухал, на кукумявка*) 4. уф (*за неприятни чувства*)

hub[а, -у ж. 1. муцѐна, уста (*на животно*): ~a koně муцѐна на кон 2. *грубо експр.* уста, муцѐна, мѐтра: **dostal přes ~u, po ~ě** натриха му муцѐната, мѐтрата; удариха го по муцѐната, по мѐтрата; **dát přes ~u, po ~ě (někomu)** натрия муцѐната, мѐтрата (някому); натрия носà (на някого); нажѐля носà (на някого); **mít mlsnou ~u** не ям всичко; капризен съм в ѓденето ♦ **dívat se, stát s otevřenou ~ou, mít ~u dokořán** глѐдам с отворена уста; глѐдам със зяпнала уста; глѐдам като телѐ в желѐзница; **vzít u ~y (někoho)** излѐжа, премѐтна (някого); **mazat med kolem, okolo ~y (někomu)** подмáзвам се (на някого); замáзвам очите (на някого); **mít něco u ~y** нещо е под носà ми; нещо е много близко до мѐне; **držet, brát u ~y (někoho)** държà под юздà (някого), държà изкѐсо (някого); **utrhovat si od ~y** кѐсам, деля от зàлька си; отдѐлям от зàлька си; **utřít ~u** вѐрна се с прàзни ръцѐ; остàна с прѐст

в устàта; **sušit ~u** опѐвам уши от глãд; глãдувам; **nemít co (dát) do ~y** нямам какво да ям; нямам какво да слѐжа в уста; мизѐрствам; **čeká, že mu budou pečení holubi lítat do ~y** *поговорка* чàка наготѐво; чàка да му падне от небѐто, от гѐспода; готовàнец е 3. *експр.* **уст[а]** ~~уст[а]~~ **ust[а]**

ust[а] ~~уст[а]~~ **ust[а]** не мѐга да си отвѐра устàта; не мѐга да кàжа двѐ дѐми; двѐ дѐми на крѐст не мѐга да кàжа; вѐрзан ми е езикът; **mluvít na púl ~y** говоря с половин уста; **řici/říct něco na plnou ~u** кàжа нѐщо направо, без заобикалки, без усѓкване; **být od ~y** ченѐто, устàта ми работи; не взѐмам уста на зàем; **mít ~u (na někoho)** много към устàт (по адрѐс на някого); невъзпитано говоря (по адрѐс на някого); **ta má ~u; ta má dobře proříznutou ~u** работи ѓ ченѐто; знàе каквѐ да кàже; **(ta) mele ~ou; ~a jí jede (jako by ji namazal)** устàта ѓ работи като картѐчица; устàта ѓ са като воденица, кречетàло; много е бѐбрива; **ujela mu ~a** изпѓсна се, кàза нѐщо неподходящо; **pustit (si) ~u na špacír** развѐржа език; развѐржа си езика; развѐржа уста; развѐржа си устàта; разприкàзвам се, раздрѐнкам се; пѓсна език от аршин пѐвече; **nevidí si do ~y** не знàе каквѐ прикàзва, каквѐ дрѐнка; **držet ~u** мълчà си, трая си; **dát si ~u na zámek, na řetěz, na petlici** слѐжа си катàнец, катинàр, кофàр, клѓч на устàта; съберà си устàта; внимàвам каквѐ говоря; **dostat se do lidských ~** стàна (за) мезѐ, за пѓдбив в хѐрските уста; вляза в устите на хѐрата; **zavřít, zacpat ~u (někomu)** запѓша, затвѐря, затѓкна, зашѓя устàта (на някого); **lže, až se mu od ~y práší** лѐже като дѐрт, влàшки, брадàт, стàр цѓганин; **držet ~u!** затвãрай си чѐвката, гàгата, мѐтрата, устàта! трай! **dej si pozor na ~u!** внимàвай каквѐ говориш! **že tě ~a nebolí!** как не ти омрѐзна да говориш, да мѐлеш, да дрѐнкаш! **že ti ~a neupadne!** как не тѐ е сràм да говориш такà! **líná ~a, holé neštěstí** *пословица* кѓйто не умѐе да се обãди, пàти 3. *разг. експр.* устàт чѐвѐк; плямпàло, дрѐнкàло, кречетàло: **to je ~a plechová, nevymáchaná** цапнат(а) е в устàта; **utrhácná ~a** устàтник, грубиян нѐден; **zlé ~y** зли езѓци; клюкàри

hubat[ka, -у ж. кàна с чѓчур

hubatě *нар.* устàто, хлевоѓсто: ~ **odmlouvat** грубо възразявам, отвѐрщам

hubatost, -i ж. устàт, хлевоѓст харàктер

hubat[ý, -á, -é устàт, хлевоѓст; цапнат в устàта; свадлив

hubeně нар. слáбо, кльóщаво, мършаво
huben|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í неск. слабѣя, измършавявам
hubenost, -i жс. 1. слáбост, мършавост **2. прен.** бѣдност, оскѣдност
huběňoučk|ý, -á, -é експр. **1.** слáбичък, мършавичък: ~á **divenka** слáбо, слáбичко момиче, девóйче **2.** тънък, тъничък: ~ý **svazěček básní** тъничка стихосбирка **3.** мизѣрен, жáлък, оскѣден: ~á **penze** мизѣрна, нищóжна пѣнсия
huběňour, -a, huběňous, -a/по-рядко -е м. разг. експр. слáб, сýх, мършав човѣк; мърша, чироз
huben|ý, -á, -é 1. слáб, мършав, кльóщав: ~ý **obličej** изпито лице; ~ý **krk** мършав врат
 ♦ **2.** оскѣден, бѣден, жáлък, скрóмен, мизѣрен: ~á **odměna** оскѣдно възнаграждѣние; ~é **výsledky** жáлки, мизѣрни резултáти; ~á **strava** мизѣрна хранá; ~á **kapsa** почти пázна кесия, с твърде малко пари; ~é **políčko** неплодородно поле
3. обезмаслен, нискокалоричен, пòстен: ~ý **sýr** обезмаслено сирене; ~ý **beton** техн. пòстен бетòн
hubertus, -u м. лóден
hubic|e, -e жс. 1. чýчур (на кана, на чайник)
2. техн. наустник, мундщýк, жикльòр **3.** накрайник (на маркуч)
hubičk|a, -y жс. 1. обикн. експр. муцýнка (на животни): **růžové ~y jehňat** рóзови муцýнки на агънца **2. експр.** устѣнца, устицá (на човек): **dítě špulilo ~u** детѣто си издаваше напред устичката; детѣто цýпеше устичка **3.** целýвка, целýвчица: **dát, dostat ~u** дам, полýча целýвка; **posílat (rukou) ~u** пращам въздýшни целýвки **4.** чýчур (на кана, чайник и под.)
hubičk|ovat, -uji/разг. -uju неск. целýвам: ~**oval se s děvčetem** тóй се целýваше с момиче
hub|ít, -ím неск. унищожáвам, изтрѣбвам, погýбвам: ~**it škodnou** изтрѣбвам вреден дивѣч; ~**it plevel** унищожáвам плѣвели
hubk|a, -y жс. 1. прахан **2.** гъбка (за миене): **drátěné ~y na nádobí** телчета за миене на чинии
hub|nout, -nu неск. отслáбвам, измършавявам
hub|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (-) ругáя, роптáя, негодýвам **2.** (коho; на коho; со; на со) ругáя, хòкам (някого); кáрам се (на някого); оплаквам се (от нецо): ~**ovat na poměry** ругáя порядките; ~**ovat na počasí** оплаквам се от врѣмето; **matka ~ovala děti** мáйката хòкаше децáта, мáйката се кáраше на децáта

hučen|í, -í ср. шум, бучѣне: ~**í lesa** шýм в горá; ~**í vody** бучѣне на водá; ~**í v uších** шýм, бучѣне, пищене в ушите; звънтѣне в ушите
huč|et, -ím неск. **1.** шумя, бучá: **voda ~í** водáта бучи; **les ~el svou píseň** горáта шумѣше, пѣеше свòята пѣсен **2.** (čít) оглáсям се (от нецо); нѣщо шуми, гълчи, бобóти, тýтне: **jídelna ~ela hosty** гòстите вдíгаха шýм в трапезáрията; **kraj ~el dělostřeleckou palbou** местностá се оглáсяше от орýдѣйни гърмѣжи **3. безл.** бучи, шуми, звънти, свíри: ~**í v komíně** коминýг свíри; вятърýг свíри в коминá; ~**í mi v uších** шуми, звънти ми в ушите, ушите ми пищят **4. експр.** мърмòря, ръмжá, говоря под носá си, гъгна: **baba ~ela nesrozumitelná slova** бáбата мърмòреше нѣщо под носá си **5.** кáрам се, роптáя, недовòлствам: **přišel domů pozdě a žena ~ela** тóй се прибрá вкѣщи кѣсно и женá му запòчна да мърмòри **6.** (со do коho) разг. експр. проглушáвам ушите (на някого с нецо): непрекѣснато натяквам (нецо на някого); постоянно говоря едно и също (някому): ~**eli do něho, aby se oženil** проглушиха му ушите да се ожѣни
hučk|a, -y жс. разг. стáра изтъркана шапка
hubb|a, -y жс. 1. мýзика: **lidová ~a** нарòдна мýзика; **vážná ~a** сериòзна, класическа мýзика; **církevní ~a** църкòвна мýзика; **komorná ~a** камерна мýзика
 това звучи като небесна мýзика **2.** мелодичност, мелòдика **3.** оркестър, мýзика: **dechová ~a** дýхов оркестър; **vojenská ~a** воѣнен оркестър, воѣнна капѣла
hudebně нар. **1.** музикално; в музикално отношение: ~ **nadaný člověk** музикално надарѣн, музикален човѣк **2.** мелодично
hudebn|í, -í, -í 1. музикален: ~**í nástroj** музикален инструмент; ~**í škola a)** музикално училище **б)** музикална шкòла; ~**í nadání, vlohy, talent** музикална дарба, музикални залòжби, музикален талáнт; ~**í sluch** музикален слýх; ~**í doprovod** музикален съпровод, акомпанимент; ~**í věda** музикознáние; ~**í skladatel** композитор; áвтор на мýзика; ~**í skříň** радиограмофòн **2.** мелодичен, музикален: ~**í verš** музикален, напѣвен, мелодичен стýх; ~**í hlas** мелодичен глáс
hudebnic|e, -e жс. музикáнтка
hudebnick|ý, -á, -é музикáнтски: ~**á rodina** семейство на музикáнти
hudebník, -a м. **1.** музикáнт **2.** музикален, музикално надарѣн човѣк

humor, -u м. 1. хумор, остроумие: **sršet ~em** искря от остроумие; **mít smysl pro ~** имам чувство за хумор; **brát věci s ~em** приемам нещата философски, откъм смешната им страна **шуйряк хумор** (добро) настроение: **být v dobrém ~u, při dobrém ~u** в добро настроение съм; **ztratit ~** загубя настроение

humoresk|a, -y ж. лит. муз. хумореска

humorist|a, -y м. 1. хуморист (*писател*) 2. шегаджия, майтапчия

humoristick|ý [-ту-], -á, -é хумористичен, хумористически: **~ý román** хумористичен роман; **~ý časopis** списание за хумор и сатира

humorně нар. комично, смешно, забавно, хумористично: **~ líčit, vypravovat** описвам, разказвам забавно, с хумор

humorn|ý, -á, -é комичен, смешен, забавен, хумористичен: **~á scéna** смешна, комична сцена; **~ý člověk** забавен човек; шегаджия, майтапчия

humpoláck|ý, -á, -é експр. груб, недодялан, безформен; грубо направен: **~á postava** груба, безформена фигура; **~é nářadí** груби, неудобни инструменти; **~é boty** безформени, груби обувки; кундүри; **~é chování** грубо, недодялано държание; груби, недодялани обноски

humr, -a м. зоол. омър (Homarus) (*голям морски рак*)

humrov|ý, -á, -é който е от омари (*морски раци*): **~á pomazánka** пастет от омари; **~á majonéza** майонеза с месо от омари

humř|í, -í, -í който се отнася за омър; който е от омър: **~í maso** месо от омър; **~í polévka** супа от омър(и)

humus, -u м. земед. хумус

humusov|ý, -á, -é земед. хумусен: **~á půda** почва, богата на хумус; почва, която съдържа повече от 20% хумус

huňáč, -e м. експр. 1. рунтаво, космато животно; космат човек 2. мечка, мечок: **v horách zastřelili velkého ~e** в планината убиха голям мечок

huňat|ý, -á, -é рунтав, космат; пухкав: **~ý pes** рунтаво куче; **~é obočí** космати, гъсти вежди; **~á beranice** рунтав калпак; **~ý koupací plášť** дебела, пухкава хавлия, халат

hungaristik|a [-ту-], -y ж. унгарска филология; унгаристика

hunt I, -u м. минно жарг. вагон, вагонетка (*в рудник*)

hunt II разг. само в съчет. ♦ **být na ~ě** разорен съм

hunt|ovat, -uju несл. разг. експр. развалям, повреждам, съсипевам, унищожавам: **~ovat si zdraví** съсипевам си здравето; **špatnou údržbou ~ovat stroje** с лоша поддръжка повреждам, съсипевам машини

hup I междуум. хоп: **oblékl si plavky a ~ do vody** облече си банския (костюм) и хоп във водата; **chytil ho za límec a ~ s ním ze dveří** експр. хвана го за яката и го изхвърли през вратата

hup II, -u м. спорт. движение напред или назад (*при люлеене на халки, висилка и под.*)

hupity междуум. хоп: **~, cupity, dupity** хоп, троп; скок, подскок (*обикн. за малко дете или животно*)

hupkat вж. hopkat

hupnout вж. hopnout

hurá междуум. ура

hurikán, -u м. ураган

hurónsk|ý, -á, -é див, дивашки: **~ý řev, křik** див рев, дивашки викове; **~ý smích** див смях

hůř, **hůře** нар. сравн. от špatně, zle по-лошо

hus|a, -y ж. 1. зоол. гъска (Anser, Cygnopsis и др.): **~a domácí** домашна гъска; **~a divoká** дива гъска; **sádelná ~a** гъска за мäs; угоена гъска

husička м. мятните! дявол да те вземе! тю, да се не видиш макър! **copak jsme spolu ~y páslí?** да не сме пасли патки, говеда заедно? **dočkej času jako ~a klasu!** поговорка всяко нещо с времето си 2. нейор. гъска, патка; глупава жена: **hloupá ~a** глупачка, гъска, патка; глупава като гъска; **venkovská ~a** провинциална гъска; селянка, селяндурка

husák, -a м. 1. гъсок 2. гъсар

husar, -a м. хусар

husánsk|ý, -á, -é 1. хусарски: **~á uniforma** хусарска униформа 2. експр. безразсъдно смел; рискован: **~ý kousek** безразсъдно смела постъпка

hus|í, -í, -í гъши: **~í hejno** ято гъски; **~í sádlo** гъша мäs; **~í pečeně** печена гъска; **~í chlívek** кърник за гъски; гъсарник; **mochna** **~í бот.** **шуйряк**

шуйряк в гъши строй, в индианска нишка; вървим един след друг; **naskakuje mu ~í kůže** кожата му настръхва; побиват го тръпки (*от студ, от страх*); **nahánět někomu ~í kůži** плаша, заплашвам някого

husičk|a, -y ж. умал. 1. малка гъска; гъсчица 2. прен. разг. глупаче; найвно момиче

- husinec**, **-nce** *м.* 1. гъша кърешка 2. гъсарник, кърник за гъски
- husit|a**, **-y** *м. истор.* хусит, последовател на учението на Ян Хус
- husitsk|ý**, **-á**, **-é** *истор.* хуситски
- husitstv|í**, **-í** *ср. истор.* хуситство, хуситско движение
- husopas**, **-a** *м.* гъсар
- husopask|a**, **-y** *ж.* гъсарка
- husopenin|a**, **-y** *ж.* пача, желѐ: **vepřová ~a** свинска пача; **ovocná ~a** плодово желѐ
- hustě** *нар.* гъсто: **~ zalidněný, osídlený kraj** гъсто населена мѣстност; **~ popsáný list** гъсто, ситно изписан лист
- hustilk|a**, **-y** *ж.* нагнетателна помпа: **~a na kolo** велосипедна помпа
- hust|ít**, **-ím** *несв.* 1. помпя, напмпвам: **~it pneumatiku** напмпвам (автомобилна) гума 2. (*со до кохо*) *прен. експр.* набивам, наливвам (*нещо*) в главата (*на някого*)
- hustoměr**, **-u** *м. физ.* ареометър, дензиметър, гъстомѐр
- hustot|a**, **-y** *ж.* 1. гъсотата, честотата: **~a roztoku** гъсотата на разтвор; **~a vzduchu** гъсотата на въздуха; **~a obyvatelstva** *геогр.* гъсотата на населението; **~a silničního provozu** гъсотата, интензивност на пътното движение 2. плътност: **~a magnetického pole** *физ.* плътност на магнитно полѐ; **~a proudu, proudová ~a** *електр.* плътност на тока
- hust|ý**, **-á**, **-é** гъст, чест, плътен, силен: **~ý dým** гъст пушек; **~á mlha** гъста мъгла; **~ý déšť** силен дъжд; **~ý zástup lidí** гъста тълпа (хора); **~é obočí** гъсти, дебѐли вежди; **~á železniční síť** гъста железопътна мрежа; **~á tma** *прен.* непрогледен мрак
- hu|ť**, **-ti/-tě** *ж.* 1. **železářská ~ť** металургичен завод; металодобивна фабрика 2. **sklenářská ~ť** стъкларски завод; стъкларска фабрика 3. работилница (*при някои художествени занаяти*): **kamenosochařská ~ť** каменоделска работилница
- hustně** *нар.* 1. гъсто, плътно 2. сбито, стѣгнато: **~ podaný výklad** сбито, стѣгнато изложѐние
- hutn|í**, **-í**, **-í** металургичен, металодобивен: **~í průmysl** металургия; **~í inženýr** инженер-металург
- hutnick|ý**, **-á**, **-é** металургичен, металодобивен: **~á výroba** металургия; **~á pec** металургична пѣщ
- hutnictv|í**, **-í** *ср.* металургия: **~í železa** чѐрна металургия; **~í barevných kovů** цвѣтна металургия
- hutník**, **-a** *м.* металург; работник в металургичен завод
- hutnost**, **-i** *ж.* гъсотата, наситеност, плътност, компактность: **~ kouře** гъсотата на дим; **~ potraviny** калоричност на храна; **~ mramoru** плътност, здравина на мрамор; **~ myšlenek** сбитост, стѣгнатост на мисълта
- hutn|ý**, **-á**, **-é** 1. гъст, плътен, компактен, наситен: **~á kapalina** гъста течност; **~á hmota** гъста, компактна маса; **~á vůně** *прен.* тежка, силна миризма; тежък, силен аромат; **~á modř** наситено синьо (*за цвят*) 2. засищач, калоричен: **~á strava** засищача храна 3. сбит, стѣгнат, съдържателен: **~ý výklad** съдържателно, стѣгнато изложѐние; **~ý sloh** стѣгнат, наситен (*с факти*) стил
- hvězd|a**, **-y** *ж.* 1. звезда: **severní ~a (polárka)** полярна звезда; **jitřní ~a (jitřenka)** зорница; **padající ~y** падащи звезди, метеорити; **~a první velikosti** звезда от първа величина *и при* **Господ знае това**; **každý má svou ~u** всеки си има своя съдба; **jeho ~a zhasla, zašla** звездата му залѐзе, угасна; престана да е прочут, знаменит; славата му отмина; **jeho ~a ho opustila** щастieto го напусна; **spoléhat na svou dobrou ~u** разчитам на щастливата си звезда 2. звезда; предмет с форма на звезда: **~a v rozříznutém jablku** семенник на разрязана напречно ябълка с форма на звезда; **pěticípá ~a** петолѣчка; **rudá ~a** червена звезда; **židovská ~a** еврейска звезда (*с шест лъча*); **spojení do ~y** *електр.* звездно свързване; **udělat ~u** *спорт.* направя звезда (*премятане с разтворени крака и ръце*) 3. *поет.* **идол** бѐше неговата пътеводна звезда 4. звезда, знаменитост, идол: **filmová ~a** филмова звезда; **fotbalová ~a** футболна звезда, футболен идол; **~a městského divadla** звезда, примадона на градски театър
- hvězdárn|a**, **-y** *ж.* обсерватория (*астрономическа*)
- hvězdař**, **-e** *м.* 1. астроном 2. астролог
- hvězdářsk|ý**, **-á**, **-é** астрономическ, астрономичен: **~ý dalekohled** астрономична зрительна тръба, телескоп
- hvězdářstv|í**, **-í** *ср.* 1. астрономия 2. астрология
- hvězdice**, **-e** *ж.* 1. *поет.* звезда 2. звезда, предмет с форма на звезда: **sněhová ~e** снежинка; **~e světových stran** знак върху географски карти, който показва основните посоки на светла 3. *зоол.* морска звезда (Asteroidea)

hvězdícovit|ý, -á, -é звездообразен, звездовиден
hvězdícov|ý, -á, -é звездообразен, звездовиден:
 ~ý **ornament** звездообразен орнамент; ~ý **motor** *техн.* звездовиден мотор; ~á **klenba** *строит.* звездообразен свод (*късноготически*); ~á **štafeta** *спорт.* шафетно бягане по писта с форма на звезда
hvězdíčk|a, -y ж. 1. *умал.* звездичка, звездичка: **drobounké ~y sněhu** малки, ситни снежинки; ~y **na výložkách** звездички на паго̀ни; **koňak s pěti ~ami** коняк с пет звезди 2. млада звезда (*млада, оцѣ не много известна актриса*): **filmová ~a** изгрѣваща кинозвезда
hvězdíčkov|ý, -á, -é който се отна̀ся до звездичка, до звезда: ~ý **koňak** коняк със звездички, със звезди; ~é **koření** *готв.* звездовиден анасон (*подправка*)
hvězdnat|ý, -á, -é звѣзден; осѣян със звезди: ~á **noc** звѣздна нощ
hvězdn|ý, -á, -é 1. звѣзден; който се отна̀ся до звезди: ~ý **svít, ~á záře** сияние на звезди; ~ý **oběh** *астр.* орбита на звезда; ~é **spektrum** *астр.* спек̀тър на звезда; ~ý **čas** *астр.* астрономично време; ~ý **rok** *астр.* звѣздна, сидерична година; ~á **třída, ~á velikost** *астр.* величина, големина на звезда; ~ý **atlas** *астр.* атлас на звезди́те; ~ý **globus** *астр.* звѣзден глобус 2. звѣзден, който е със звезди: ~á **noc** звѣздна нощ; ~á **obloha** звѣздно небе; ~ý **prapor** знаме със звезди
hvězdokup|a, -y ж. *астр.* звѣзден куп
hvězdopra|vec, -vce м. астролог, звездобрѣц
hvězdopravectv|í, -í ср. астроло́гия, звездобрѣйство
hvězdovit|ý, -á, -é звездообразен, звездовиден
hvězdov|ý, -á, -é звездообразен, звездовиден:
 ~á **klenba** *строит.* звездообразен свод (*късноготически*)
hvízd, -u м. изсвирване, свирене, писък, свистѣне: **ptačí ~** свирене на птица; ~ **větru** свирене, свистѣне на вятър; ~ **střely** свистѣне на стрѣла; ~ **vlaku** изсвирване, свирене на влак; **interferenční ~y** *техн.* шумове, който възникват при интерференция; **závěrečný ~ rozhodčího** *спорт.* последна свирка на рефѣр, съдия
hvízdán|í, -í ср. свирене, свистѣне
hvízd|at, -ám нескв. 1. свиря, подсвирквам (си): ~at (si) **písničku** подсвирквам си пѣсничка; ~at **na psa** свиркам на куче; ~at **na prsty** свиря с прѣсти ♦ **on by pak ~al jinou, jinak** *разг.* той ще запѣе дрѹга пѣсен; **musí skákat, jak ona**

~á *разг.* трѣбва да играе по гайдата ѝ; трѣбва да ѝ уйдѣсва на акъла; **ostatek se ~á** *разг.* останалото - с многотѣние (*не се доизказва*); **já tě naučím v kostele ~at** *шегов.* ще те науча аз тебе на държаніе 2. свиря, свиркам, свистя: ~alo **mu v prsou, na prsou** *безл.* гърдите, дрѣбовете му свиреха
hvízdav|ý, -á, -é свирещ, пронизителен, свистящ: ~ý **zvuk** пронизителен звук; ~ý **dech** свирещ, свистящ дѣх; свирещо, свистящо дѣшане
hvízd|nout, -nu св. 1. свирна, изсвиря, изсвистя: ~nout **na píšťalku** свирна със свирка; ~nout **smluvený signál (na přítele)** извикам (приятеля си) с изсвирване на уговорен сигнал 2. изсвистя, изплющя: **bič ~l vzduchem** би́чът ипнцѣнѣзма **hvízdnu** *разг. експр.* лѣпна, зашлѣви, заши му един (шамар)
hvízdot, hvízdot, -u м. свиркане, свирене, свистѣне
hvozď, -u м. *книж.* голѣма гѣста горà; лес: **hraniční ~y** погранични лесове, гори
hvozdík, -u м. *бот.* див карамфил (*Dianthus*): ~ **zahradní** градински карамфил
hy, hý *междум.* дий; хайде (*за подкарване на впрегатен добитък*)
hyacint, -u м. 1. *бот.* зюмбѣл, хиацинт (*Hyacinthus*) 2. *минер.* хиацинт (*скѣпоценен камък с червен, жѣлт или оранжев цвят*)
hyacintov|ý, -á, -é хиацинтов; който се отна̀ся до хиацинт, до зюмбѣл
hybaj *междум.* 1. хайде; махай се; вѣн; марш: ~ **odtud!** изчѣзвай; ~ **domů!** хайде, вѣрви си в къщи; ~ **spát, do postele!** хайде, марш в леглото 2. *прен.* бързо: **umýt se a ~ do postele!** измий(те) се и хайде, хоп в леглото!
hybajte *междум.* хайде; махайте се; вѣн; марш
hýb|at, -u/-ám нескв. 1. (*čít*) движа, раздвѣжвам, мѣрдам (*нещо*); клàтя (*нещо*): ~at **rukou** движа си ръката; **vítr ~al větve** вятърът клàтъкѣние **uhýb|at, -u/-ám нескв.** той сàмо приказва (а нищо не прави); сàмо устàта му работи; **člověku to ~e žlučí** товà изкарва, изважда човѣк от кѣжата, от равновѣсие, от търпѣние 2. (*s čít/čít*) движа, премѣствам, придвѣжвам (*нещо*): ~at (**s**) **nábytkem** премѣствам мѣбели; **ničím tu ne~ejte!** не пѣпайте тѹк нищо 3. (*s čít/čít*) *прен.* промѣням, измѣням (*нещо*): ~at **s rozvrhem** преработвам, измѣням програма (*обикн. училищна*) 4. (*кут, čít*) вълнувам (*някогѣ, нещо*): **nové myšlenky ~ou světem** нѣви(те)

hýbat se *идеологично* **hýbat se**
svědomím чўвства се винòвен, гризè го съвесттà
hýb|at se/sebou, -u se/sebou/-ám se/sebou *несв.*
1. двїжа се, мърдам (се), шàвам, клàтя се: **ležel, ani se ne~al** лежèше неподвїжно, без да мърда; **ne~ej se!** стòй мїрно! недèй да шàваш! **zub se ~e/~á** збїт се клàти; **obchod se ~e** тргòвията потрїгна; тргòвията е *идеологично*
se дèтска игрà на гърнèта **2.** трїгвам, потèглям: **vlak se již ~á** влàкът вèче потèгля, трїгва; **nikdo se ne~al** нїкой не сї трїгна, не сї отїде; **jednání se ne~á z místa** прèговорите стїгнаха до мъртва тòчка, не на-прèдват; **~ejte sebou/se** хàйде! дàвайте! трїг-вайте! (*приканване за някаква дейност или за трїгане*)
hýb|nout, -nu *св. (čít)* задвїжа, размърдам (*не-що*): **~nout rukou** размърдам си рькàта; **~nout sebou** *разг.* размърдам се, побързам
hybn|ý, -á, -é **1.** двїжещ, двїгàтелен: **~á síla** двїжеща сила; **~é nervy** *анат.* двїгàтелни нèрви; **~á páka** *прен.* лòст; двїжеща сила; импòлс **2.** *остар.* подвижен, п̀ргав: **~ý člověk** п̀ргав, подвижен чòвèк
hybrid, -u *м. биол.* хибрїд
hybridizac|e [-dy-], **-e** *ж. биол.* хибридизàция, кръстòсване
hybridn|í, -í, -í *биол. геол. език.* хибрїден
hýčk|at, -ám *несв.* **1.** (*koňo*) глèзя, разглèзвам, гàля с перò (*някого*): **~at jedináčka** глèзя, разглèзвам едїнствено детè; **~at nemocného** грижа се всеотдàйно за бòлен; **je ~án osudem** *книж.* тòй е гàленик на съдбàта; разглèзен е от съдбàта **2.** (*koňo*) люлèя, лїшкам (на рьце); успокоявам (*някого*): **~at dítě v náručí** люлèя, лїшкам, дунд̀ркам детè
hydr|a, -u *ж. митол.* хїдра *и прен.*
hydrant, -u *м.* хидрàнт, водоразделїтел, кран: **požární** ~ пожàрен крàн
hydrát, -u *м. хим.* хидрàт
hydraulick|ý, -á, -é *техн.* хидравлїчен, хидравлїчески: **~ý lis** хидравлїчна прèса; **~á brzda** хидравлїчна спїрàчка; **~é vápno** *строит.* хидрàтна вàр
hydraulik|a, -u *ж.* хидрàвлика
hydrofiln|í, -í, -í *хим. бот.* хидрофїлен
hydrologi|e, -e *ж.* хидролòгия
hydrologick|ý, -á, -é хидролòжки: **~á stanice** хидролòжка станция
hydromechanick|ý [-ny-], **-á, -é** *физ.* хидро-механїчен: **~ý tlak** хидромеханїчно налягане

hydromechanik|a [-ny-], **-u** *ж. физ.* хидро-мехàника
hydrometeorologick|ý, -á, -é хидрометеороло-гїчен; кòйто се отнàся до хидрометеоролòгия
hydroplán, -u *м.* хидроплàн, водосамолèt, хидравїон
hydroxid, -u *м. хим.* оснòвен хидрàт; хидроòкис: **~ draselný** кàлиев хидрàт; кàлиева оснòва; **~ sodný** нàтриев хидрàт; нàтриева оснòва; **~ železitý** ферохидрàт; **~ železnatý** ферохидрàт
hydroxylov|ý, -á, -é *хим.* хидроксилен: **~á skupina** хидроксїлна група
hyen|a, -u *ж.* **1.** зоол. хїèна (Нуаèна): **~a skvrnitá** петнїста хїèна **2.** *прен. експр.* хїèна, ненасїтен хїщник; мнòго àлчен чòвèк; грабїтел
hygien|a, -u *ж.* хигиèна: **tělesná a duševní ~a** хигиèна на тjàлото и душàта; телèсна и душèвна чистотà; **~a práce** хигиèна на трудà
hygienickoepidemiologick|ý [-ny-], **-á, -é** хигиèно-епидемиологїчен, санитàрно-епидемиологїчен
hygienick|ý [-ny-], **-á, -é** **1.** хигиèнїчен **2.** санитàрен: **~á zařízení** санитàрен в̀зел, санитàрни помещèния (*тоалетни, бани*)
hygienik [-ny-], **-a** *м.* хигиèнист
hygroskopick|ý, -á, -é хигроскопїчен: **~é látky** хигроскопїчни вещества
hyje *вж.* **hije**
hýk|at, -ám *несв.* **1.** ревà (*за магаре*) **2.** *прен.* вїкам, крещя, ревà
hýk|nout, -nu *св.* **1.** изревà (*за магаре*) **2.** *прен.* извїкам, провїкна се, изкрещя, изревà
hýl *вж.* **hejl**
hymen, -u *м. анат.* хїмен, дèвствена цїпа
hymn|a, -u *ж.* **1.** хїмн: **státní ~a** държàвен, на-ционàлен хїмн **2.** *прен.* славослòвие, похвàла, хїмн, òда, дитирàмб
hymnick|ý [-ny-], **-á, -é** хїмнов, хвалèбствен, славослòвен
hymn|us, -u *м.* **1.** хїмн (*в древногрьцката поезия*) **2.** *лит. муз.* хїмн, дитирàмб, славослòвие, òда
hy|nout, -nu *несв.* **1.** гїна, загївам, вèхна, чèзна, умїрам, измїрам: **ve válce ~nou milióny lidí** по врème на войнà загїват милиòни хòра; **vzácné živočišné druhy ~nou** рèдки животїнски вїдове измїрат; **~nout strachem** *прен. експр.* умїрам от страх **2.** упàдам, запàдам, пропадам: **obchod ~ne** тргòвията запàда
hynut|í, -í *ср.* загїване, гїбел, изчèзване, из-мїране: **~í dobytka** измїране на добитьк

hyperbola, -у ж. 1. геом. хиперболола 2. лит. хиперболола, преувеличаване 3. прен. преувеличение; нещо невероятно

hyperbolick|ý, -á, -é 1. геом. хиперболичен 2. хиперболичен, преувеличен, невероятен, прекален

hyperkorektn|í, -í, -í езык. хиперкоректен: ~í tvar хиперкоректна, свръхстарателна форма; ~í výslovnost превзето, свръхстарателно произношение

hypermangan, -u м. калиев перманганат

hypermodern|í, -í, -í ултрамодерен

hyperprodukc|e, -e ж. книж. икон. свръхпроизводство, свръхпродукция

hypertenz|e, -e ж. мед. хипертензия, хипертония; повишено, висoko кръвно налягане

hypertrof|e, -e ж. 1. мед. хипертрофия: ~e srdce сърдечна хипертрофия 2. прен. хипертрофия; неестествено увеличаване; прекалено разрастване, избуяване

hypnotick|ý [-tu-], -á, -é хипнотичен

hypnotik|um [-tu-], -a ср. аптек. сънотворно, приспивателно; лекарство против безсъние

hypnotizér [-tu-], -a м. хипнотизатор

hypnotiz|ovat [-tu-], -uji/разг. -uju неск. и св. хипнотизирам

hypnóza, -у ж. хипноза

hypocentrum, -a ср. геол. хипоцентър; подземно огнище на земетръс

hypofýza, -у ж. анат. хипофиза; мозъчен придатък

hypochondr, -a м. хипохондрик, ипохондрик

hypochondri|e, -e ж. хипохондрия, ипохондрия

hypokoristik|on [-tu-], -a ср. езык. хипокористична, галена, умалителна форма (на собствени имена на хора или животни)

hypotax|e, -e ж. езык. хипотаксис; подчинение, подчиненост в синтаксиса

hypotečn|í, -í, -í ипотечен, ипотекарен: ~í banka ипотекарна банка

hypoték|a, -у ж. ипотeka

hypotekárn|í, -í, -í ипотекарен

hypotenz|e, -e ж. мед. хипотензия, хипотония; понижено кръвно налягане

hypotetick|ý [-tu-], -á, -é 1. книж. хипотетичен, предполагам, вероятен 2. в съчет. ~é souvětí езык. сложено условно изречение

hypotéz|a, -у ж. книж. хипотеза, предположение, догадка

hýřil, -a м. 1. прахосник, разсипник 2. гуляйджия

hýřit, -ím неск. 1. харча без мярка; разточителствам, гуляя 2. (čít) пилея, прахосвам (нещо): ~it penězi пилея, прахосвам пари 3. (čít) прен. изобилствам (с нещо); преливам (от нещо): podzim ~il barvami есента преливаше от цветовете, изобилстваше в цветовете; ~it nápady неизчерпаем източник на идеи съм, пълен съм с идеи

hýřiv|ý, -á, -é 1. разточителен, разгълен, разпуснат: ~á společnost компания от гуляйджии; гуляйджийска компания; ~ý život разгълен живот 2. богат, пъстър; изобилстващ (с нещо); ослепителен, ярък, преливащ (от нещо): ~é barvy ярки, ослепителни цветовете; ~á nádhera ослепително великолепие, пищност

hysterick|ý, -á, -é 1. мед. истеричен, болезнено раздразнителен: ~ý záchvat истеричен припадък 2. прен. истеричен, нервен, неуравновесен; губещ самообладание: ~ý pláč истеричен плач

hysterička, -у ж. 1. мед. истеричка; жена, която страда от истерия 2. прен. истерична жена; истеричка

hysteri|e, -e ж. 1. мед. истерия: záchvat ~e истеричен, нервен припадък 2. прен. истерия, психоза: rozpoutat válečnou ~i разпала военна истерия; davová ~e масова психоза

hysterik, -a м. 1. мед. истерик, човек който страда от истерия 2. истеричен човек

hysterk|a, -у ж. разг. истеричка; истерична жена

hyzd|it, -ím 1. неск. обезобразявам, загрозявам: obličej, tvář jí ~í vyrážka лицето ѝ е обезобразено от обрив; ta stavba ~í město тази сграда обезобразява, загрозява града 2. (koňo, со) порядко хуля, петня (някаго, нещо): ~it něčí dobré jméno петня нечие добро име

hyzd|it se, -ím se неск. загрозявам се, обезобразявам се: výstředním líčením se žena ~í с прекалено гримиране жената се обезобразява, загрозява

hýžd|ě, -ě ж. седалище (на човек); задница (на животно, на човек)

hýžd'ov|ý, -á, -é седалищен; който се отнася до задница, до седалище: ~é svaly анат. мускули на седалището, седалищни мускули